This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

R.211.296

133:54
C.59

COELVM PHILOSOPHORVM, SEV SECRETA NATVRAE,

Id eſt, quomodo non ſolum è vino, ſed etiam ex omnibus metallis, fructibus, Carne, ouis, radicibus, herbis, & aliis quam plurimis Quinta Eſſentia, ſiue Aqua vitæ, ad conſeruationem humani corporis debeat educi, Liber tum medicis ac chirurgis tum pharmacopolis, Imo & omnibus ſanitatis retinendæ ſtudioſis perneceſſarius, ex variis authoribus, Ioãne de Rupeſciſſa, Raymũdo, Lullio, Arnoldo de Villa noua, Albertoq́; Magno, à Philippo Vlſtadio adiectis Clariſſimis figuris, collectus.

CARLOS ✠ BIBLIOTECA D. COLEGIO DE S.

PARISIIS,

Væneunt Apud Viuantium Gaultherot, in Via Iacobea, Sub Interſignio Sancti Martini.

1543.

5

AD LECTOREM.

HAbes amice lector, eam medicinæ partem vel nobiliſſimam, qua non ſuccus aliquis amarus ægrè impingitur, aut craſſa rerum miſtura corpori humano in medicamentum cedit. Verum vt earundem purior ſecretiorq́; poteſtas, ceu animula quæpiā rebus artificio ſubducta, ſeſe ſpiritibus noſtris inſinuat, vitamq́; vegetiorem reddit, rem ſanè quæ perinde noſtri ſæculi vulgo mediculis incognita erat diu, ſic popello huius ope egenti deſyderata diutius, quæq́; à clariſſimis primum inuenta medicis, ac proceſſu operoſius exculta, principibꝰ ſolum viris, Cæſaribus, Regibus, ac ducibus vel medicorum induſtria fuerat familiaris medicina, nunc Dei optimi benignitate plebi & ſalubris & communis vt fieret, ex opera hoc opere curauit Vlſtadius. Laudent licet alij aduerſum ſæuiſſimas ægritudines nobilem Theriaces opem, alij contra affectuum meſſem Mithridatis medicamentum miris præconiis exclament ἀλεξιτήρια, nimirum pro ſuis facultatibus nunquàm ſatis commendata, ſed ea, quod craſſa vndique conflantur materia, haud alios quàm corporeos pellūt morbos. Hoc autem quis non planè probabit? quod non modo vt corporis pellat morbos, efficaciſſimum eſt, verum his pulſis, tam ſpiritum adauget, quàm vitam mirificè prolongare potens eſt, quo

vel maximè omnium fieri ſolet, vt quẽadmodum elementis, humoribus, membris, reliquisq́; corporis particulis, ſpiritus præſtat omnibus, ſic quæ hunc ſeruant refouentq́; medicamenta, terrenis, craſſis, impurisq́; membrorum remediis præſentia magis ſunt. Quare optime lector, hãc Vlſtadij lucubratiunculam vel qualemcunq; boni conſule, atque miſere ex ſpiritu laborãtibus, hac rerum craſſiſſimarum ſecretione ſalubriter cõſultum eſſe tibi perſuadeas, qua morbũ regium, attonitionem, conuulſionem letalem, lethargum, delirium, ſpiritum iam deficientem, aut his ſimiles animi pereuntis ęgritudines, non maiore fide ac dexteritate arcebis vnquam.

Vale bene.

STRENNVO AC NOBILI FOELICI DE GENNASIO, VALENTIANO, Delphinali domino, & contribuli, Philippus Vlſtadius, S. D. P.

SI vales, bene eſt, ego quidem Dei benignitate optimè valeo, Fœlix omnium fœliſſimè. Semper animo volui, quid tibi pro innumeris in me collatis beneficiis poſſem referre, qui ſciam ingratitudinem omni vitio ab omnibus deteſtari magis. Quare venit in mentem, paruum hoc, quicquid eſt, literarũ munus, vel noſtra diligentia ex variorum authorum lectione congeſtũ, tibi dicare, tuiq; nominis præſidio in lucem ędere, quod & æquo animo te ſuſcepturũ minimè diffido. Tametſi breue admodũ ac ſuccinctum ſit, id tamen te maximè oblectaturum non dubito, cum quòd nouarum medicinarum & antiquarum ſit velut repoſitorium, tum quod perobſcure à Iohanne de Rupeſciſſa, Raymundo, Lullio, Arnoldo de Vila noua, Alberto magno, ſecretarum Naturæ rerũ ſummis indagatoribus ſcripta ſint, tam philoſophica, quàm medica & Alchimica plæraq;, atq; adeò vt à paucis, imo quaſi nullis noſtra ætate intelligi poſſint. Quod eo fieri augurandũ eſt, quòd veterum dogmatum, librorumq; hactenus nihil, vel parũ viderint. Ad paucorum enim manus perueniſſe vi-

deo Mercuriorum librum, aut teſtamentum, aut Codicillum, aut reliquos Raymundi libros, quos ſi deſyderamus, haud facilè ad optatum finẽ pertingere licebit. Tametſi non ignorem, optimos libros eſſe quibuſdam, qui tamen ab ignaris rerũ naturæ contemnuntur atque anicularum fabulis poſt habentur, quo vel maximè fit, vt non immerito meæ huic fœturæ illuſum iri metuã, cum idipſum Lullio huius diſciplinæ expertiſſimo acciderit? Quare cum tanto viro Zoili non defuerint, operi ego meo inſidias poni ab inuidorum linguis facilè coniicio. Quoſdam enim vel doctiores ac Philoſophos naturæ ſecreta abdita inquirentes, male habebit, opus tam à multis cælatum diu, in lucem edi, omnibus commune fieri, Indocti verò contra, non quod labori inuideãt, ſed quod minus intelligant, exibilare non deſinent. Quare mi Fœlix ſuauiſſimè, hanc noſtram lucubratiunculam tuo obtutu editam, à liuidorũ defende linguis, atque ideo magis, quòd non ad ſcientiæ oſtentationem, neque laudis nanciſcendæ gratia, verum vt communi hominum generi prodeſſet, ſit facta. Vale eximium Delphinalium heroum decus, & me, vt ſoles, ama. Ex Friburgo Heluetico, octauo anno Kalend. Maias, Anno à Chriſto nato. 1543.

INDEX ALPHABETICVS HVIVS OPERIS.

A diuerſis diuerſa nomina quinta eſſentia, ſibi ſortitur 2
Antimonio probatur auri falſus color 18
Alchimico non, ſed naturali ineſt virtus conſeruandi vitam humanam 18
Aliud balneum Mariæ 19
Aqua ſtynca 28
Aquæ vitæ vtilitas 29
Ad podagram curatio 48
Ad plagas curatio 49
Aurum potabile huyonis 50
Ad lepram curatio 52, 53
Ad bonam memoriam habendam 53, 91
Aurum non patitur corruptionẽ, ex natura, ſed artificioſe 53
Aurum potabile quomodo fit 54
Alius modus ſeparandi quatuor elementa 54
Alius modus faciendi aurum potabile 55
Aqua Solis quid 55
Auri potabilis vtilitas 56
Aeris virtus 56
Auri potabilis comoditates 63
Aurum potabile in mortuis quid operetur 74
Ad menſtrua habenda 83
Ad vertiginem 90
Alius modus affinandi Solem 64

Alius modus affinandi Solem, per temētum 65
Aliud cementum 65
Alius modus puluериſandi Solem 66
Ad caluiciem 76
Alius modus extrahendi quintam eſſentiam ex Chelidonia 36
Aqua ad omnes dolores ſanandos 85
Ad pulmonem 90,92
Ad tuſſim 90
Ad cor 90,91
Ad ſtomachum 90,92
Ad ſplenem 90,92
Ad paralyſin 90,95
Ad lapidem 90,95
Ad ſtranguriam 90
Ad menſtrua 90
Ad matricem 90
Ad maculas faciei 90
Ad confortandum caput 90
Ad cerebrum 90
Ad pectus 91
Ad mām̄am 83,94
Ad vertiginem capitis 94
Ad coluiſiem 94
Ad abluendam faciem 94
Ad ſurditatem 94
Ad vermes aurium 94
Ad ophtalmiam 94
Ad tumorem ginginārum 94

Ad fœtorem oris vel narium 94
Ad epilentiam 95
Ad loquelam amiſſam 95
Ad melencoliam 95
Ad putrefactionem 95
Ad hydropiſin 95
Ad ſterilitatem 95
Balſamus artificialis 49
Confectio ceræ, ad lutandum vaſa 24
Caput corui quid 43
Capilli quomodo colorandi 49
Contra fluxum ventris 60
Cibaria quomodo conſeru entur 83
Contra tremorem 84
Contra peſtem 85
Contra icteritia 84
Conceptus facilitas 83
Cicatricum faciei curatio 83
Contra venenum & cancrum 83
Differentia inter circulationem, & digeſtionem 13
De modo extrahēdi, quintam eſſentiam, abſque vllo labore, vel expenſa. 13
De modo facili, diſtillationis circulatione, & extrahendi, quintam eſſentiam abſq; igne 15
Duplex via, quintam eſſentiam extrahendi abſq; vllo igne 15
De modo extrahendi, quintam eſſentiam, à quatuor elementis, ad reſoluendum in ea ſolem, pro

auro potabili 17
Duæ viæ ſeparãdi quintam eſſentiam, à quatuor elementis 19
De auro potabili componẽdo, & ſoluendo Sole 24
De modo extrahendi, quintam eſſentiam, in qua poteſt reſolui aurum, ad faciendum aurũ potabile 29
De modo extrahendi quintã eſſentiã ex ſole 42
De modo diſtillandi per deſcenſum 44
De modo claudendi ſigillum hermetis 47
De modo diſtillãdi acetũ, & vrinam humanã, in quibus oĩa metalla caleſinata reſolui poſſũt 48
De modo diſtillãdi mel, quod ipſum aurum potabile ingreditur 49
De auro potabili communi 49
De auro potabili abſque aqua forti 53
De auro potabili abſq; terra, vel aqua forti 56
De auro potabili cum ſpeciebus aromaticis 61
De auro potabili ex floribus cordialibus 62
De auro potabili ex quinta eſſentia p̱ lapidẽ 63
De auro potabili cum melle 67
De auro potabili ex ſolo auro, & aqua vitæ 67
De auro potabili, cuiuſdam Tremerenſis epiſcopi 67
Doſis huius auri potabilis 70
De auro potabili, cum vino Græco, vel ſimilibus, & ſpeciebus aromaticis 70
De alia aqua vitæ compoſitæ, omnium aliarum

præcioſiſſima 29
De alio auro potabili excellenti 71
De auro potabili cum gemmis. 73
De auro potabili ad paraliſim 74
De alio auro potabili bono 75,78
De alio auro potabili cum aqua forti 75
De auro potabili volatili 78
De alio auro potabili precioſiſſimo 78
De auro potabili vegetabili 79
De vltimo auro potabili 81
De Aqua vitæ compoſita pro hominibus frigidæ complexionis aut regionis 90
De aqua vitæ compoſita Finderici tertij 84
De alia aqua vitæ compoſita 85,86.90
De alia aqua vitæ compoſita, qua vtebatur quidã comes Palatinus 87
De alia precioſa aqua vitæ compoſita 87
Digeſtio quomodo iuuetur 84
Dentium doloris curatio 83
De aqua vitæ compoſita bona 89
De alia aqua vitæ compoſita, quę valet ad paraliſim, & vertigines capitis. 91
De alia aqua vitæ compoſita valde precioſa 91
Excellentia quintæ eſſentiæ 2
Ex omnibus rebus poteſt educi quinta eſſentia 2
Ex omni vino immundiſſimo etiam, ſed non acetoſo, poteſt extrahi quinta eſſentia 15
Experientia rerum magiſtra 18
Ex quinta eſſentia non fit aurum 18

Elexir:lapis ſicut Chriſtallus 29
Ex plumbo extrahitur quinta eſſentia 42
Efficacia ignis 76
Fixio ſpirituum 82
Forma furni ad diſtillandum aquam vitæ 3
Forma fornacis, ad ſeparandum quatuor elementa 26
Fluxus ventris
Gradus putrefactionis ſeptem 8
Ignis non debet in arte diſtillandum, augmentari vſque ad quartum gradum. 6
In temperandis ignis gradibus conſiſtit ars diſtillandi 7
In qua eſſentia poſſunt reſolui omnia metalla & aurum 27
Ignea qualitas excellit omnia olea 37
In quinta eſſentia reſoluitur aurum duplici modo 54
Ignis efficacia 82
Icteritiæ curatio. 84
Lapis philoſophicus omnia mineralia metalla reſoluit 19
Lapis philoſophicus figit omnes ſpiritus 29
Lapis figendi omnes ſpiritus. 38
Modus præparandi lapides pręcioſos ad aurũ potabile 53
Modus ſeparandi quatuor elementa 54
Modus aurum affinandi per Cementum 64
Modus ſolem pulueriſandi 65

Modus putrefaciendi materiam 8
Notabile de Iunipero. 9
Naturę & virtutes oleorum ex quatuor elementis 87
Natura poteſt medicamentis, quintę eſſentię ętatatem hominis ſaluare Illeſam 1
Oleum virgineum 79
Oleum Solis 77
Oculorum cura 83
Potentia olei 82
Philoſophis, & medicis, non aromatariis, & paſſim nullius, frugi phharmacopolis, permiſſũ antiquitus erat, diſtillare. 6
Plumbum philoſophorum, vel lac virgineũ 42
Præparatio amalgamatis 43
Proprietas terræ 82
Paraliſis cura 83
Pili quomodo non caneſcent 83
Pericula maticis. 90
Quomodo in diſtillatione deſcendẽdum in temperamento ignis 6
Quid quinta eſſentia 1
Quatuor Ignis gradus 5
Quid ſit quinta eſſentia cuiuſlibet materiæ ſimplicis, & ad quid conducat 1
Quomodo extrahitur quinta eſſentia per diſtillatorium 3
Quomodo materia rudis diſtillationi obediẽs, debeat putreſieri 7

Quomodo poſſit cognoſci iam vinum digeſtum Ciculatoriæ diſtillationi ſit aptum 9
Quomodo & quot modis, ſit diſtillandum circu latorie. 12
Quid inter ſe diſtent, circulatio & digeſtio 12
Quinta eſſentia incorruptilibus 14
Quinta eſſentia non eſt omnino incorruptibilis. 15
Quatuor modi redigendi aurum in ſubſtantiam potabilem 50
Quinta eſſentia ex muſto 16
Quomodo fiat quinta, eſſentia ad reſoluendum Solem, pro tinturis.
Quod furnus, & balneum, ponenda in domo 21
Quomodo debent ſeparari quatuor elemẽta 27
Quomodo extrahenda ſit quinta eſſentia à melle, quæ intra aurum potabile 31
Quomodo extrahẽda ſit quinta eſſentia ex Chelidonia 33
Quomodo ſit extrahenda Quinta eſſentia ab Antimonio 41
Quid ſoluat Solem omnesq́; gemmas 72
Quid operetur aurum potabile cum gemmis in mortuis 74
Quomodo ſpiritus debent reduci in corpus 79
Subiectum quintæ eſſentiæ 10
Secunda via extrahendi Quintam eſſentiam abſque igne 16
Sanguis humanus eſt ipſe aër 27

Sanguinem humanum, id eſt ipſum aërem 30
Sanatio hominis ex agone mortis 36
Solutio Solis. 77
Spaſmus cura 84
Tres modi diſtillandi circulatorie 12
Theſaurus occultus philoſophorum. 75
Vas ad circulationem optimum 13
Vtilitas aquæ Vitæ 29
Virtutes chelidoniæ 33
Virtutes quintæ eſſentiæ ex chelidonia 36
Vnde fiat lapis philoſophicus 53
Vtilitates Auri potabilis 56
Veri auri potabilis commoditates 63
Vermes aurium 83
Vnium acetoſi m quomodo reſtituatur. 83

Indicis finis.

PROLOGVS.

P Ermultos veterum authorũ ſcripſiſſe præclara volumina, cum de Quinta Eſſentia, tũ de auro potabili atq; aquis vitalibus compoſita, nemo eſt qui neſcit, idipſum vero à recentioribus factum eſſe itidem patet. Cum autem omnes, qui de arte hac aliquid ediderint, adeo minutim, aut conciſim, tamq; obſcure ſcripſerunt, vt vel diligentiſſimis rei rimatoribus in errorem labi, quam fructum conſequi promptiꝰ fuerit, quos vt ſeduci miſere cognouimus, non potuimus non aliquam certiorem dare inſtitutionem, quæ artis theoremata & operationem cõtineret, qua ſeruata ad deſtinatum effectum ire facile poſſemus. Edidimus autem hunc librum, fatemur, ſermone incompoſito ac præmature nimis, quod eo factum eſſe putato, primum ne miſere laborantibus id temporis quo celandus erat, deeſſet huius medicina, tum vt tyrunculis rudis ſermo eſſet apertior. Sed iam ad inſtitutum aggrediamur, regula generali præmiſſa.

CANON GENERALIS.

S Tellarum vim, quæ cœlo Philoſophico applicantur, cuiuſcunq; ſint complectionis, naturæ ſeu proprietatis, ipſum cœlum perfectiſſime ad ſe trahit, Lullio, Arnoldo & Rupeſciſſa authoribus.

Coelum philoſophorum, vel de ſecretis naturæ Philippi Vlſtadij Liber, rei medicæ ſtudioſis vtiliſsimus, cuidam Fœlici Gennaſio dicatus.

Quid ſit Quinta Eſſentia cuiuſlibet materiæ ſimplicis, & ad quid conducat. Caput primum.

Quid quinta eſſentia

PRIMVM ERGO SCIENdum, Quid Eſſentia Quinta cuiuſlibet rei & materiæ ſimplicis ſit, quo cognito, facilius reliqua liquebunt. Marco enim Cicerone teſte, Omnis ea quæ de re aliqua datur inſtitutio, à definitione proficiſci debet, vt intelligatur de quo ſermo habendus ſit. Quare Quintam Eſſentiam ſcito eſſe quintum eſſe rei cuiuſlibet habentis formam & ſpeciem, & animam ſubtiliſsimam, extractã à corpore ſuo tãquàm à materia craſsiori, & ſuperfluitate quatuor elementorum per ſubtiliſsimam & extremam diſtillationem, quæ vt fiat, infra docebimus. Cæterum ne miretur aliquis, ꝙ à noſtris hominibus fuerit incognita diu ars iſta, multi enim priſcorum Philoſophorum ſic hac in re laborarunt, vt per eam hominis vitam nutrirent, fouerent, atque longiſsimam tribuerent, mortem differrent, ſtatúmque Naturæ

terminum attingerēt, neque tamen, quod vanis promittere facilè eſt, vitam ipſam ſuprà ſtatutum à Deo finem prolongarent, id quod Paulus ait: Omnibus ſemel moriēdum eſſe, quare corruptibili aliquo medicamento vitam perpetuo ſeruare incorruptam, vt naturæ alienum eſt, ſic hanc in omnem ſeruare ætatem illæſam medicamēto incorruptioni vicino, natura potens eſt, quod vt optime fiat, optimum antidotum eſt Quinta Eſſentia, Quæ quum res elementaris non ſit, ſed ceu anima quæpiam à ſuo corpore ſecreta, ita vt nulla in ea remaneat qualitas frigida aut calida: humida vel ſicca, quæ habent in ſe quatuor elementa, reliqúaque omnia mixta. Quo vel maxime fit, vt incorruptibili naturæ ſit proximum quintum hoc eſſe, ſic vt quicquid ei comiſceatur, incorruptubile quodammodo eſſe videatur. Nam confert & reſtituit omnes vires per elementorum excrementa homini ademptas. Et eſt ſpiritus vitæ, cum digerat cūcta indigeſtibilia, abſcindátque omnes qualitates ſuperfluas, carnes à corruptione cōſeruet, elementata confortet, iuuentutem priſtinam reſtauret, ſpiritum viuificet, molle induret, durum mollificet, ſpiſſum rarificet, tenue inſpiſſet, macrum impinguet, pingue extenuet, calidum infrigidet, frigidum inflammet, humidum deſiccet, deſiccatum humectet, repellátque omnem complexionem corpori aduerſam, proinde humorum ſuperfluorum incommoda extinguit, calorem naturalem inſtaurat, ita vt ad vitæ ſuſtentationem à ſummis Philoſophis conuenientius inueniri nihil potuit vnquàm. Iam vero Quinta licet

Natura poteſt medicamētis Q. Eſſentiæ ætatē hominis ſeruare illæſam.

Vtilitas Q. Eſſentiæ.

cet

cet Eſſentia habeat aliquando complexionem rei ſibi adiunctæ (nam cuicúmque rei complexionatæ adiungitur, illius ad ſe complexionem trahit) tametſi eſt ſola per ſe, nullam omnino ex quatuor qualitatibus, etiam non ex aere, in ſe habet.

Quarto ergo & vltimo, ſcias etiam ipſam Quintam Eſſentiam non habere aliquid de elemento terreo, frigido vel ſicco, quia melancolicas ægritudines (quæ frigidæ ſunt & ſiccæ) curat. Ergo pro cõcluſione vides ipſam nec eſſe calidam vel frigidam, nec humidam vel ſiccã, quum ſit res temperatæ naturæ, excedés omnia elemẽta quæ ſub cœlo ſunt. Quũ enim adminiſtratur alicui, facit ipſum corpus temperatum, nec à temperantia ſua recedit, aſſumendo aliquam qualitatum vel complexionum. Nec etiam ſequitur, quòd ſit medicina infirmitatum frigidarũ, propterea ꝙ ſit naturæ calidæ, nec etiam cum curet calidas ꝙ ſit frigidæ. Nam duo contraria non poſſunt in vno corpore exiſtere, quia vnum contrarium ab alio expellitur. Ideo videmus, ipſam nõ debere dici calidam vel frigidam, nec ſiccam vel humidam, ex quo curat ptiſicos, qui ſunt calidi & ſicci, & hydropicos, qui ſunt humidi & frigidi, ſed omnes illæ quatuor qualitates in ea ſunt corruptæ & ſublatæ penitus. Et quãquàm non ſit elementum, eſt tamen res temperata, per elementa ipſa purificata, & extracta à fecibus quatuor elemẽtorum, quæ ſunt corruptionis cauſa potiſsima. Segregantur igitur illæ feces ſicut corpus groſsiſsimum à ſua materia tanquàm ab anima ſubtiliſsima per ſcientiam diſtillationum.

Excellentia Q. Eſſentiæ.

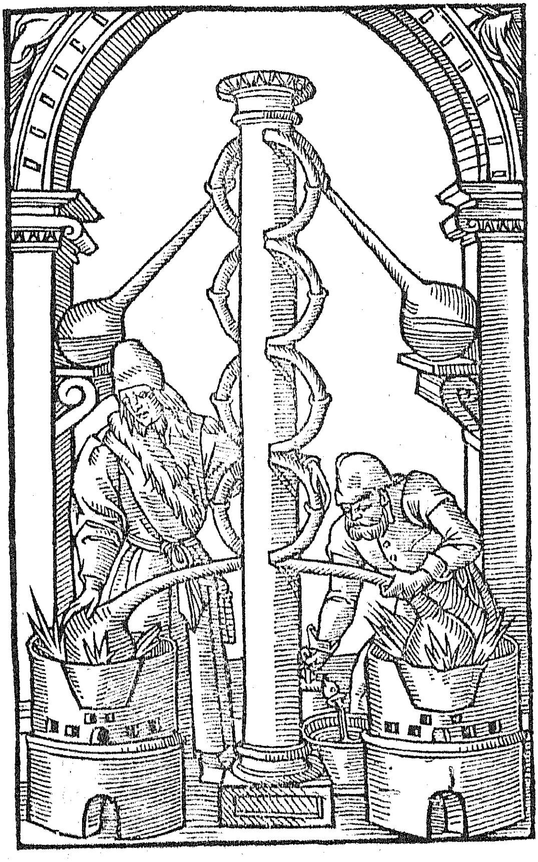
Alia diffini. Q. Eſſentiæ.

Quia Quinta Eſſentia vocab ulm commune omnium rerum quæ formam habent & ſpeciem ad extrahendum ab ipſa re, & licet potiſsimum de vino intelligatur, tamen quàmplures ſunt aliæ materiæ ex quibus elici & educi poteſt ipſa Quinta Eſſentia, ſicuti ex omnibus metalis, ex omnibus fructibus, ex carne, ex ouis, radicibus, herbis, & aliis quàm pluribus, ſicut infra docebitur. Sed tamen omnia alia excellit quintum eſſe, propter nimiã ſuam ſubtilitatem, & ideo à quàmpluribus Philoſophorum fuit appellatũ Cœlum Philoſophorũ. Nã ſicut ipſum cœlum ſe habet erga quatuor elementa, ita etiam ſe habet Cœlum hoc Philoſophorum (Quintã Eſſentiã puto) erga quatuor qualitates corporis humani, quod ex ipſis elemẽtis compoſitum eſt. Appellatur etiam à quibuſdam Aqua ardens, quoniã in igne, dũmodo ſit ad ſuam perfectionem & extremã diſtillationẽ deducta, nullam ſuperfluam humiditatem in ipſo vaſe relinquẽs, vt infrà de modo ipſam cognoſcendi docebitur, cõburitur. A quibuſdã vero dicitur ipſa anima vini. Nã ſicut ipſa anima nobilior eſt ſuo corpore, ſic etiam ipſa quinta eſſentia, quæ per verã diſtillationẽ extrahitur, nobilior eſt ipſo vino ex quo educitur. Nuncupatur quoq; ab aliis Aqua vitæ, eo ꝙ vitã humanã à corruptione conſeruet, ſicut videmus, ꝙ adminiſtratur habentibus ſyncopim. Et quia vario modo extrahitur, ſtatim, ad diſtillãdum aquã vitæ furni forma depicta, de primo modo extrahendi dicemus.

Ex omnibus rebus poteſt educi Q. Eſ.

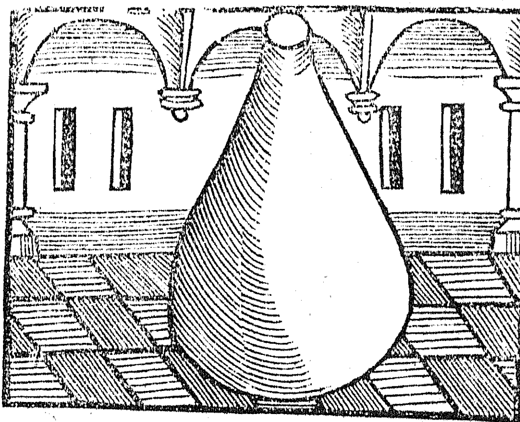
A diuerſis diuerſa nomina Q. Eſ. ſibi ſortitur.

Forma furni ad diſtillandum Aquam vitæ.

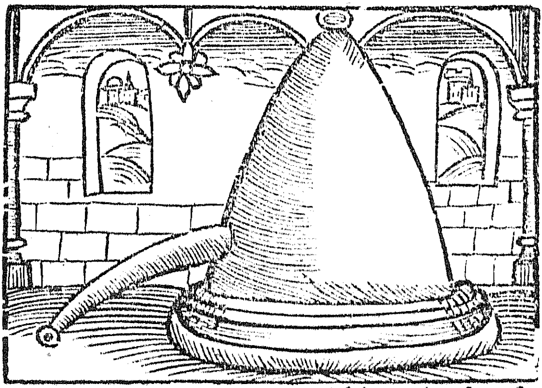

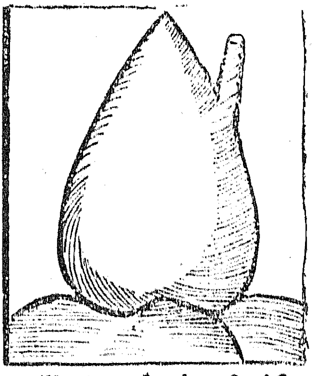
Quomodo extrahitur Quinta Eſſentia per diſtillatorium. Caput Secundum.

COgnito ergo quid ſit Quinta Eſſentia, & ad quid conducat, ſiue propter quid ſit reperta, perpendendum & conſiderandum eſt, per quot modos poſsit extrahi, & à quibus rebus. Et quia extrahitur à rebus humidis, ſiccis, calidis, & frigidis, primo dicemus quomodo extrahitur ab humidis, ſicut de ipſo vino, & hoc fit ita: Recipe de vino rubeo optimo, pa-

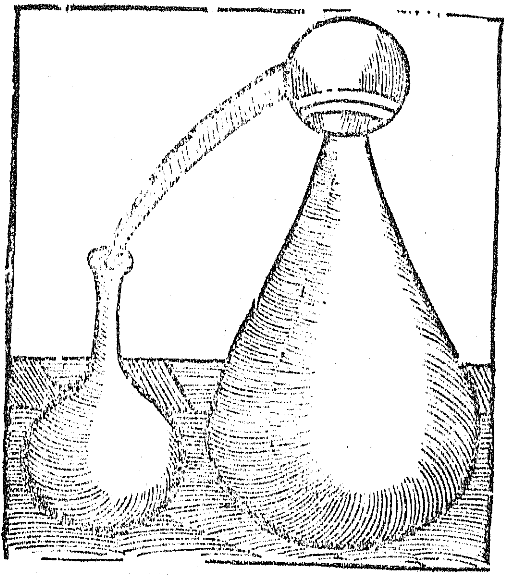
rum ad dulcedinem declinãte, quod nullo modo ſit mixtum aut ſophiſticatum, ſed ſit plane naturale, nõ nimis recens, nec etiam nimis vetus, ſed temperatæ ætatis. Aut ſi non poteris habere vinum rubeum, accipe album optimum in quantitate quam volueris, & ponatur in cucurbitam hanc, vſque quo duæ partes ſint plenæ, & tertia vacua. Poſtea ſuper imponatur

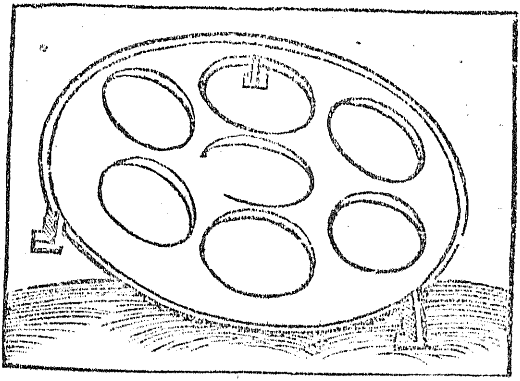
alēbicus cū roſtro, ſicut hic eſt depictꝰ, ita quod roſtrum ingrediatur ſuperiorem partē ipſius receptaculi, cuius forma hæc eſt. Et omnia bene lutentur cum luto facto ex papyro, longo tēpore madefacta, vel ex farina & albumine ouorū facta mixtura ad ſpiſsitudinem mellis. Poteſt etiam fieri ſecundum Raimundum & Lullium, cum olibano vel maſtice molli, vel cum puluere calcis viuæ, incorporato cum albumine oui. Et cum tali luto lutentur ſupradicta tria vaſa, ne exhalet virtus animalis & vegetatiua ex materia diſtillanda.

Et vaſa ita ſint lutata, vt hic. Hoc facto ponatur cucurbita in annulum multa foramina habentem, qui dicitur Tripes archanarum, cuius forma hæc eſt.

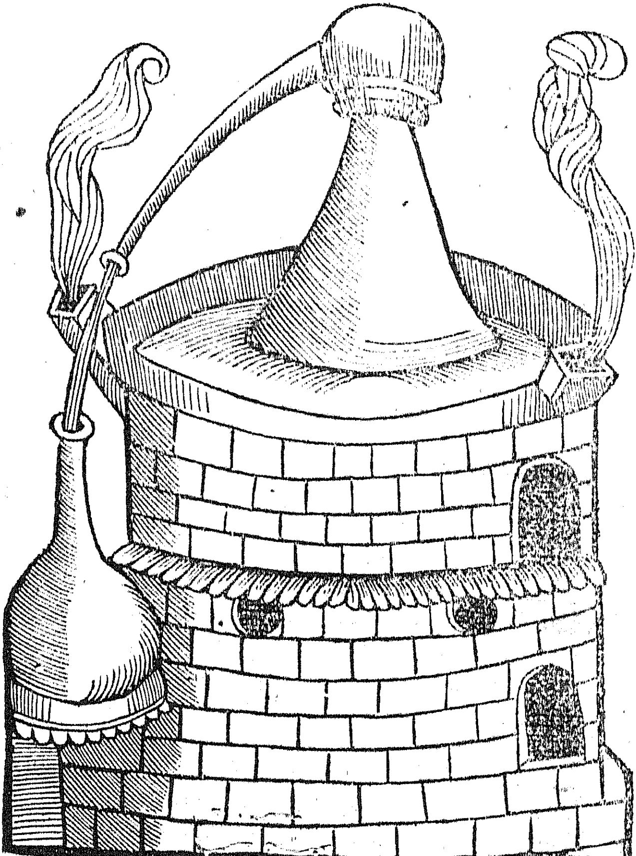
Poſtea ponatur tripes ſuper furnum habentẽ caldare amplum, ſicut eſt balneum mariæ, ita quod caldare repleatur pro dimidio, vel pro duabus tertiis cũ aqua. Forma autem caldaris hæc eſt quæ ſequitur.

Et tripes ponatur ſuper dictum caldare, et ſit immuratum ipſum caldare. Vel ponatur in furnum Accidiæ,

cidiæ, qui circa finē huius Capituli depingetur, ſubtúſque facito ignem lentum, ſemper parū augmentando ipſum. Et quando ipſa cucurbita tepeſcit, non vltrà augebis ignem, ſed ſemper imitare ipſam Naturam, inquantum tibi erit poſsibile. Nam ipſa Natura (vt ait Galenus & Lullius in Luc. Merc.) nihil violēti poteſt pati abſq; primæui corruptione. Quatuor enim, teſte Auicenna, caloris ſunt gradus, ſecūdum quatuor complexiones aut qualitates. Quorum primus eſt tepidus, ſcilicet vt aqua tepida: ita calefacta, vt nullum ea immiſſum ex membris poſsit lædi. Secundus vero gradus eſt calidus, ita vt poſsit ſufferri ab aliquo membro humano citra læſionem. Tertius gradus calidus eſt, vt ſi mēbrum immiſſum fuerit, ex ipſa poſsit offendi caliditate, & eſt gradus proximus ebulitioni. Quartus vero caloris gradus ita vehemens

Quatuor ignis gradus.

vehemens eſt, vt nullo modo caliditas poſsit tollera-
ri, quia excedit nimium in calore, & hic gradus eſt

ipſa

ipſa ebulitio. Dicitur autem à quibuſdam ignis balnei, ignis primi gradus. Ignis vero cinerum, ignis ſecundi gradus. Vltimo vero ignis ardens tertij gradus. Quartus autem reiicitur. Secundum vero alios Artiſtas ignis balnei eſt in primo gradu. Ignis cinerum in ſecundo gradu. Ignis arenæ in tertio. Si vero eſſet procedendum ad ignem quarti gradus: quod rariſsime fit: loco arenæ ponatur limatura Martis, & erit ignis feruentiſsimus. Et tunc ipſa cucurbita debet vndique lutari cum argilla, ſicut fit in diſtillatione aquæ fortis, ne ex nimio calore rumperetur, quia limatura Martis quodammodo candeſcit. Et per hos quatuor vltimos gradus poteris optime regere ignē, quia ſecundum Auicennam vix pateris, vel cum maximo labore. Circa hoc velim diligentem huius artis ſectatorem, id eſt, qui diſtillandi velit obire miniſterium, notare, quod in omni & quacunque diſtillatione ignis nunquam debet augmentari vſque ad quartum gradum, quia ignis eſſet plus violētus quàm natura materiæ diſtillandæ poteſt ſufferre, & ex conſequenti poſſet violari ipſa natura ex nimio & violento calore. Et ideo ab omnibus Artiſtis iſte quartus modus reiicitur. Ideóque ſunt quidam aromatarij, pharmacopolæ, & cæteri id genus alij, quibus immerito facultas diſtillandi permittitur, quum id Philoſophorum & Medicorum (qui naturæ ſunt indagatores) peculiare ſit officium. Natura enim ipſa à Deo optimo maximo ita fuit ordinata, vt nihil vehemens poſsit compati, abſque ſuiipſius corruptione: ſicut ex multis Philoſophorū poteſt probari opinionib⁹. Ideo ego

Ignis non debet in arte diſtillādi augmētari vſque ad quartum gradum.

Philoſo. & medicis, non aromata-

riis & paſſim nulli⁹ frugi pharmacopolis per miſſum antiquitus erat diſtillare.

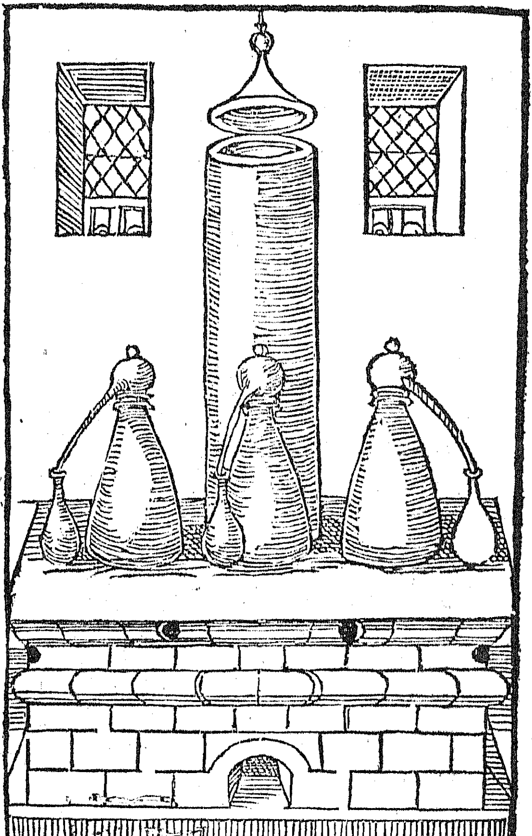
ego conſulo huius artis amatoribus, vt hoc in opus egregium à diuina prouidentia ad humanæ cõſeruationem vitæ nobis datum, nullo modo ſeſe intromittant, niſi iſtorum quatuor caloris graduum perfectã habuerint cognitionem, eóſque & ignem, vt per omnia debet fieri, ſciant temperare. Et ideo in prima diſtillatione faciendus eſt ignis cum carbonibus lenibus, vel cum ligno valde ſicco vſque ad finem tertij gradus caloris, ita vt balneum propemodum bulliat. In ſecunda autem diſtillatione deſcendes, faciendo ignem, ipſumqúe minues per tertiã partem vnius gradus, vel ad duas tertias, & propemodum ad vnũ gradum, vt quaſi ſit diminutus vſque ad ſecundũ gradũ. In tertia vero diſtillatione ita ſemper deſcendes, gradatim minuendo ignem, vſquequo redigatur ad ſecũdum gradũ, & tertiam partem vnius gradus. In quarta aũtem minuatur vſque ad ſecundum gradum. In quinta ſic deſcendes, vt ignis ſit vnius gradus, & duæ tertiæ vnius gradus. In ſexta ſic decreſdat, vt ad primum reducatur gradum cum vna tertia. In ſeptima vero & vltima diſtillatioue ignis ita eſt leniendus, vt ad primum caloris gradum (quæ eſt tepiditas) perducatur, & non vltra deſcendes. Et nota ꝙ quilibet caloris gradus habet tria interualla, Principium ſcilicet, medium, & finem. Hoc autem vlterius ita eſt intelligendum, quare gradus caloris ſint ſemper minuendi, quia in prima diſtillatione materia eſt groſſiſsima, ita vt diſtillationi facile obedire nullo modo poſsit, propter impuritatem & crudam ſubſtantiam, & per hoc non eſt ſimilis aliis ſequẽtibus diſtillationibus,

Quomodo in diſtillatione deſcendẽdum in temperamento ignis.

nibus,ſecūdæ vel tertiæ,aliiſqúe ſubſequētibus.Ideo-
que in prima diſtillatione,ignis eſt exaltādus per vnū
gradum vſque ad tertium , ita quod vltimam tertij
gradus partem attingat, & balneum ſit calidiſsi-
mum, non tamen debet bulire . In ſecunda diſtilla-
tione lenius eſt agendum , quia per primam groſsi-
ties materiæ aliquantulum eſt attenuata, & ideo non
adeo magni ignis eſt indigens.Et in tertia tanto ſub-
tilius , & ita ſemper deſcendendo paulatim in quali-
bet diſtillatione extenuaſiis ignem . Quia vt iam ſæ-
pius dictum eſt,ſi nimium cogeres ipſam ſubſtantiam
quæ debet diſtillari , natura ipſa corrumperetur . Ait
enim Galenus & Ariſtotiles, quod Natura eſt incom
patibilis , & motus vehementioris . Ideóque ea qua
poteris diligentia perſpiciendum,& perluſtran-
dum eſt totis animi viribus & conatibus,
ne in temperādis caloris gradibus de-
ficias,quia in hoc vera omnium di-
ſtillationum ars cōſiſtit.Ideóque
totam rei ſubſtantiam aperte
declarare voluimus , ne
mella abſynthiis mi-
ſcuiſſe videa-
mur.

In tempe-
randis
ignis gra-
dibus cō-
ſiſtit ars
diſtillādi.

Quomodo

Quomodo materia rudis, diſtillationi minus obediens, debeat putrefieri.

Caput

Caput Tertium.

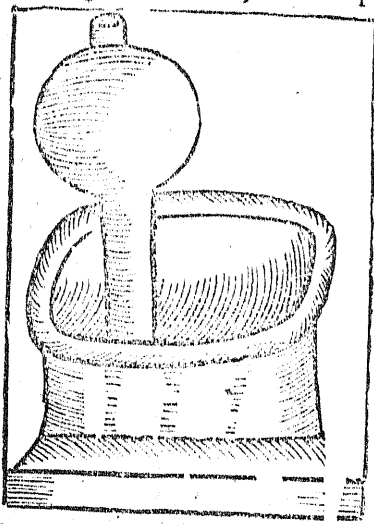
OMni diligentia & accurata induſtria conſyderã=dum eſt, cuius ſubſtantiæ ſit ipſa materia dige=rẽda, duræ ſcilicet vel mollis: hoc eſt, groſſæ vel ſub=tilis, & qui aut qua arte poſsit putrefieri aut digeri, vt obediat magis diſtillationi, & vt purum ab impuro, groſſum à ſubtili, & contra, poſsit ſequeſtrari. Quic=quid igitur hoc ſit, ex quo extrahere velis Quintam Eſſentiam per diſtillationem, primum & ante omnia in fimo equino, cui nullus color per accidens attri=buitur, putrefiat, & digeratur per duos menſes, & ite=rum inter primam & ſecundam diſtillationem per vnum menſem, inter ſecundam & tertiam per tres hebdomodas, inter tertiam & quartam per quinde=cim dies, inter quartam & quintam per dies octo, in=ter quintam & ſextam per dies quatuor, inter ſextam & ſeptimam per duos dies. Et ſcias quod fimus ſem=per debet eſſe eiuſdem caloris, quia ſi calor deficeret, aquæ circulatio corrumperetur, & per conſequens materia ipſa quæ in Quintam Eſſentiã deberet redi=gi, ſepararetur in calore cœli, quod poteris in diame=trali linea videre, quæ ipſam Quintam Eſſentiã, quæ eſt pars ſuperior, diuidit à ſuis fecibus, & hæc eſt pars inferior. Et hic notabis, hos gradus digeſtionis & pu=trefactionis materiæ ſuæ ita attribuendos eſſe, ſicut ſupra de gradibus caloris narratum eſt. Iccirco lon=giori putrefactione opus eſt ante diſtillationẽ quàm poſtea. Et facta prima diſtillatione, materia ipſa nõ tã tũ groſsiciei in ſe cõtinet, & magis eſt apta ad faciẽdã

Gradus putrefa-ctionis ſe-ptem.

Quintam

Quintam Eſſentiam quàm erat antea. Et ideo poſt primam diſtillationem putrefactio debet fieri breuiori tempore quàm antea, quia materia eſt effecta ſubtilior & defecatior quàm erat. Et ideo non immerito perpendendum eſt, debere fieri ſeptem digeſtiones ſeu putrefactiones, ſicut & ſeptem diſtillationes.

Nodus putrefaciendi materiam.

Modus autē digerendi ſecūdū Philoſophorum opiniones hoc modo traditur: Qui vult tale opus perficere, faciat foueam quinq; pedum profundā, largā vero duorum pedum, vel poulo plus, in tali forma, in loco humidiſsimo, ſicut in aliquo cellario, Qua facta, fiat ſtratum infundo eiuſdem de calce viua per ſpiſſitudinem ſemipedis, ſuper quo ſtrato fiat aliud de fimo equino non nimis putrefacto, vel etiam nimis recenti, ſupèr quo ſtrato impones vas ipſum in quo eſt materia fermentanda. Et in circuitu vaſis vndequaque ponatur de ipſo fimo, donec tota fouea impleatur. Quo facto madefiat fimus cum aqua tepida ſe-

cundum

cundum magnitudinem & quantitatem foſſæ, donec dignoſcatur calor circa vas aut cucurbitam, & hoc fit communiter in ſpacio dimidiæ horæ. Si autem nõ fiat in media hora, ſuperinfundatur vlterius de aqua tepida, & hoc fiat tribus vel quatuor vicibus in hebdomada, ita tamen quod calx & fimus vetus ſemper amoueatur, & de nouo alia fiant ſtrata, vt ſuperius dictum eſt. Et hic modus debet ſeruari in omnibus rebus quas diſtillare volueris, & ideo fit digeſtio quod leniter & abſque vllo naturæ vehementi motu, actione, & mutatione, materia groſſa magis ſubtilietur, & diſtillationi obediat. Digeſtiua vero varie ordinantur, ſecundũ quatuor gradus caloris, ita quod in prima magis ſit operandũ quàm in ſecũda, tertia, quarta, & aliis, ſicut de calefactione balnei prius dictũ eſt. Ideóque in ſecũda digeſtione temperatius eſt agendum, & ſtratum de calce ſit magis tenue, ſtratúmque fimi magis ſupereleuatum quàm in prima, & ita vlterius in digeſtionibus procedes vſque ad vltimam, in qua non debet fieri ſtratum de calce, ſed tantum de fimo. Poteſt etiam fieri digeſtio, ponendo ipſam cucurbitam cum materia digerenda per aliquod tẽpus ad ſolem in diebus canicularibus. Vel poteſt etiam poni ipſa materia digerenda in ſua phiala ſiue cucurbita ſuper furnum ſiue fornacem aliquam tẽpore hyemis. Poteſt etiam fieri aliqua putrefactio in ſpeculo calybis, ita quod materia digerenda ponatur ad ſolẽ, inter ipſum ſolem & ſpeculum, ita quod radij ſolares ad id reuerberent, & ex calefactione iſta poteſt fieri digeſtio principaliter in diebus canicularibus. Aut

quod ponatur vas in aquā tepidā, quodāmodo in balneo Mariæ, & hoc poteſt fieri duplici via: Vna, quod habeatur caldare in collo fornacis, ita quod ignis nō ſit ſubtus, quia ex nimia ipſius ignis caliditate natura magis corrumperetur quàm iuſtificaretur. Alia via eſt, quod vas in qua materia eſt digerēda, ponatur in æſtate in cōgerie formicarū, ita vt fundus circulatorij ſit penitus ſepult⁹, & quod ſol reuerberet ſuper extremitatē, & in hoc videbis mirabilē digeſtionē. Septimo & vltimo poteſt ipſa materia digeri & putrefieri in mēſe Octobri in vinacea, quia etiā nullū habet calorē per accidens, ſicut & ipſe fimus equinus, & ibi quādo botri ſunt expreſſi, & habet etiā mirabilē operationē, dū vaſa circulatoria in ipſa ſepeliātur. Et licet à quā pluribus nō ponātur niſi ſeptē formæ digerēdi. Iſidorus tamē de Iunipero ait, quod ſi imponātur prunæ in cineres iuniperi, optime cooperiēdo ipſum cinerem, quod poſsit conſeruari ignis inextinguibilis per totum annum. Et in hoc cinere etiam poſsit fieri quam optima digeſtio. Et hæc ſufficiant de putrefactione facienda, & materia digerenda.

Notabile de iunipero.

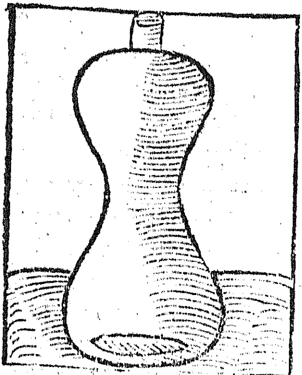
Quomodo poſsit cognoſci, an vinū digeſtum circulatoriæ diſtillationi ſit aptum. Caput quartum.

Alij voluīt ꝙ niſi quatuor vicib⁹ debeat digeri.

VInum ita ſeptem vicibus vt ſupra auditum eſt, digeſtum, poteris hoc modo, an ſit ad faciendā diſtillationem circulatoriam aptū probare. Accipe linteolum, & madefac in digeſto vino, poſtea accendatur cum candela, & ſi vinum comburitur abſque læſione

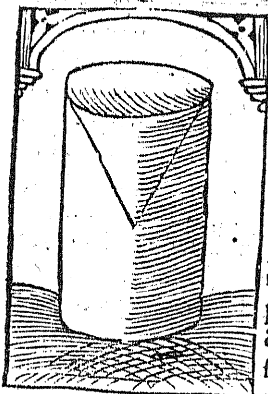
ſione & combuſtione lintei, non eſt ratum, ſed eſt verum inditium, aliquam ſubſtantiam aqueam in eo ſuperſtitiſſe adhuc. Et ideo ſemper adhibenda eſt opera, vt digeratur toties, & tamdiu, vt poſsit ex eo fieri probatio. Sunt autem nonnulli, qui dicunt zuccarum debere immitti, & ſi ſit bene rectificata, zuccarũ cum ipſo vino plane comburi. Notabis ergo iſtud, ita digeſtum vinum nõdum poſſe appellari Quintam Eſſentiam, ſed ipſum ſubiectum Quintæ Eſſentiæ. Quũ vero pannus linteus aduritur cum ipſo, & quod planè perdiderit omnem ſaporem horribilem, acutum, & ſulphureum, ita quod guſtanti videatur propemodum dulce, & quod nil de fumoſitate reſtet in ipſa aduſtione. Et tunc tempore poteris appellare Quintam Eſſentiam. Sed in rebus inſenſibilibus, & nullum ſaporem habentibus aduertendum eſt ad fumum, ſicut in auro, & argento, & aliis metallis, & lapidibus præcioſis, ex quibus extrahitur aliquando Quinta Eſſentia, quæ aurum potabile ingreditur. Circulatoriæ vero diſtillationis vaſa ſunt diuerſa, à diuerſis tradita authoribus. Sunt enim aliqui facientes vas eo modo, quod imponatur alembicus cæcus ſuper cucurbita, & in ſupremitate faciunt paruum foramen, per quod materia immittitur ſiue extrahitur, quando debet circulatoriæ diſtillari, & obturetur cum parua portione vitri, facta ad id vt vndequáque bene recludatur, ne materia poſsit ex ſpirare, Poteſt etiam fieri clauſura de argento, eo tamen modo, vt foramen penitus vt obſtruſum. Et hoc vas aliquibus dicitur Pellicanus. Cuius forma eſt hæc.

Subiectũ Q. Eſſẽtię

Alij vero faciunt vas in omni parte æquale, amplum in fundo ſicut in collo, Cuius forma hæc eſt.

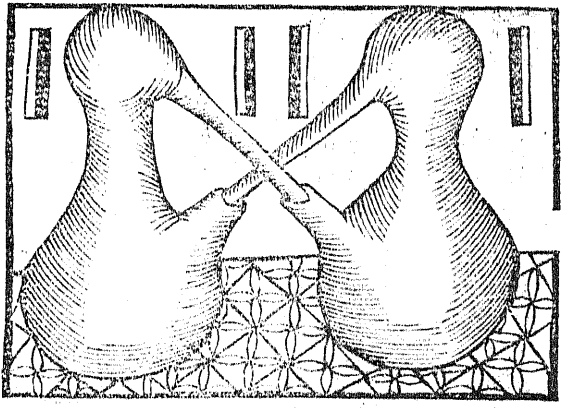
Sunt etiam nõnulli qui ponunt duas cucurbitas roſtris connexas, ita vt roſtrum vnius ingrediatur in ventrẽ alterius: Cuius forma ſequitur. Et hij poſſunt appellari duo fatres, Et ita materia circulariter diſtillanda deſcẽdit in vno, & in alio aſcendit, & iterum deſcẽdit in aliud, & aliud aſcendit. Alij vero faciunt vnum ſolũ vas rotundum, ſuper & ſuptus largum, in medio vero ſtrictum, & habet roſtrum procedens à parte inferiori, & quando materia dicto vaſi imponitur, bene recludatur cum vitreo vel argenteo obſtruſorio.

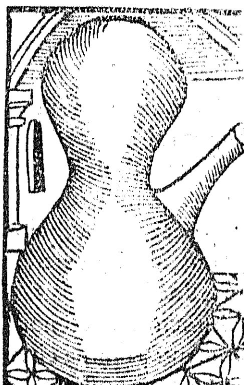

Et forma huius vaſis eſt hæc.

Alij vero habent cucurbitam cum alembico cæco, ſine roſtro, ita quod ſint duæ cucurbitæ, vna ſuperimpoſita alteri, & os inferioris eſt largius quàm

os

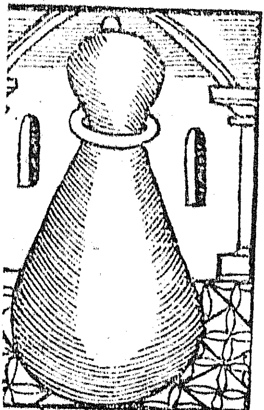

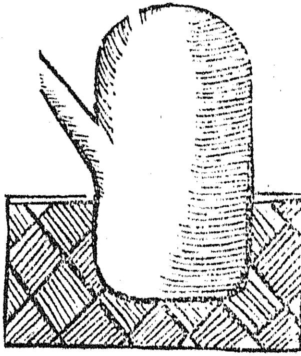

os ſuperioris, & optime lute-tur alterum ſuper alterum, cuius forma immediate ſe-quitur.

Alij vero faciunt vaſa cir culationis æqualia, ita quod ab vna extremitate ad aliam ſint eiuſdem magnitudinis, & in medio habet roſtrum, ſi-cut hic eſt.

Aliqui etiam faciunt vas vitreum vnius fragmenti, & habet duas anſas ſicut duo brachia, ita quod anſæ ipſæ à ſuperiori parte proce-dentes, ingrediantur ventrem inferioris, & pars ſu-perior paruum foramen cũ roſtro habeat, per quod

immittitur & extrahitur materia circulanda, hoc modo.

Debet autem ipſum foramẽ optime lutari, vt de aliis ſupra dictum eſt. Et hoc tertium, extremúmque circulatorium vocatur ab aliquibus Pellicanus, ab aliis vero alio nomine, Vas Hermetis, & eſt nobiliſsimum & accõmodatiſsimum inter omnia circulatoria, ſed raro poſſunt fieri, quum vitriarij adeo rudes, ideotæqúe ſint ad formam faciendam ex vno ſolo fragmento. Sed ſi poteris artificem expertum habere, nõ dimittas, quin tale fiat pro auro vel argẽto.

Quomodo, & quot modis ſit diſtillandum circulatoriæ. Caput Quintum.

ET quando cognoueris, ſupráq; ſcripta probatione expertus fueris, materiam ante dictam per frequentem putrefactionem ſatis eſſe digeſtã, vaſaq; ad circulationem apta habueris, impone materiã in dictum vas ad circultionem nobiliſsimum, & reconde infimum æquinum, aut in diebus Canicularibus pone ad ſolem, aut in balneum Mariæ, calefactum vſq; ad primum gradum caloris, vel pauloplus, ſecundum quod videris materiam eſſe temperatam & ſubtiliatã per digeſtionem, & ibi longo tẽpore dimittatur, quouſque in Quintam Eſſentiam tibi deſyderatam conuertatur, & hoc poteris ex ipſo ſapore cognoſcere, vt ſuperius dictum eſt. Et nota diligenter, ꝙ ſi appareat in fundo vaſis ypoſteſis, hoc eſt, nubecula quædã turbida, à materia ſua debet quàmprimum ſeparari per diſtillationem, & hoc facto iterum circuletur, vt inceptum eſt. Aut ſi commode fieri poteſt, debet colari in aliud vas circulatorium, ita vt groſsicies materiæ in primo vaſe relinquatur. Tres modi diſtillãdi circulator.

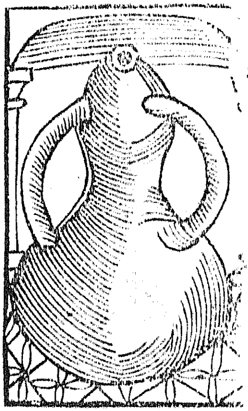
Quum ergo diligens huius artis inquiſitor perceperit Quintam Eſſentiam in ſubtiliatione & purificatione materiæ vini vel fructuum, æſtimet & credat ſimile id contingere in omnibus aliis huiuſcemodi. Et ideo bene credendum eſt opinioni & ſententiæ Ariſtotelicæ, quod materia ita per diſtillationem nobilitata & immateriata, non poſsit vltrà reduci ad formam vel ſpiritualitatem aliquam, quum ſit ſine ſubſtãtia elementata, excedens formalitatem

& corruptionem, & ideo eſt quaſi corpus cœleſte Nam ſicut ipſum cœlum ſe habet ad omnia inferiora, ſic etiam ipſa Quinta Eſſentia ad omnes complexiones & qualitates. Et quemadmodum omnia ſydera curſum ſuum habent ex nobiliſsima influentia primi mobilis, ſic etiam cũctæ medicinæ quibus Quinta Eſſentia admiſcetur, virtutem ſuam attrahunt ab ipſa, quemadmodum adamas ferrum. Sed quoniam adeo magnum exigit laborem, & parit multum faſtidij, ideóque ab omnibus floccipenditur, hinc fit vt noſtra ætate pauciſsimi inueniantur Philoſophi, qui huic negotio nauent operam.

Quid inter ſe diſtent Circulatio & Digeſtio. Caput Sextum.

MAximopere conſyderandum eſt, quid diſcriminis inter circulationem & digeſtionem ſit. Primum ergo de vitris, quæ ad quodlibet horum neceſſaria ſunt, dicendum. Ideóque oportet, quod habeas ad digeſtionem inſtrumẽta, & cucurbitas in ſuperiori parte amplas, ad imponendum in ipſas ſubſtantiam groſſam, ſuper quæ imponendi ſunt alembici cæci, ſine roſtro, ita quod quando in ipſis ſit digeſtum, poſſis materiã groſſam extrahere, amoto alembico cæco, & imponendo alium cum roſtro. Si autem materia ſit clara, cum eſt ſemel diſtillata, & feces non immiſceãtur cum diſtillato, ſicut eſt in ipſa Quinta Eſſentia vini, tunc poteſt capi circulatorium, ita vt infra & ſupra ſit æquale, & amplum in vna forma. In medio vero debet eſſe ſtrictum, & circa caput inferioris ventris habeat canuale in longitudine vnius digiti,

giti, in groſsitudine vero ſit minus digito. Sunt tamē aliqui, qui faciunt vaſa ad circulandū, quæ appellātur

Pellicani, cui⁹ forma eſt hæc. In hoc poſſunt res clare digeri, & quodlibet etiā circulari. Sed hæc vitra, quum ſint difficilis operæ, à vitreariis noſtris non poſſunt fieri. Et ipſe ego amicum peroptimū habeo Friburgi, qui in partibus Delphinatus prope Viēnam voluit facere fieri huiuſmodi pellicanum à vitreario quodam, ſed non potuit habere pro præcio trium librarum Thuronēſium, quæ ſunt apud nos duo floreni Rhenenſes. Quicquid tamen ſit, ſcito, quod hoc ipſum ſicut in præcio iſtius inſtrumenti omnia alia ſuperantur, ſic etiam hoc ad omnia nobilius eſt, quàm quodcunque vas circulatorium quod fieri poſsit. Et ideo conſulo omnibus huius operis ſtudioſis, quod ſi hoc vitro indiguerint (dummodo vitreariū expertū inuenire potuerint) nequaquā argēto vel auro parcāt. Eſt igitur differētia inter fermētandū ſiue digerēdū, & circulandū, & præcipue in hoc, quod conſyderādum eſt totis animi virib⁹, quomodo vitrū ſit imponendū. Dū ergo volueris digerere, accipiatur vna cucurbita cum alēbico cæco. Si vero materia eſt depurata, ſumatur circulatoriū, & imponatur materia digerēda, & fiat fouea, ſicut ſupra ſcriptum eſt, in qua

Vas ad circulatione optimum.

Differētia inter circulationē & digeſtionem.

fiat

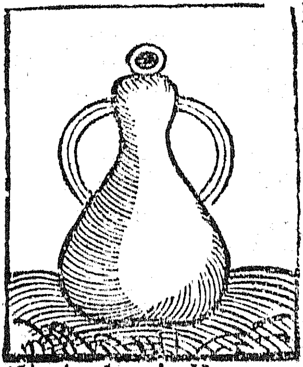
fiat ſtratum de calce viua pulueri ſata, in ſpiſsitudine trium vel quatuor digitorũ, ſuper quo fiat aliud ſtratum per ſeptem aut octo digitos de fimo equino non nimis molli & putrido, nec etiam nimis duro. Et circa circulatorium ponatur vndique fimus in altitudine ſicut eſt ſtratum de ipſo. Hoc ergo facto, fouea impleatur cum terra in altitudine vnius pedis cum dimidio, & ponatur de aqua ſupra vitrum, ita quod deſcẽdendo de fimo in calcem calefaciat fimum ipſum. Et omni hebdomada renouetur calx & fimus duabꝰ vicibus. Poſſet etiam poni in foueam de fimo vel vinacea recẽti, abſque calce. Quum vero volueris extrahere vitrum, cum materia ſatis eſt digeſta, caute excipiatur, ne aliquo violento motu concutiatur & rumpatur. Dum vero volueris circulare, imponendum eſt vitrũ, omni forma & modo prædicto. Excepto, quod ipſum circulatorium in ſuprema parte non debet eſſe occultatum, vel infimo abſtruſum, ſed ſaltem inferior pars inſtrumenti debet reponi in calce vel in fimo, vſque ad mediam partem, & ad omne minus tertia parte debet eſſe extra fimum ad aerem, vt ex frigore iterum deſcendat quod ab calore in collum circulatorij aſcendit. Et hoc etiam poteſt fieri in balneo Mariæ, vel in calida arena, ponẽdo materiã circulandam diebus æſtiuis ad ſolẽ, aut quod ponatur tẽpore autumni in vinaceã recentẽ, poſtquam botri ſunt expreſsi, ſicut iã ſæpius in antecedentibus notatum eſt.

De modo extrahẽdi Quintã Eſſentiã abſque vllo labore vel expenſa. Caput ſeptimum.

PEr ſpeximus illud Vergilianum: Non omnia poſſumus omnes, Præterea & illud Heſiodi in libello

Opera

Opera & dies: Nõ vni dat cũcta deus &c. Et cũ ꝓpter nimiũ laborẽ, qui ſemper faſtidiũ & nauſeam facit, & propter magnas expẽſas, q̃ in hoc opere egregio nõ immerito adhiberi ſolẽ, paucos admodũ videamus labore modo prædicto. Statuimus igitur tradere modũ breuiorem & faciliorẽ, minúſque expẽſarum egentẽ. Scio enim perplures eſſe ſtudioſós huius artis, qui ex ipſa lectione noſtri operis poſſent ab hoc egregio labore ob expẽſas abduci, Ideo alium modũ extrahẽdi Quintã Eſſentiã vini, abſque magno labore & expẽſa, illis præſcribemꝰ, & eſt talis: Cape de vino meliori quod inuenire potueris, ſiue ſit albũ ſiue rubeũ, quod parũ ſit dulce, & hoc diſtillabis per à lẽbicũ quatuor vicibus, ſicut cõmuniter fit apud nos aqua ardẽs, vel aqua vitæ, & ſic poteſt fieri ſæpius, melius foret, vt

probatione poſsit apparere, ipſum ſatis ſupérq; eſſe diſtillatũ, ita quod cũ in vas argẽteum vel ſtãgneũ fuerit impoſitũ quod incenſum penitus aduratur ita vt nulla humiditas in vaſe remaneat, quia hæc eſt vera probatio. Et vinũ ita diſtillatũ, eſt accõmodatiſſimũ ad hoc opꝰ diſtillatiõis circulatoriæ. Hæc ergo materia ita digeſta & rectificata, ponatur in hũc pellicanũ anſatũ, quem nũc vas Hermetis nũcupamꝰ, & habeat ĩ ſũmitate foramẽ, per qđ immittimur & extrahitur materia circulanda.

Quum

Quum ergo hæc materia ita fuerit in vaſe bene lutato,& cum luto forti cementato,vt vires materiæ euaporare non poſsint,& ex frequenti aſcenſione & deſcenſione ipſa aqua vitæ in veram Quintam Eſſentiam conuertetur,Et ipſum vinum ita diſtillatum, vt ſupra dictum eſt,cum habeat omnia quatuor elemēta,tamē per crebram motionem & agitationem,quæ fit propter aſcenſum & deſcenſum,de corruptibili in quodammodo incorruptibile tranſiret conuertitur. Si ergo videtur per crebrum aſcenſum & deſcenſum diſtillationis,impurum à puro,& groſſum à ſubtili ſeparari,quanto magis id cōtingit in diſtillatorio, quia millies milleſies ſurſum & deorſum agitatur, quanto magis exiſtimandum eſt putreficari ipſam materiam elementatam,& conuerti in ſubſtantiam inelementatam & corpus incorruptibile.Igitur quanto cœlum ipſum incorruptibilius eſt ipſis quatuor elementis, tanto magis ipſa Quinta Eſſentia incorruptibilior eſt corpore elementato. Quum autem illa ſublimatio multoties fuerit facta in diſtillatorio prædicto, tandem aperiatur foramen quod eſt in ſummitate pellicani, & ex ipſo præcioſiſsimo & fragrantiſsimo odore poteris cognoſcere, ſi ſit aliquid ex quatuor elementis reſtans in ipſa materia, quæ debet conuerti in Quintam Eſſentiam. Quia ſi ad Quintam Eſſentiam perfecte venit, exibit ex circulatorio odor fragrantiſsimus, ita præcioſus, vt videamur eſſe ad cœlum eleuati ex eius odore & nimia dulcedine, & apparet quodammodo eſſe fragrantia cœleſtis. Et ſi aliquem locū domus ſecretū intret ille fumus, adeo

Quinta Eſſentia incorruptibilis.

replebit

replebit totã domum, vt nihil ſuauius, nil amœnius, nil deniq; odorantius vnquàm ſenſiſſe videaris, ita vt ſit mirabile dictu & ferè incredibile. Si quoq; ponatur in ſummitate turris, omnes aues ad ſe attrahet quæ circa ſunt in viciniis. Si vero contigerit ꝙ non ita adoleat, iterum claudatur pellicanus, & bene lucetur, & rurſum imponatur ad diſtillationem circulatoriam tandiu, quouſq; appareat effecta ipſa Quinta Eſſentia, ſiue vt vult Raimundus libro primo, capite ſecundo, Mercurius vegetabilis, quod ſemper ex odore ſupradicto poteris cognoſcere. Et nõ ſolum habet illum odorem & ſaporem excellẽtiſſimum, ſed etiam quandam incorruptibilẽ incorruptionem circa alias medicinas, & certe nullam habet aduſtionem in ore, ſicut aqua vitæ, neq; etiam aliquam humiditatẽ ſiue phlegma, quia omnis materia terreſtris & elementaris in fundo reſidet. Et ſicut ipſum cœlũ eſt cõpoſitũ ex materia & forma, ſic etiam ipſa Quinta Eſſentia, & ideo ipſi cœlo cõparatur. Nec tamẽ eſt omnis corruptionis expers, quia ſi eſſet perfectiſſima in incorruptione, ſine aliquo obſtaculo faceret noſtra corpora perpetua & æternalia, quod ab ipſo omnium creaturarum creatore nõ permittitur, quum ſtatuerit nobis terminum vitæ, quem præterire non poſſumus, vt ait Pſalmographus, quia teſte Seneca, Nihil certius eſt morte, & nihil incertius hora mortis. Et ideo quum res aliqua in Quintam conuertitur Eſſentiam, hoc non eſt diuinum ſed naturale, fit tamen cum adminiculo & iuuamine omnipotentis Dei, ſine quo factum eſt nihil.

Q. eſſentia nõ eſt omnino incorruptibilis.

De

De modo facili diſtillationis circulatoriæ, & extrahendi Q. Eſſentiam abſq; igne. Caput Octauum.

Duplex via Quin. Eſſentiam extrahẽdi abſque vllo igne.

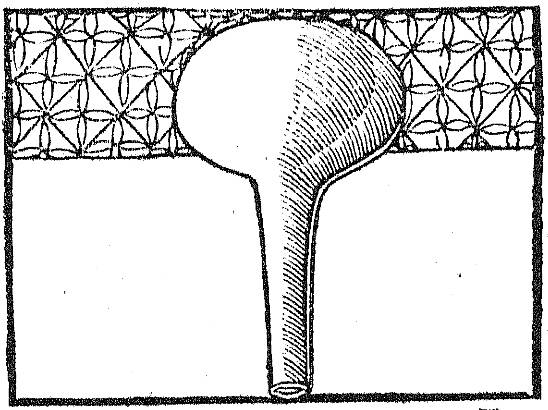
SI in hoc opere excellentiſsimo omnes expenſas, & (quod maximum eſt) tẽporis cõſumptionem & perditionẽ ſubterfugere deſyderes, ſerua & hanc viã duplicem extrahendi Quintam Eſſentiã, poteris hoc facere abſq; vllo igne vel carbonibus. Prima via eſt hæc: Accipiatur fim⁹ æquinus, & ĩponatur in quoddam vas magnũ & profundũ, vel in foueã factam ad hoc, & in medio fimi ponatur diſtillatoriũ impletum cum materia diſtillanda ad duas tertias, & tertia pars remaneat extra fimũ vacua, quia Natura id deſyderat, vt materia poſsit habere aſcenſum & deſcenſum, & poſsit per conſequens in aquam clariſsimã cõuerti, & hoc fit abſq; vllo labore vel igne, tamẽ oportet omni hebdomada renouare fimum, ſaltẽ vna vice. Et hoc etiam poteſt fieri in vinacea, vt ſupra dictum eſt, dummodo accipiatur tẽpore vindemiæ, ſtatim cũ botri in torculari expreſsi ſunt, & in hoc uidebis mirabilem operationem. Vel etiã poteſt fieri diebus canicularibus ad ſolem. Et ideo diuina prouidentia æque pauperibus ac diuitibus prouidit, vt poſsint habere modum operationis huius artis. Poteſt etiam extrahi Quinta Eſſentia ex vino turbido, immundo & putrido, dum tamen nõ ſit acetoſum, quia tunc præſumendum eſt, ipſam Quintam Eſſentiam ex tali vino exhalaſſe, & euaporatã eſſe, vt ait Lullius libro primo, capite tertio. Et quàmquàm vinũ ſit putridũ & peſsimæ ſubſtãtiæ, tamen in ipſo ſemper remanet Quinta Eſſentia, quod poteſt ex hoc cognoſci: Quum enim habes

Ex omni vino, immundiſſimo etiam, ſed nõ acetoſo, poteſt extrahi Q. Eſſe.

bes vinum corruptum quod in bono loco ſit natum, & ſit aliquo modo factũ turbidũ, aut male ſaporoſum tamen videmus de eo fieri optimã aquã vitæ, Et ideo non eſt reiiciendum tale vinum à pauperibus. Licet enim vinum ſit imperfectũ, & aliquo modo corruptũ, illius tamen Quinta Eſſentia nullo modo eſt læſa. Alia via extrahendi Quintam Eſſentiam abſque vllo labore vel igne eſt hæc. Recipe nobiliſsimã aquã vitæ quam poteris reperire, ponatur in vitrum cũ collo longo, habente in ſummitate foramen, quod debet claudi, & lutari cũ tali cæra, vt infra docebitur. Vertatur vitrum, & cũ collo imponatur infimũ, ſicut ſupra multoties eſt dictum, ita quod groſsicies materiæ reſideat in fundo ipſius diſtillatorij, & quũ aliquãdiu longo tempore fuerit infimo ſepultum, denuo extrahatur ab ipſo leniter, in forma, ſicut eſt impoſitum.

Secũda via extrahẽdi Quintã Eſſentiam abſq; igne

Cuius forma eſt hæc.

Tunc

Tunc videbis ſeparationē puri ab impuro, & ſubtilis à groſſo, & omnis materia groſſa erit circa collũ vitri, Accipe ergo ſtilum ferreum ſubtilem & acutũ, infigatur ab inferius in cæram, vſque quo ſit perforata vſque ad aquam. Poſtea extrahe ſtilũ illum, & exibit groſsicies materiæ terreſtris, quæ in collo diſtillatorij reſidebat. Et poſtquàm totam diuiſeris vſque ad ſubtilitatem Q. Eſſentiæ, vertatur diſtillatorium cum digito obſtruſum, & reſiduum quod in vitro permanet, eſt ipſa Quinta Eſſentia. Sed tamen non eſt ita præcioſa, ſicut illa de qua ſupra diximus.

Simili modo poteſt capi aqua ardens, in vitrum poſita, directe vt nõ vertatur, & ita ſepeliatur infimo per aliquod tẽpus. Poſtea coletur materia groſſa, quæ reſidebit in fundo, à ſubtiliori permanente circa collum vaſis, tamen etiam nõ eſt ita efficax ſicut prima. Attrahit tamen omnes virtutes herbarum, & aliarum materierum, & ideo non eſt omnino vilipendenda. Reperiuntur etiam multo faciliores viæ pro inopibus & pauperibus, qui non poſſunt oleum & operam, huic operi ſemper impendere. Sed tamen pie cõſulo, vt primam viam ſecteris, quum ſit optima & excellẽtiſsima, & ſit paruo admodum labore, & pauco argento. Nec te pigeat paruum in hoc tempus terere, & aliquãtulum nummorũ elargiri. Inuenies etenim, quum fuerit perfecta, millenarium fœnus in ipſa. Si autem volueris extrahere Quintam Eſſentiam de dolio vini tempore autumni, dum adhuc eſt nouum, & in vaſe buliens. Quum ergo volueris ſpiritus educere ex ipſo dolio, abſque omni detrimento vini, fac fieri ex

Quinta eſſentia ex muſto.

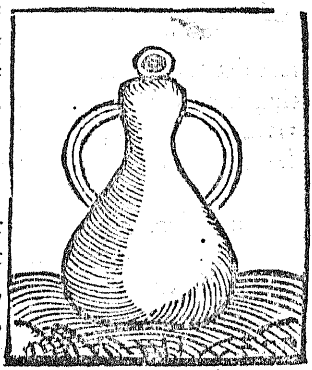
duro

duro & robuſto ligno, valde ſicco cannale vnum in magnitudine brachij, & fac pari modo fieri colatorium amplum, quod ab interius & ab inferius habeat groſsitudinem pollicis, vel paulo plus, & habeat longitudinem duarum palmarum. Intrudatur ergo cannale prædictum in dolium eo modo, vt non ſit poſsibile ipſum facilè amoueri, & vas ipſum vndique obturetur meliori via qua poteris. Et cum omnia fuerint bene obturata & clauſa, pone tres aut quatuor calomos ſtramineos circa ipſum cannale, quia ſi non ita faceres, totum vinum à dolio ſecederet & emanaret, & ſuper cannale imponatur alembicus, & omnia cum linteo optime circumuoluātur, poſtea cum luto ſapientiæ lutentur, & de alia parte vaſis pones receptaculum, & ſinas ita ſtare, donec vinum ſit defecatū & depuratum, & omnes ſpiritus in receptaculū tranſibunt, & hoc fit abſque vllo nocumento vini.

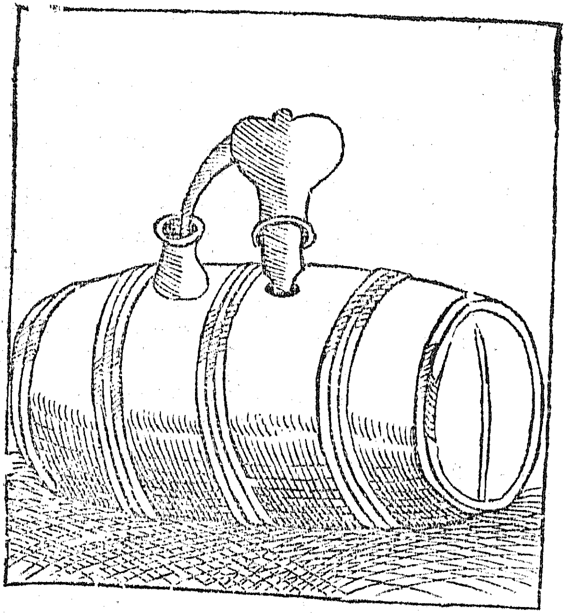
Forma autem vaſis eſt hæc.

Poſtquam vero omnes ſpiritus fuerint collecti, mittantur in diſtillatorium ſiue in circulatorium Hermetis.

Cuius figura eſt hæc.

Melius tamen foret, quod dolium ſepeliretur in vinaceis, ſed oportet cānale eſſe ita longum, vt extra fimū appareat, ſuper quod ponatur a-

lembicus cum receptaculo, nullo modo vinaceam attingente. Et cum ita vna vel alia via ſpiritus collegeris in receptaculo, ponantur in pellicanum, & diſtillentur circulatorie, omni modo & via vt ſuprà.

De modo extrahendi Quintam eſſentiam à quatuor elementis, ad reſoluendum in ea ſolem pro auro potabili. Caput Nonum.

DIctum eſt ſuperius ſatis, quid ſit ipſa Quinta Eſſentia, & cuius ſit operationis, quomodóque extrahatur à materia ſua, & modus extrahendi æque

pro

pro pauperibus ac diuitibus, & cum qua non ſolum vires auri, argenti, æris, & aliorum metallorum, ſed etiam lapidum præcioſorum & herbarum elici ſolent, dum in eam immerguntur. Sed tamē non ignoro, quàmplures ſtudioſos, vltrà progredi deſyderare, cogor itaque referre, quod ex frequentiori lectione, experientiaqúe, quæ rerum eſt magiſtra, conſecutus ſum, ſcilicet modum extrahendi Quintam Eſſentiam ex vino, in qua quidem aurum, argentum, margaritæ, & lapides præcioſi, aliáque metalla diſſolui poſſunt, ad faciendum aurum potabile, quod tamen magis cō gruit Artiſtis, qui Alchimiæ riuulos ſcrutantur, quam medicis. Et licet multi ſint veterum ſcriptores, qui doceant modum extrahēdi Quintā Eſſentiam vini, per ſeparationem quatuor elementorum, ita quod in vnā redigantur ſubſtantiam & eſſe, quod quidem ita ſubtiliatum, & tanquam ab humoribus & omni ſuperfluitate quatuor elementorum extractum, dici poteſt Quinta Eſſentia, ad reſolutionē Solis. Per hanc ergo non ſolum poterimus ipſum reſoluere, ſed etiā omnes eius vires extrahere ita quod poſsit ingredi aurum potabile. Sed certe quicunque penitus materiam perſpexerit, potius Alchimiæ quam Medicinæ cōuenire iudicabit. Verum non nego, veteres quam plurimos inueniſſe modos huiuſmodi, ad diſſoluendum Solem, magis tamen aptauerunt ad Alchimiam quam ad Medicinam. Hac ergo arte multi ſunt decepti, putantes fieri aurum ex tali Quinta Eſſentia. Et quamquam in multis ſit conſtans, & habeat pondus, nitorem, & clangorem auri, tamen noſtro tēpore id vera

Experiētia rerum magiſtra.

Ex Quinta Eſſentia non fit aurum.

probatione falſum eſſe diiudicatur, quum in tenuiſsimas laminas minutim malleetur, & in aqua forti cũ aliis metallis reſolutum fuerit, vel etiam per Antimonium (quod vltimum auri eſt ſupplicium) probetur, vnde fictus & peregrinus color ad vnguẽ dignoſcitur. Ideóque Arnoldus de Villa Noua ait: Vinum in quo lamina auri quadrageſies aut quinquageſies extincta fuerit, apud quoſdam loco auri potabilis habetur. Vnde etiã Iohannes de Rupeſciſſa ait: Quod melius fieret id vinum extinctionis laminarum auri, ſi ipſum aurũ fuiſſet calcinatum, & in puluerem ſubtiliſsimum redactũ, vel quod laminetur tenuiſsime, & poſtea in parua fruſtra ſcindatur, quia ex ipſo facilius virtus extraheretur, ſi ſit ita minutim ſciſſum, quã ſi ſit laminatum. Sit tamen aurum naturale mineralibus terræ repertum, non quod humana ſubtilitate & induſtria ſit factum. Hoc enim virtutem nullam habet ad conſeruandum vitam humanam, ſed magis eſt deceptio & obfuſcatio oculorum. Quis enim Alchimiſtarum audeat ſe iactare, aurum vnquàm abſq; materia venenoſa (quæ eſt Mercurius) compoſuiſſe? Et ideo reuera hoc Alchimiſtarum, licet colorẽ veri auri habeat, formam etiam ac clãgorẽ & pondus, tamen non habet virtutem ſicut aurum minerale. Talis ergo Eſſentia vini poteſt ab ipſo vino optime extrahi, ſecundum opinionem & doctrinam veterum. Quorum ego viam (omiſsis aliis verborum ambagibus) enarrabo. Accipe aurum, & mallea ſubtiliſsime ad reſoluendum in formam potabilem coloris auri. Quo per ſe, aut etiam aliis medicinis appoſitus, pote-

Antimonio probatur auri falſ⁹ color

Alchimico nõ, ſed naturali auro ineſt virtus cõſeruandi vitã humanam.

rimus

rimus vti, vt infra docebitur. Quamquam etiam ſit alia via reperta ad reſoluendũ aurum cum aqua forti, aut cum acceto diſtillato, aut per vrinam humanã diſtillatam, de quibus loqui non cõuenit in loco medicinæ, quum magis ſint corroſiua naturæ quam ſalubria. Et quamquam poſsit huic materiæ acutæ aliquid adimi, vt quidam volunt, tamen non eſt ſecurũ, & non bene credibile. Et ſi fieri poſſet, nollem tamẽ eo vti. Philoſophi enim noſtri dicunt: inter duo dubia certius eſſe eligendũ, & incertius fugiendũ. Eam ob cauſam mõſtrabimus faciliorẽ & ſubtiliorẽ viã ſeparãdi Q. Eſſentiã à quatuor elementis, & in vnũ eſſe digerẽdi, per acuitatem quæ in ipſa eſt mixta, cum ſubtilitate, per quam aurum & argentum, & alia metalla poſſunt reſolui. Etiam extrahendi virtutem ex ipſa, vt in formam potabilem, aquæ ſimilem reduci poſsit, per quam acuitatem ipſa metalla reſoluuntur, & per nihil aliud, dum quatuor elementa nondum ſint ſeparata, & terra ipſa calcinata, ſiue per aduſtionem facta & verſa in ſalem, calcem, vel cinerem, in forma cuiuſdam lapidis, dicti ab aliquibus antiquorum. Lapis Philoſophorum: Et viæ ſunt duæ. De communiori aliquid factum, cum diſcretione extrahitur de vino ſupradicto, in quo eſt magnus labor. Taceo (ſicut prius docui) ipſam ſubtilem ſubſtãtiam tanquàm animam, à groſſo, hoc eſt, ab ipſo corpore ſegregatam, per ſuam ſubtilitatem rem aliquam ſubtilem ſubtiliorem poſſe facere & penetrare, per quod vires & efficacia eius mirum in modum multiplicatur. In tali ergo Eſſentia poteſt extrahi virtus

Duæ viæ ſeparandi Q. Eſſentiam a quatuor elementis.

cuiuſlibet rei, ſicut Solis, Lunæ, & aliorum metallorum, margaritarum, lapidum præcioſorum, herbarũ & cætera id genus alia, ſed nõ poteſt diſſolui aurum. Alia autem via eſt, quòd ſeparando ab ipſa Quinta Eſſentia aerem, ignem, aquam, & terram, poſteà apponendo per calcinationem terræ aliis qualitatibus, & in vnum ſublimando, per crebram diſtillationem circularem, & digeſtionem poteſt diſſolui aurũ. Modum autem faciendi talem Eſſentiam, duplici via intelliges, Primo qui & qua via ſeparanda ſint quatuor Elementa, & quomodo iterum poſsint in vnum corpus redigi. Et hoc modo ſecundũ quoſdam lapis Philoſophicus videtur compoſitus, & per eius latentem & occultá vim omnia mineralia metalla poſſunt reſolui, adtingendum, colorandum, & coagulandum Solem & Lunam, & alia. Secundo quomodo ſit ſeparanda terra, extracta Quinta Eſſentia, per quam virtus terræ elicitur, & per quametiam poteſt reſolui aurum vel argentum, & alia metalla, & poſſunt redegi informam & ſubſtantialem potum, humanæ vitæ cõſeruatiuum & reſtauratiuum.

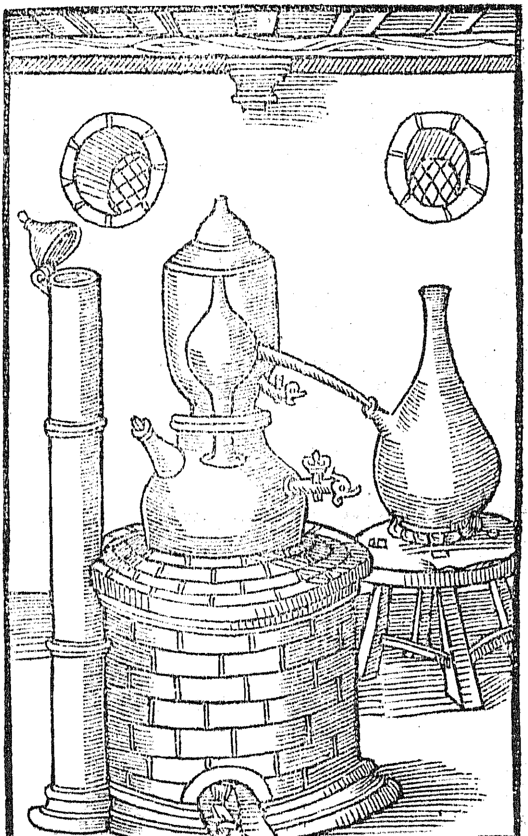
Lapis philoſophic⁹, oĩa mineralia metalla reſoluit.

Quomodo fiat Quinta Eſſentia ad reſoluendum Solem pro tincturis.

Caput Decimum.

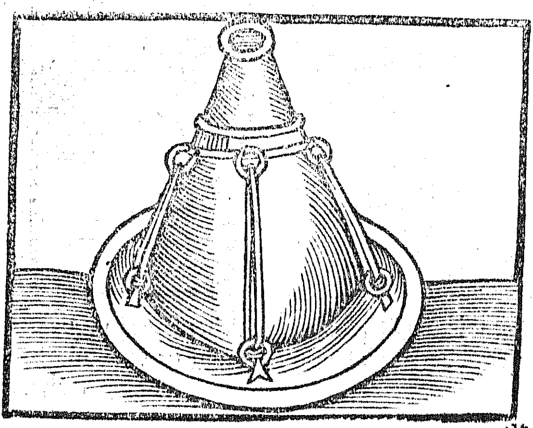
Recipe ergo de vino rubeo meliori, quod inuenire poteris, & quod nullo modo ſit ſophiſticacõ, vt ſupra diximus, & diſtilletur per tres vices infurno tali. Hæc autem fornax ab aliquibus appellatur Balneum Mariæ. Eſt tamen differens ab eo de quo ſupra dictum eſt. Quare ſuprema pars, id eſt, alembicus, qui

Aliud balneum Mariæ.

recipit ſpiritus, & ipſos, reddit, debet ſtare in aqua te-
pida, & debet per ipſam aquam regi, ita vt vinum di-
 ſtillan-

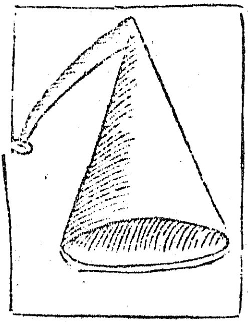
ſtillãdum eo minus aliquam complexionem igneam amplectatur, quæ per multas & varias diſtillationes difficilime abſtraheretur, & magis per cõſequens eſt nociuum quàm proficuum humanæ naturæ. Sicut aperte videre poteris ipſum cãnale diſtillatorij, in quo eſt vinum, tranſgredi & trãſire per ipſam aquam tepidam. Sed aliud balneum Mariæ, de quo ſupra eſt dictum, habet infimam fornacis partem ſicut caldare, in quo debent poni omnia vaſa & inſtrumenta diſtillatoria cum aqua, & ſuperior pars, quæ eſt alẽbicus, in nulla aqua debet ſtare, ſed proprie ipſa cucurbita, in qua eſt vinum quod debet diſtillari, & hoc eſt balneum Mariæ, Et quandocunque in primo balneo caldaris aliquid eſt diſtillandum, adhibenda eſt opera, vt habeantur diſci ſiue circuli plumbei magni & parui, ſuper quibus ipſa vitra debent ligari, ne ex calefactione aquæ balnei hinc inde agitentur & rumpãtur, cuius forma hæc eſt.

Et

Et nota, quòd in tali balneo caldare debet eſſe immuratum & in latere fornacis habeat longum cã nale de cupro vel ferro, in quod iniiciantur carbo= nes, qui debent eſſe ſubtus caldare igneſcentes, vel quòd calor ipſe carbonum reuerberet contra calda= re, quia inipſo cannali non poſſunt aduri, ea ex cau= ſa, quòd multa ſunt foramina in fornace, & etiã pro= pter clauſionem cãnalis. Item alembicus qui in aqua ſtat, debet eſſe de cupro, & ab intus ſit ſtannatus. Et ſuperius & inferius vaſa inſimul cementent, & in exteriore parte, vbi ſunt iuncturæ, cum ſtanno luten tur optime, ne aliquid aquæ poſsit ab hac abire. Quũ vero aqua fuerit calefacta, aperiatur pullus ſiue lixale inferius, & emittatur aqua calida, imponendo de no uo aquam frigidam, quia ex hoc aqua vitæ meliora= tur in diſtillatione, & eo minus calidam & igneã na= turam ad ſe adtrahit. Inſtrumentum vero vel vas in quo aqua cõtinetur, debet eſſe de cupro vel aurical= co, & ſit latum in modũ vnius palmæ, vel paulo plus, & in medio habeat foramẽ, & circuitus qui eſt ab ex= tra, ſit latus & ſpiſſus duobus digitis, & ponatur ſuper ipſum caldare quod eſt in fornace, & foramen calda= ris non ſit maius ipſo foramine, quod in diſtillatorio eſt, & omnia bene lutentur cum luto ſapientiæ, vel cum luto immixtis lanis, quæ à tõſoribus panni reii= ciuntur, Quum ergo vinum tuum ita in caldare im= poſueris, omnia lutata & cementata in loco ſuo per= maneant, donec tantum de vino diſtillaueris, quan= tum tibi ſuffecerit vel libuerit, quia ſi tolleres aliqua, maiorem haberes pœnam reſtruendi, ſi forſan non

ſatis

ſatis vini haberes, & ideo in caldare inferiori eſt lixale, per quod debet emitti aqua quum vinum fuerit diſtillatum. Et quum non fuerit plus efficaciæ in ipſo vino, aliud debet imponi à parte ſuprema, vbi eſt paruum foramen, in quod immitatur colatoriũ, per quod implebitur diſtillatorium. Deinde optime claudatur, vt nullus vapor poſsit exhalare, & claudatur inſtrumento ſtanneo.

Et lutetur cum luto facto ex crinibus. Et ſcias, ꝙ paucæ tales fornaces reperiuntur apud Artiſtas noſtros. Quum ergo omne vinum tuum diſtillaueris, reſeruandum eſt phlegma, quia infra de eo dicetur. Ipſum vero vinum ita diſtillatum, iterum ponatur in balneo, de quo in principio diximus, vel fiat in furno accidioſo per arenam. Cuius forma depingetur.

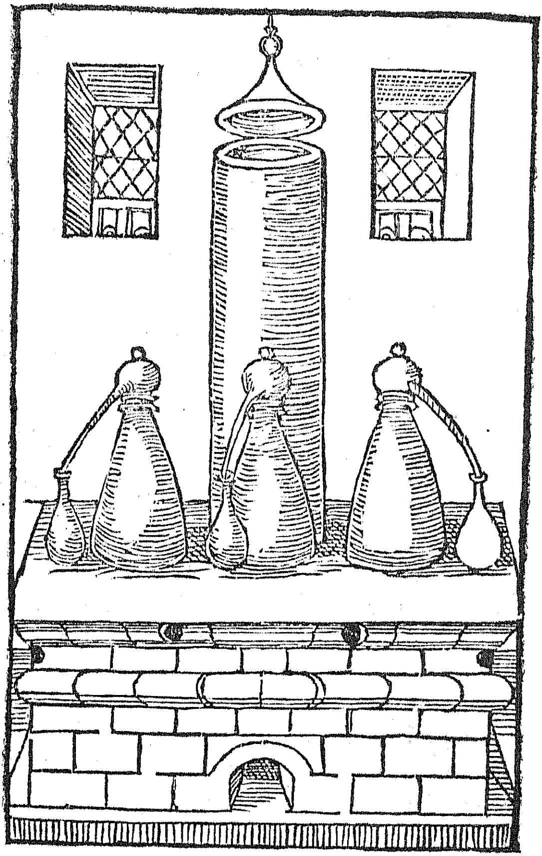
Si autem non velis ponere in furno accidiæ, ponatur in balneo, vbi ſint multa vaſa diſtillatoria ſimul, & quodlibet ſit poſitum incirculo ſuo. Omnes vero circuli in vno annulo ſiue tripode complectantur. Et balneũ ſit ita factum, ꝙ fornax fiat in inferiore parte alicuius domus, & ſit lata, ſicut ſextariũ, vel ſicut tres quartæ vnius vlnæ, & fiat ex cupro cooperculum. Locus vero vbi carbones debent iniici, ſit factus ex lateribus muralibus, vndiquáq; optime lutando in ſpiſſitudine duorum vel trium digitorum. Et cooperculũ

Quod furnus & balneũ ponẽda in domo.

ſit

ſit ita factum, vt cum clauſum ſit, calor ipſe, qui ad id aſcendit, poſsit iterũ regredi vſque ad pedem fornacis, & optime claudatur vbiq;, vt calorem cõceptum non poſsit facilè amittere. Hoc ergo cannale ſit ſupra fornacem, & infra cãnale ſit craticula per palmã vnam, ita vt cineres poſsint dilabi in fundũ. Fornax vero debet eſſe quadrata, & in quodlibet quatuor angulorum habeat foramen ſiue ſpiraculum, per quod fumus poſsit exire. Et ipſum cannale habeat feneſtrã diſtãtem ab ipſa fornace per vnam palmam, per quã feneſtram carbones debent iniici, & ſemper optime claudatur cum aliquo inſtrumẽto, ad hoc facto, quod debet eſſe ita ſpiſſum, ſicut eſt ipſum cannale. Ignis vero ſemper moderetur & temperetur per ipſa quatuor foramina angularia, cum aliquibus regiſtris obſtruſoriis ad hoc aptis & idoneis, & ita calor per cannale trãſibit vſq; ad cooperculum cupreum, & nemo ſciet vnde ille ignis poſsit venire. Et fiat vas ligneum in magnitudine & circumferẽtia rotæ currus, vt ipſum cooperculũ cupreũ penitus circundet. In quo vaſe debet imponi aqua, ita vt ipſum cooperculũ totum ſtet in vaſe aqua pleno vſq; ad mediã partẽ vaſis. Vas autẽ ſit altũ quatuor vel quinq; cubitis, & per duos cubitos à fundo vaſis fiat cooperculũ ligneũ, cũ multis foraminibus, ita ꝙ cucurbita quælibet in quodlibet poſsit intrare foramẽ. Et ſuper quãlibet cucurbitã ponatur alẽbicus, & infra quẽlibet alẽbicũ receptaculũ ſuper cooperculo vaſis maioris, & optime oĩa cemẽtatur & lutẽtur. ſ. ſuper ipſum vas cooperculũ, ſuper ipſa foramina cooperculi cucurbita, ſuper cucurbita alembici,

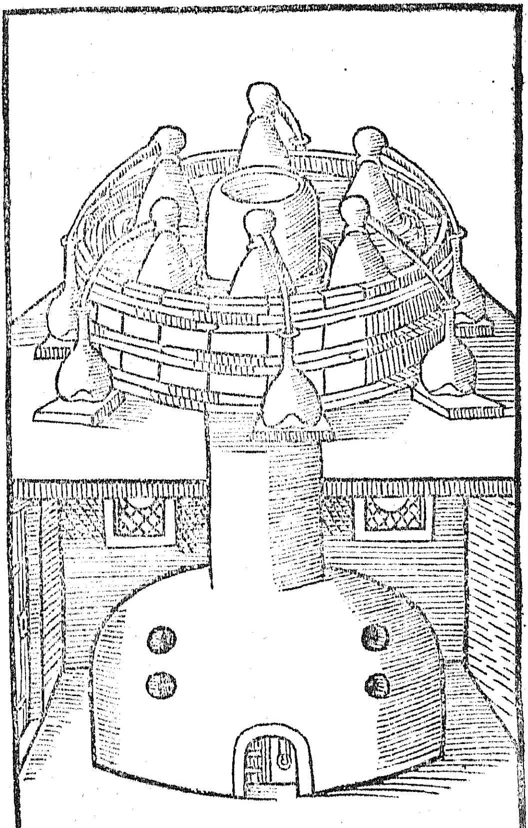
Fornax debeat eſſe quadrata.

alembici, & receptacula circa ipſa, & ſic habebis calo
rem ad hoc opus ſufficientem, & ignem ſecretum.

Forma

Forma fornacis & balnei eſt hæc.

Quum vero ſcire volueris, quando omnes ſpiritus ab ipſo vino ſint diſtillati & ſegregati, inſpice alembicum

bicum, & quando videris in ipſo guttas quaſdam diſtillantes, tunc certiſsimum ſignum eſt, nihil amplius de ſpiritibus reſtare, & tunc ipſa aqua in ipſa cucurbita ponatur ſeorſum, & cuſtodiatur, & imple iterum cucurbitam aqua vitæ, ſuper imponendo alembicũ, & bene obturetur per eum cæra tali, ita vt nullus ſpiritus poſsit extrahalare, & diſtilletur per cineres in furno accidiæ. Sed eſſet melius, ſi diſtillaretur in balneo Mariæ. Quum autem volueris cognoſcere, quando omnes ſpiritus à vino ſeceſſerint, ſemper per priora indicia tibi patebit, aut poteris etiã ex ipſo alembico capere de aqua vitæ, guſtando ſi quippiam aquoſitatis remanſerit, & hoc eſt certius certo. Quãdo itaque ſecundum noſtram doctrinam hoc in balneo Mariæ vel in furno accidiæ ita diſtillaueris, cape ipſum flegma, quod in ipſis diſtillatoriis remanſit, & diſtilletur octo aut nouem vicibus, omni vice flegma remanẽs, cum priori coniungendo, & hoc fiat toties, quouſque ipſa aqua vitæ in igneam ſubſtantiam cõuertatur, ita quod ſi ex ipſa madefiat pannus, & accenſus fuerit, quod ſtatim eum ipſa aqua comburatur. Si etiã vnam ſolam guttam olei oliuarum immiſeris, ſtatim in fundum mergetur, & nunquam vlterius aſcendet, quantumuis ipſum vas moueatur & concutiatur, & ita habes Quintam Eſſentiam ipſius vini, à quatuor Elemẽtis ſeparatam. Et nota præcipue, quod omnes rimæ circa & circum alembicũ & alia vaſa, quamquã bene obturatæ ſint cum terra virginea, hoc eſt, argilla, nõ tamen debes ceſſare inuoluere cum tribus vel quatuor pannis lintheis, quia quanto melius claudun-

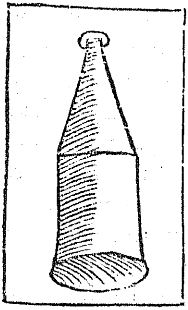
tur,

tur,tanto minus euaporant.Nota etiam,quod quando primum ipſa aqua vitæ imponitur,de decem cantharis non diſtillabis niſi vnum vel alterum ſemis, & omne reſiduum quod in caldari permanet,nullius eſt valoris,nullamq́ue penitus habet virtutem,& dicitur ipſum phlegma, id eſt, ipſa aqua , ex qua componitur aer.ignis,& terra.Ita diſtillabis cantharos ſexaginta, & ex prima diſtillatione vix habebis ſeptem cantharos, In ſecunda vero vix quinque, In tertia vix duos vel tres, & ita quanto plus diſtillaueris , tanto minus habebis,& quod in vltimo erit diſtillatum,id erit puriſsimum,ſubtiliſsimum,& optimum ad aurum potabile componendum,in qua etiam poteris ſoluere Solem. Quũ vero per tres vices ipſum diſtillaueris, erit ſubtiliſsimum . Et ideo niſi bene præcaueris , omnis virtus ipſius facile exhalabit . Cape ergo colatorium, quum volueris mittere de vno vaſe in aliud,& imponatur in vas cui immittis vinũ ,& circumquáque obturetur cum cæra tali,vt docebitur hic infra, & aliud vas ſuperimponendo, ita quod collum penitur in colatorium præcipitetur.Et pari modo vndíque lutabis collum colatorij . Et hoc facto , ſinas vinum in aliud vas de ſuo fluere, & minus exhalabit virtus. Si autem colatorium in longitudine vnius palmi.

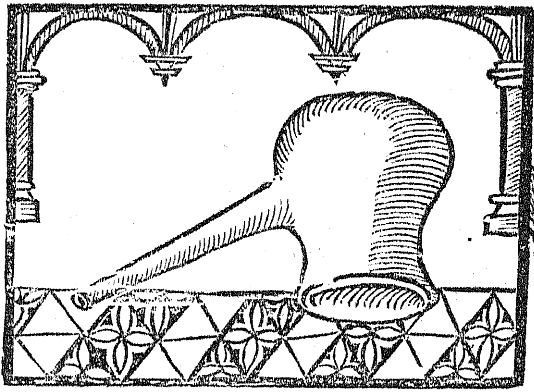
De auro potabili cõponendo,& ſoluẽdo ſole.

Modus vero faciendi cæram ad lutandum,eſt talis. Recipere ſinæ pini libras duas, fundantur in vas terreum , ab intus bene vitreatum . Poſtquàm autem ita erit , habeas alium cacabum vel vrceum terreum , in quo ſit aqua limpida , & ſuper vrceo impo=

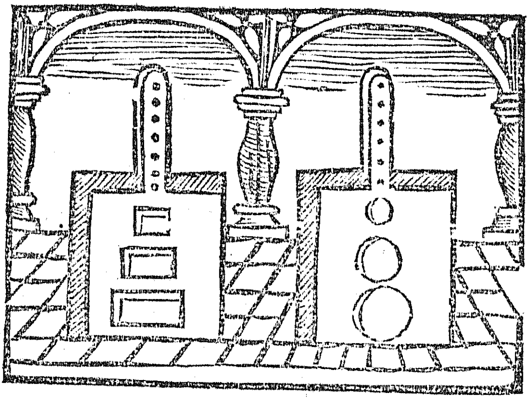
Cõfectio cæræ ad lutandum vaſa.

imponatur de ſtramine. Poſtea funde ſuper hoc ſtramẽ ipſam reſinam in alium vrceum, & omnis impuritas eius reſidebit in ſtramine. Si vero videris ipſam non ſatis eſſe depuratã, Recipias cæræ virgineæ libram ſemis, olei oliuarũ duo aut tria cochlearia, vel ſi oleo carueris, ſume tantum de butyro, fundantur, miſceantúrque omnia ſimul. Poſtea agitetur cum ſpatula parua ad tẽpus, donec frigeſcat, poſtea manu operaberis, & ipſam omnino parabis. Et cũ hac cæra debent lutari omnia vaſa & diſtillatoria, in quibus aliquis voluerit conſeruare aquam vitæ. Vaſa verò ſint optime adæquata & polita. Poſtea ſuper imponatur vitrum tenue quaſi operculum, & denuo lutetur cum cæra ſupradicta. Nota etiam, quòd quum tale vinum fuerit duabus aut tribus vicibus diſtillatũ, poteris accipere ſpongiam ſubtilem, quæ debet ſcindi in fruſta, ita magna, quod ab omni parte poſsint attingere cucurbitam in parte ſuperiori, & debet alligari prædicta cum tribus vel quatuor funiculis extra eminentibus, quando ſuper impoſueris alembicum, ita quod ſpongia non poſsit in fundum diſtillatorij cadere, & intingatur in oleum oliuæ, & parum iterum exprimatur, ne forte ipſum oleum in cucurbitam incideret, & cum ipſa materia diſtillanda miſceretur, & alembico ſuper impoſito claudatur cum cæra præfata, & ipſi ſpiritus optime per hanc ſpongiam diſtillabuntur, & ipſum

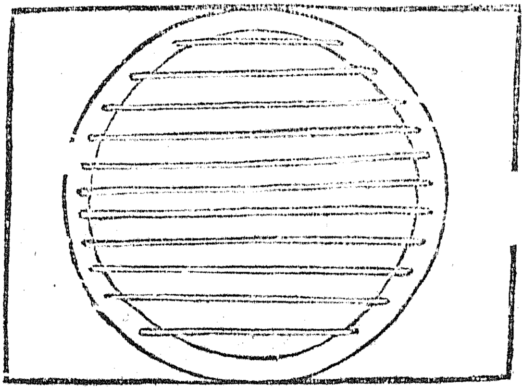

pſum flegma per hoc non tranſibit cauſa olei.Et hoc modo plus in vna diſtillatione operaberis, quam in tribus aliis.Alembicus tamen ſit factus abſq; duplici margine,ſicut ſiunt alembici cæci,excepto ſaltem ꝙ non habent roſtra ſicut illi.Poteris etiam facere capellas ſiue ſedilia quatuor,ita vt in quolibet ſtet vna cucurbita,in qua ponatur materia diſtillanda,ſcilicet vinum ipſum ita diſtillatum,vt ſupra dictum eſt,& ita breuius & facilius ad optatum effectum poteris peruenire.Cānale vero quod in medio eſt,non ſit altius quàm eſt ipſa fornax,&poteſt fieri ipſum cānale quadratum de lateribus non coctis.Et intra quēlibet angulum fiat feneſtra,in longitudine & latitudine quatuor vel quinque digitorum.Et ſint feneſtræ factæ cū margine,ita ꝙ deorſum poſsint mitti quædā inſtru=

menta ferrea ſiue regiſtra , ad temperandum ignem. Oportet autem vt talia regiſtra ſint ita grandia, vt totus margo feneſtræ ex ipſis impleatur, per quam calor poſsit exire. Hoc autem inſtrumentum ferreũ habet palum multa foramina habentem, quæ ſint ſegregata vnum ab alio per ſpacium digiti obliqui vel trãſuerſi, ita ꝙ ſi magnum & ingentem volueris habere calorem, ipſum ferrum ſuſpendatur altius, & in foramine inferiori ponatur reſtaculum. Si vero deſyderes ad opus exiguum calorem ferrum ſuſpenſum demittatur ab alto, quantum volueris. Forma autem dictorum regiſtrorum eſt hæc. Subtus autem cannale ſit craticula, ſuper quam carbones ponantur, cuius forma ſequitur.

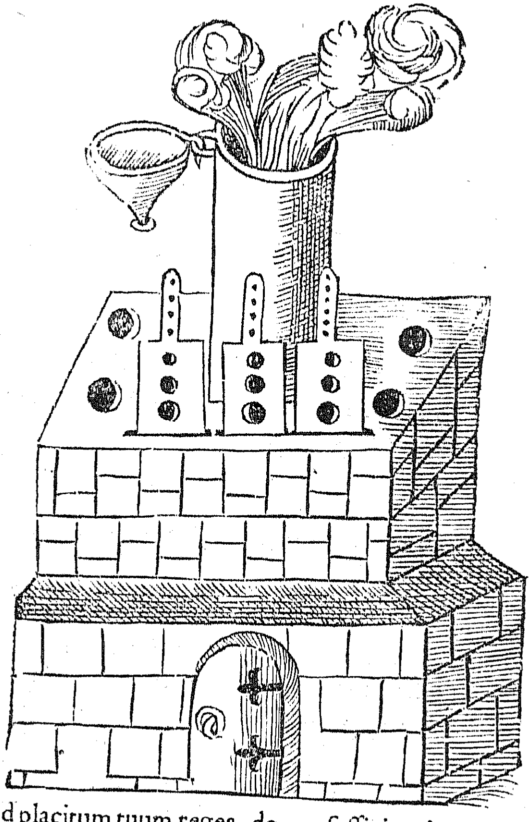
Poteris

Poteris etiam habere regiſtra facta, quæ habeant tria, vel quatuor foramina, vel plura, ita quòd altius ſit minimum, & inferius ſit maximum. Et quanto magis leuabis regiſtra, tanto magis habebis de calore, & ſic poteris facere ignem paruum vel magnum, ad libitum tuum.

Hæc fornax eſt facta ob duas cauſas. Prima, quia in ipſo poteris facere paruum vel magnum ignem, ad diſtillandum fortiter vel leniter, ſicut placuerit. Secunda, quia cum ſemel fuerit calefacta, non facilè infrigeſcit, & ideo non multi carbones perduntur. Et nota, quòd ipſa diſtillatoria non debent extrahi vel imponi, niſi prius fuerint infrigidata, & hoc poteris facere, aliquod regiſtrorum infundum mittēdo, & nihilominus alia habebunt operationem ſuam. Et quādo iterum impoſueris vas plenum aqua vitæ, ignē

Forma fornacis ad ſeparādū quatuor Elementa.

ad placitum tuum reges, donec ſufficientiam mate=
riæ habueris. Quatuor autem Elementa debent ita
ſeparari.

ſeparari. Accipiantur omnes aquæ prædictæ, ſimul congeſtæ, & ponantur in caldare primæ fornacis, vel in magnam cucurbitam, Si autem non poſſes habere magnam cucurbitam, ponatur in plures paruas, & diſtilletur in vna ex prædictis fornacibus, & ab ipſa extrahatur phlegma, vſque quo nihil vltra exeat, lento quidem igne, ſicut ſi eſſet in Balneo Mariæ. Quomodo debēt ſeparari quatuor Elemēta.

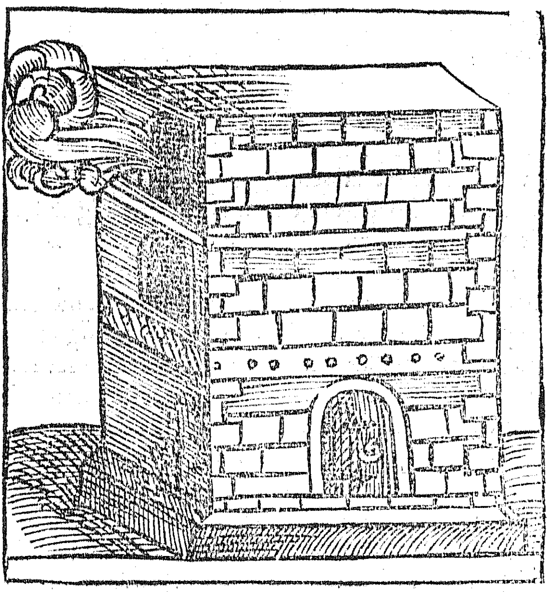
Et quum fuerit ita diſtillatum vſque ad finem, amoueatur receptaculum, & inuenies illic phlegma, Et in ipſa cucubita vel caldari remanet materia nigerrima, ſicut eſt pix liquida. Aliqui vero breuitatem inquirentes, imponunt in vas vel capſiam ferream ſuper lentum ignem carbonum, donec illa nigra ſubſtantia appareat ſicut pix tenuis, & hæc ponatur in cucurbitam. Poſtea ponatur de alio phlegmate in capſia, & fiat ſicut de prima, & iterum materia nigra ponatur cum alia. Et hoc facies toties, donec nullum phlegma remaneat. Et iterum materia nigra ponatur in cucurbitam, & ponatur in arenam, & extrahe ſuperfluā humiditatē ab ipſa, & poſtea infunde Quintā Eſſentiā, quā prius ab ipſo abſtraxiſti, in ſpiſsitudine quatuor aut quinque digitorum, & bene miſceantur inſimul, & ponantur in balneo Mariæ, ad digerendū, poſtea diſtilletur per alembicum. Et cum ita aqua fuerit diſtillata, fundatur iterum ſuper feces, & iterum diſtilletur, & iterum digeratur atque diſtilletur. Et quāto ſæpius hoc feceris, tanto melius erit. Et hoc quod in ſeptima diſtillatione eſt diſtillatum, appellatur ſanguis humanus, quem Alchimiſtæ maxime inquirunt, & eſt ipſe aer. Et ita habes duo Elementa in virtute Sāguis humanus eſt ipſe aer.

Quintæ Eſſentiæ exaltata, quæ ſunt aer & aqua. Poſtea cape materiam nigram, de qua ſupra dictum eſt, quæ in diſtillatorio remáſit, & diſtilletur in arena per alembicum, & ab ipſa ſepara oleum ſuũ, qui eſt ignis. Et quando nil in ea remanebit, ſeruabis hoc oleum ſegregatim, & infundo cucurbitæ inuenies materiam nigram, ſiccam, quæ eſt ipſa terra. Ex qua poteſt fieri fermentatio, ad vniendam & acuendam Quintã Eſſentiam. Et in ea Quinta Eſſentia poteſt reſolui aurum, & omnia alia metalla. Et quando videris in alẽbico guttas diſtillantes, ſicut eſt clarum oleum, tunc remoueatur receptaculum, & maius ante ponatur (ſicut ſi velis facere aquam fortem) cauſa ſpirituum, qui in ipſum intrant, & non fiat ignis magnus, per horas vigintiquatuor, quia illa nigra materia aſcenderet in alembicum, & deipſo tranſiret in receptaculum.

In qua Q. Eſſentia poſſunt reſolui omnia metalla, & aurum.

Vltimo autem quũ nihil plus de oleo apparebit, ignis magis eſt augmentandus, donec guttæ omnes ex alẽbico receſſerint, & infundo remanebit materia nigra, ſicca, & combuſta, olens ſicut aliqua alia materia combuſta. Poſtea habes phlegma, ſicut prius eſt dictum, & ponas in capſiam, vt iam ſæpius eſt narratũ. Et cum per crebras ebulitiones fuerit conſumptum, recipe de illa aqua, quæ remanet poſt diſtillationem aquæ vitæ, dum eſt depurata, ita quòd habeas vnam libram fecum, & quatuor libras aquæ prædictæ, & miſceantur bene inſimul, & ponantur in vrceũ vitreatũ de terra, & quum feces per quietem in fundum receſſerint, coletur, & ſuper feces iterum ſuper imponantur quatuor libræ de aqua prædicta. Et hoc fac toties,

vt omnis fetor ex illa materia nigra recedat. Et niſi hoc ita feceris, oleũ & operã perdes. Quia niſi ita ſuper infuderis Quintam Eſſentiam, & rurſus ab ea diſtillaueris, ſicut ſupra dictum eſt, nihil omnino valebit. Terram autem nigram ſic lotam & purificatam deſiccabis, & fac puluerem ſubtiliſsimum, & immiſce cum duobus elementis prædictis rectificatis, ſcilicet aqua & aere, quæ prius ſanguinem humanum appellauimus, & ponatur in balneum Mariæ per tres dies, & tres noctes, vel paulo plus. Poſtea iterum

 diſtilletur

diſtilletur, & aqua quæ venit ex hac diſtillatione, dicitur Aqua ignea rectificata. Et ita habes tria elementa exaltata in virtute Quintæ Eſſentiæ. Poſt hoc cape illam materiam nigram, & redigatur, comburendo in furno reuerberationis vel calcinationis in cinerem, habentem albedinem calcis. Non tamen ſemper fit ita alba, quia aliquando retinet de rubedine, ſicut eſt rubedo ipſius combuſtionis. Sed ignis in furno reuerberationis aliquãdo non eſt ſatis validis, ideóque ad vitandum magnum laborem, & multas expenſas, pones hanc materiam in ollam nouam terream, & cooperiatur cooperculo, & lutetur optime luto ſapientiæ, vel luto facto ex lanis, quas tonſores panni abiiciunt, & ponatur in fornace calcis optime calefacta, & ipſam in tali furno calcinabis per tãtum ſpacij, in quo poſsit aduri calx. Et hoc cõmuniter fit in Germania ab aliquibus, in ſpacio duodecim vel quatuordecim dierum, continue faciendo ignẽ, ſicut fit, ad faciendã calcem. Poſt hoc, quando ex fornace calcis fuerit exempta, eo melius poteris ipſam calcinare in furno reuerberationis. Et ſi prius feciſſes, antequam in fornacem calcis conſtituiſſes, longo tempore non potuiſſet calcinari. Si vero prima vice non erit ſatis vſta in fornace calcis, iterum imponatur in eandem. Et quum fuerit ſatis vſta, miſce cum ea aquã igneam, de qua locuti ſumus, & ſinas ſtare per tres dies, & totidem noctes in balneo Mariæ, Poſtea iterum diſtilletur. Et hoc fiat ſepties, & toties calcinetur in furno reuerberationis. Quumqúe ita ſepties diſtillata, & toties recalcinata fuerit (ꝙ ex eo poteris

Aqua Ignea.

conſyde-

conſyderare, quando acceperis de hac terra, & poſueris ad aerem, & feceris ſiccari, & poſtea ſuper infuderis tres aut quatuor guttas aquæ prædictæ, ſi non resoluatur) tunc habes certiſsimum indicium, ipſam ſatis eſſe præparatam. Si vero ſoluitur, iterum debet calcinari, & reuerberari, & diſſolui in balneo Mariæ ſicut dictum eſt. Et hoc fiat toties, donec terra nō vltra ſoluatur, & tunc erit vere præparata, & appellatur Aqua vitæ, propter quod ab ea, & per ipſam reſoluitur & ſubtiliatur aurum. Sed veriſsime hic eſt ille lapis, & non ſal (vt dicunt quidam) qui dicitur lapis philoſophicus rectificatus, & ipſa Quinta Eſſentia ab ſuis elementis quatuor ſeparata, in qua latet ſpiritus ſeparatus à ſpiritu, hoc eſt, à phlegmate ſuo, quæ eſt ipſa aqua, & ab oleo ſuo, quod eſt aer, & ab aqua ignea, quæ proprie eſt ipſa aqua, & ab ſuis fecibus aduſtis, quod eſt elementum terreum. Et illa Eſſentia ita reuerberata, calcinata, reſolutáque, & iterum recalcinata, in forma ſupra dicta, conuertitur in lapidē, cum quo fixantur omnes ſpiritus, quia ſupremam habet virtutem ſpiritualitatis, & infimam virtutem corporalitatis. Et ideo dicit Hermes: Supremū eſt, quod eſt inferius, & inferius eſt quod eſt ſupremū. Et eſt vnica eſſentia ad perficiendum Solem, & alia quæcūque metalla reſoluenda, propterea quod ſemper vim & virtutem ſuam obſeruat, & habet omnem ſubſtantiam quatuor qualitatum ſeu elementorum in vnam cōplexam eſſentiam, in quo ſecreta ſecretorum naturæ ſunt contenta. Et ideo dicit Philoſophus: Lapis de terra ſicut de quatuor corruptibilibus qualitatibus, ad cœlum,

Lapis philoſophic⁹ figit oēs ſpiritus.

quod

quod eſt incorruptibile, aſcẽdit, idémq; de cœlo iterũ in terrã deſcẽdit. Quod ſignificauit per verba prædicta, quum aiebat: Supremũ eſt, quod eſt inferius, & inferius eſt, quod eſt supremũ, ita quod habet virtutem Quintæ Eſſentiæ, ad fixandum metalla ipſa, quæ ex terra oriuntur. Eſt enim lapis elexir, & eſt ſicut criſtallus, qui perfectiſsime tenet de Mercurio, matre omnium metallorum. Et quum ipſa Quinta Eſſentia cum lapide prædicto admiſcetur, & adiungantur ſolia auri, reſoluuntur per copioſam penetrationem, quæ eſt in ipſo, lapide, & ſubtilitas ſuperflua, quæ in ipſa Q. Eſſentia latet occulta, in aurũ potabile cõuertitur.

Elexir lapis ſicut Chriſtallus.

De modo extrahendi Quintam Eſſentiam, in qua poteſt reſolui aurum, ad faciendum aurum potabile. Caput Vndecimum.

PRomiſsimus ſupra duplicem viam nos demõſtraturos, quomodo ſint ſeparanda quatuor elemẽta, & in vnam formam redigenda, ad reſoluendum Solem, Lunam, & omnia alia metalla. Cuius prima via ſatis ſupérque iam ſuperius eſt elucidata. Nunc vero ad ſecundam viam eſt procedendum, quomodo ſcilicet terra ſeparanda ſit, extracta ipſa Quinta Eſſentia, per quam omnia metalla poſſunt reſolui, & in ſubſtantiam aquæ potabilis redigi. Dicunt enim omnes Philoſophi vnanimiter: quod poteſt fieri aqua vitæ, ad ſuſtentandam naturam humanam, & ad euitandam omnem ægritudinem. Fac itaque aquam vitæ claram rectificatam, ita vt ardeat accenſa, vt ſupra diximus:

Vtilitas Aquæ vitæ.

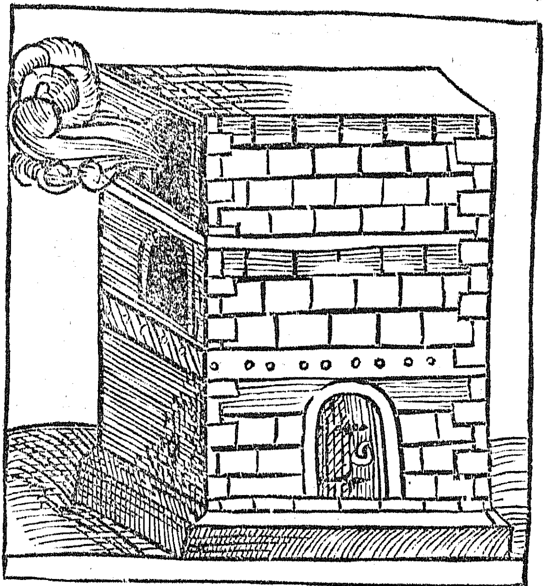
diximus: Et nullo modo fac ſanguinem humanum, quia ſi aliquæ herbæ vel aliud quiddam materialium in ipſam fuerit immiſſum ex ſuperfluitate, quæ in ipſo eſt, perdent vires ſuas, & omnem bonum ſaporem & odorem amittent, eſſet etiam horrendum vſui humano. Nec etiam fiat aqua ignea, quia talem calorem & acuitatem in ſe contineret, quod omnia materialia (exceptis metallis) talem calorē ſuperfluum & igneū ad ſe traherent, ita quod quum putares facere aquam vitæ, potius aquam mortis faceres. Ex quo autē omnis virtus & perfectio eſt in ipſa terra, redacta in lapidē. vt ſupra copioſe declarauimus, ergo hāc terram huic noſtræ aquæ præſenti tribuimus, non facientes vel ſanguinem humanum, vel aquam igneam, & tunc appellatur vera Quinta Eſſentia, ſiue aqua vitæ, & non aqua mortis. Et quanto ſæpius diſtillatur per terram, tanto fit efficacior & melior. Et notandum eſt, quod parum de hac terra, ſummam habet virtutem in illo opere. Sicut enim paruum fermenti magnam & copioſam paſtam ad coquendum panem facit, ſic etiam minima huius terræ pars maximas erigit perfectiones & virtutes humano corpori aptas. Et ideo eſt cauendum ab his, qui faciunt terram ex tartaro, aut qui comburunt vinaceam in cinerem, aut qui accipiunt calcem pulueriſatam, vel cinerem vitium, & ſalicum, & dicunt hanc eſſe terram, de qua eſt noſtra locutio, quod plane eſt à veritate extraneum, quum dicat Geber, eſſe lapidem, & medicinam, incompatabilem mixtionis rerum extranearum. Quando ergo ita feceris aquam vitæ, rectifi-

Sanguinē humanū, id eſt, ipſū aerem.

rectificatam tribus aut quatuor vicibus, ita vt nullum indicium humiditatis remaneat in loco vbi aduritur, ipſa terra à phlegmate ſuo breuiori via qua fieri poteſt ſeparetur, ipſumqúe phlegma ponatur in caldare, & coquatur vſque ad ſpiſsitudinem mellis diſſoluti ſuper ignem. Poſtea tolle ab igne, & ſine frigeſcere vſque in diem ſequentem, & videbis paruos lapillos in fundo vaſis, ſicut ſi eſſet ſal nitrum fuſum. Coletur ab ipſis deſuper exiſtens aqua & oleum, & fundatur alia aqua ſuper illam terram ſiue lapillos, miſce inſimul. Poſtea iterũ ſinas reſidere, vt ſuperius. Et quum colaueris aquam, ponas ad priorem, & ſinas bulire ſicut prius. Poſtea infrigidetur per duos dies, vt ſupra, & inuenies lapillos albos, ſicut ſupra. Et hoc toties facies, donec nullus lapillus in fundo vaſis appareat. Poſt hoc omnes lapilli congeſti exiccentur optime, & ponantur in teſtam terream, aut in tigillum auri fabri, & ponuntur ad calcinandum donec ad albedinem niuis ſit deducta in furno calcinationis, Cuius figura eſt hæc.

Caue etiam, ne à nimio calore fundantur, quia oleum & operam perderes, licet ſint aliqui, qui dicãt, quòd debent poni in fornacem calcis, vel in vitrearium, & quod ibi debeat permanere, viginti & vno diebus, ſed certiſsime illa terra flueret ex nimio calore, hinc magis Alchimiæ quàm medicinæ conueniret. Et ideo dicunt: quòd cum tali terra poteſt aliquis abſque dubio reſoluere Solem. Sed ſufficit, ꝙ calcinetur in ipſo furno reuerberationis, quo vſque ducat vſque ad albedinem niuis vel ſalis. Quumque ita fue-

rit

rit calcinata, ſuper infundatur de aqua vitæ ita recti= ficata, vt ſæpius dictum eſt, & diſtilletur per ſeptem vices, ſicut iam eſt monſtratum, Et in hac aqua pote= ris ſoluere folia auri, quia ipſorum vim ad ſe trahit. Et hinc fit aurum potabile mirabilis operationis, ad ſuſtentandam vitam humanam, ita ꝙ per ipſum om= nes corporis morbi & ægritudines tolluntur cū hoc vſi fuerimus. Et ideo dicitur, ꝙ facit hominem iterū reuiuiſcere.

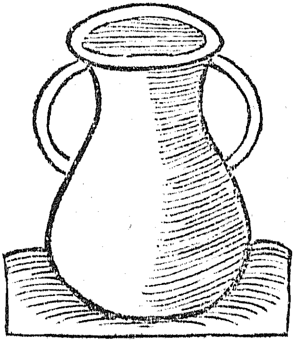
Quomodo extrahenda ſit Quinta Eſſentia à melle, quæ intrat aurum potabile.

Caput

Caput Duodecimum.

NVnc procedendum eſt ad ipſam Quintam Eſſentiam mellis, quomodo debet extrahi. Quum ergo ipſam extrahere volueris, habeas bonam quantitatem boni & optimi mellis, à quo fauus non ſic adhuc ſeparatus, ſicut eſt quando de alueari eximitur. Exprime mel à fauis abſque igne, faciendo tres aut quatuor ſaccos ex panno colatorio, in longitudinem duorum cubitorum. Largitudo vero debet eſſe in quantum pannus ſe extendit, Hoc impleto, impone mel cum fauo in prædictos ſaccos, & diebus æſtiuis ponantur & ſuſpendantur ad ſolem. Et ſub quolibet ſacco ponas vas mundum, ad recipiendum mel diſtillans â ſaccis, Et ſi fortaſsis fuiſſet diebus hyemalibus, calefiat balneale vaporarium, ſicut in Germania apud locupletiores habentur., & ſaccus pendatur ad parietem, vt ex calore balnei mel fundatur. Et quũ omne mel fuerit liquefactum, imponatur aliud in ſaccum, & fiat ſicut de primo. Et hoc toties facies, donec habeas quantitatem ſufficientem, Et de fecibus facias fieri cæram, ſicut moris eſt. Poſtea habeas ſex vel octo vaſa terrea, de meliori terra quam poteris habere, quæ ſint facta quaſi in modum cucurbitæ, & quodlibet horum vaſorum ſi amplum, vt poſsit tenere quindecim aut ſedecim libras. Et ſint in gutture ſtricta, in ventre vero lata, ita vt poſsis ſuper imponere alembicum, & habeat ab orificio per ſpacium vnius palmæ duas anſas in longitudine vnius parui digiti, ita quod poſsint per eas imponi & amoueri à fornace, & ab inferius ſint optime lutata, quorum

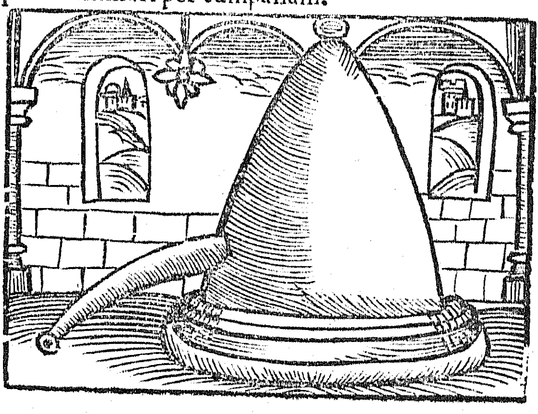
forma

ſorma eſt hæc.
Et quũ ita erunt omnia præparata, magiſter operis impleat quodlibet dictorum vaſorũ vſque ad tertiã partẽ de melle, ita extracto, vt iam diximus, & reliquæ duæ partes vaſis ſint vacuæ, ita vt mel poſsit aſcendere & deſcendere, & ponatur in furnum acidiæ. Et ſuper imponatur alembicus, & omnes rimulæ circunquáque optime obturẽtur cũ pãno lintheo, fermẽtato ex argilla tenui, & fac diſtillationem tuam lento igne. Quia ſi nimium caleſaceres furnum, mel ipſum in alembicum aſcenderet. Et ideo ſedula opera ſemper per ſpicies, ſi vaſa ſint nimiũ calida, madefiãt linthei panni, & circunquáque inuoluantur vaſa circa alembicum, non tamen ipſum attingãt, vel quod aliqua gutta aquæ ſuper ipſum cadat, quia citiſsime alembicus rũperetur. Et lintheoli ſint inuoluti circa ipſum vas, donec frigeſcat, & ſic ipſum mel nõ poterit aſcendere, vel per alẽbicũ diſtillare. Et prima aqua quæ ab ipſo melle diſtillatur habetur in ſe ſpiritꝰ, qui aurũ potabile ingrediuntur, & cũ parũ ſenſerint caloris, aſcẽdunt, & non permanẽt. Et ideo mel, quod à fauo ſuo eſt extractũ per ignẽ, huic noſtro operi p̃ſenti nil plane cõducit, quia oẽs ſpũs ex eo adẽpti ſunt, expirauerũt & receſſerũt. Et hoc acuſate cõſiderabis.

Quumq;

Quumque in alembico nullus ſpiritus conſpicies, extrahãtur vaſa, & hoc ipſum conſyderare poteris, cum guttulæ apparebũt circa lineas alembici, & tũc vaſa ex fornace extrahãtur, & mel in quoddam vas ſeparatim reponatur, quia nihil vltra ad hoc opus valet. Et ſtatim infunde aquam bulientem in tuam cucurbitã, & optime lauetur, & habeas ſpatulam ferream latam duorum digitorum, cum qua ipſam cucurbitã optime mũdabis, vt ſi quicquam mellis combuſti in ea reſederit, poſsit ab ipſa amoueri & deponi. Et hoc facies ſemper, quando volueris imponere mel in ipſam. Si vero volueris ſecure tuum mel diſtillare, ita quod non habeas aliquam ſollicitudinem, quod poſsit aſcendere in alembicum, Capias foliorum hederæ manipulũ vnũ, & mellis libram vnam, miſceãtur in ſimul & diſtillentur, & ſic mel tuum nunquam aſcendet. Et hoc modo poſſet diſtillari per campanam.

Sunt

Sunt tamen aliqui, qui accipiunt paruos lapillos albos, qui in ripa fluminum reperiuntur, & hos in cucurbitam cum melle imponunt, & eſt idem, quia mel non poteſt propter ipſos aſcendere. Et quum omne mel ita diſtillaueris, & aquã, in qua ſpiritus continentur, in cucurbitam impoſueris, pone ſuper ipſum alẽbicum vitreum, & diſtilla, & ſpiritus ab ipſa aqua diſtillabuntur, ſicut ſupra dictum eſt de aqua vitæ. Et hæc erit Quinta Eſſentia mellis. Hæc ergo habet odorem ſuauiſsimum, ſicut germen prunorum agreſtium. Si vero non poſsis in alembico cognoſcere, quando omnes ſpiritus ſeceſſerint, amouebis receptaculum, & guſtabis materiam diſtillatã, & ſi habet guſtum mellis, ſcias ſpiritus adhuc eſſe ibidem. Et in eo toties continuabis ipſam materiam diſtillare, vt nullus omnino ſapor mellis in ea remaneat, Spiritus vero congregati in vna cucurbita ponantur, & in ſuperficie claudatur cum vitro, & lutetur cum cera ſupradicta, vel cum luto ſapientiæ, & fiat vt ſupra dictũ eſt de Quinta Eſſentia vini, Et ſi vis in hoc operari, habeas bonam quantitatem mellis.

Quomodo extrahenda ſit Quinta Eſſentia ex Chelidonia.

Caput Tredecimum.

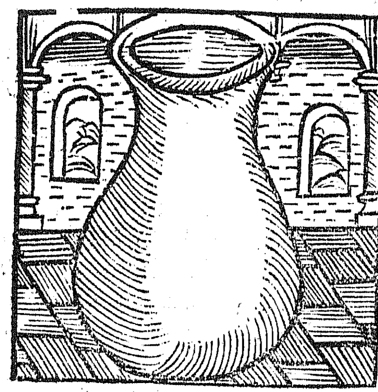
CHElidonia ſecundum Ray. Lullium, & Iohãnem de Rupe ſciſſa dicta eſt, quaſi cœli donum, Sed ſi ethymologiam vocabuli, & græcã deriuationem inſpicere voluerimus, aliter de ipſius deriuatione loquendum erit. Dicunt enim Plinius & Ariſtoteles Chelidoniam eſſe ab hirundine nuncupatam, vel ab

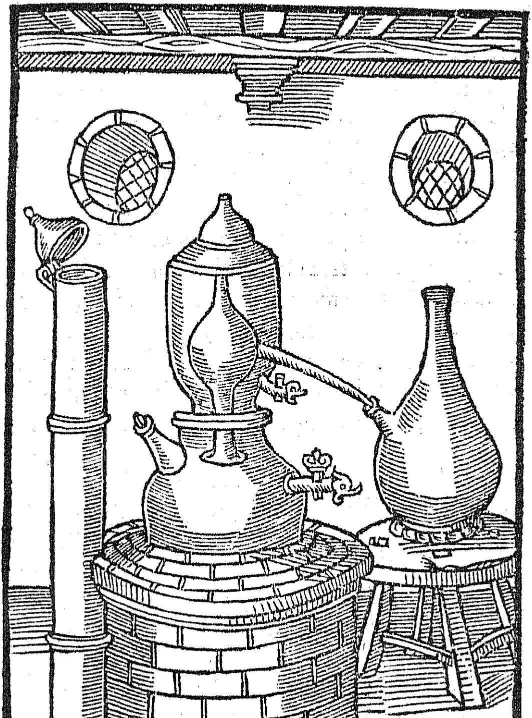
Lullius li. 1. ca. 4.

hirundinis viſu. Græce enim Chelidon hirundo dicitur: Vnde prouerbium eſt hoc, μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ hoc eſt, Vna Hirundo non facit ver. Ab hac, nomen hoc Chelidonia ſumpſit, monſtrata homini ab hirundine. Hac enim hirundines oculis pullorũ in nido reſtituũt viſum. Genera autem eius duo ſunt. Maior fruticoſo caule, folio paſtinacæ, cortice ampliore altitudine duorum cubitorum, colore albicãs, flos lutheus. Minori folie hederæ minora aliquãtum, & rotundiora, minꝰ cãdida, ſuccus croci mordax, ſemen papaueris, florent aduentu hirundinum, diſceſſu marceſcunt, florentibus ſuccus exprimitur, & in æreo vaſe cum melle leniter feruẽti cinere decoquitur. Singulari remedio contra caligines oculorum

Virtutes chelidoniæ.

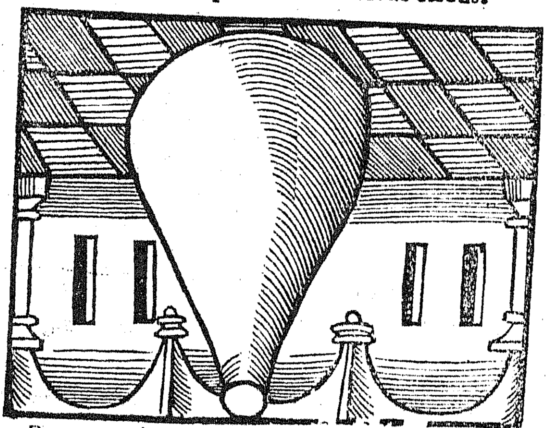
vtuntur, & per ſe ſucco in colliriis, quæ ab ea Chelidonia appellantur. Habet etiam innumerabiles alias virtutes, & ideo non immerito huic noſtro operi immiſcere voluimus, quomodo ex ipſa extrahẽda ſit Quinta Eſſentia, quæ etiam ipſum aurũ potabile ingreditur. Cape ergo de Chelidonia tempore æſtiuo, quando eſt tota matura, viridis, & incipit

cipit quaſi albeſcere, & tota eius ſubſtantia, ſcilicet
flos, radix, & herba in quantitate quàm volueris ſcin

datur minutim & piſtetur in mortario lapideo. Poſt=
ea ponatur in cucurbitā terreā vitreatā. Et cucurbi=
ta impleatur tota, bene ipſam claudendo & lutando.
Poſtea ponatur in fimū equinū recentem, ad fermen=
tandum & digerendum per ſpacium trium hebdoma
darum. Dehinc ſuper imponatur alembicus, & diſtil=
letur in balneo Mariæ. Et ſit ignis admodum lentus,
& omnia optime obturentur, & exibit ex hoc ipſum
phlegma, & alia tria elementa manebunt in fundo di
ſtillatorij. Poſtea feces extrahantur ex ipſo, & optime
terantur ſuper vno marmore adeo tenue & ſubtiliter
quantum poteris. Et poſtea iterū imponantur in vas,
& ſuper infundatur phlegma ab aliis tribus prius di=
ſtillatum, & ſuper imponatur alembicus cæcus.

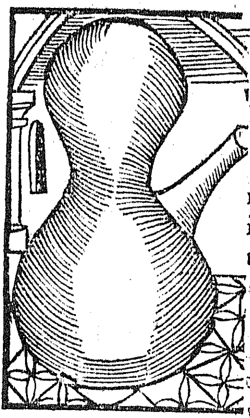
Et optime omnia lutentur, & ponātur in balneo
Mariæ per ſeptem vel octo dies, ad putrefiendum &
digerendum

digerendum, Si vero times expenſas, fermentetur in fimo equino. Hoc facto, materia paulatim infrigidetur. Poſtea ponatur in aliam fornacem ad diſtillandum per cineres, & imponatur alēbicus cum roſtro, & diſtilletur ſicut in capitulo decimo, de ſeparatione olei ab ipſa terra dictum eſt, & tunc exibit aqua limpida, habens colorem olei, quæ in ſe duo elementa complectitur, ſcilicet aerē & aquam, & in fundo alia duo elementa reſidebunt, quæ ſunt ignis & terra. Quum vero volueris ſeparare phlegma ipſum ab aere, ponas oleum in diſtillatorium recens, & diſtilletur in balneo Mariæ cum modico igne, & videbis aſcendere ipſum phlegma, & oleum reſidebit in diſtillatorio. Et ita habebis duo elementa, ſcilicet aerem & aquam, quodlibet ſegregatum ab altero. Nā oleum non poteſt aſcēdere vel ſublimari in balneo Mariæ, quia ignis non eſt ſatis potens. Quando vero volueris ſeparare cætera duo elemēta, accipe feces ex quibus oleum diſtillaſti, & terātur ſuper marmore ſicut prius. Poſtea cape quatuor partes phlegmatis, & vnā partem fecum, & inſimul miſceantur & incorporentur. Poſtea ponatur in fornacem balnei per ſeptem dies, poſtea diſtilletur per arenam magno igne, donec exeat aqua rubicunda, & ſemper diſtilletur, donec in illam aquam cōuertatur. Et habebis in ea elementa duo, ſcilicet ignem & aquam. Terra vero remanebit in fundo cucurbitæ ſicut materia nigra. Deinde ponatur illa aqua rubicūda in aliam cucurbitā, ſuper imponēdo alembicum roſtratum, & diſtilletur in balneo Mariæ, & phlegma ſeparabitur ab ipſa, &

infundo vaſis remanebit oleum rubicundum quod eſt ipſum elementum, ſcilicet ignis. Et ita habebis omnia quatuor elementa ſegregatim extracta, vnum ab alio. Elementum vero terreum calcinetur cũ igne forti, & vrgeatur per ipſum ad ſpacium decẽ dierum, vt bene poſsit exiccari. Poſtea teratur iterum ſuper marmore, & imbibatur cum ipſo phlegmate, & diſtilletur per alẽbicum, donec in illa materia videas paruos lapillos albos ſicut ſal, Et hoc ipſum ſal iterũ diſſoluatur cum aqua ex qua diſtillaueris, & poſtea iterũ diſſoluetur, & diſtilletur. Et hoc fiat totiẽs, donec ipſa terra amittat omnẽ impurũ & terreũ colorẽ, ſcilicet vt albeſcat, & in albinẽ ceræ deducatur, & tũc habebis terrã ipſam rectificatã. Poſſet autẽ aliquis percontari, quare terra ipſa in fundo reſideat? Hoc eo fit, ꝙ in fundo remanet aer, & ipſe ignis per ipſam aquam tanquã per phlegma poteſt extrahi, & nullo alio modo. Quũ autem faciliori via id facere volueris, diſſoluatur quodlibet elementum cum aqua ſua per partes æquales. Vt ſi phlegma in quo eſt aer diſtillaueris, vt tantũdem de aere infundo remaneat. Accipias iterũ tantundẽ de ipſo phlegmate, & diſtilletur cũ aere. Et hoc fiat ſepties. Ex alio vero phlegmate extrahatur aer, ex ipſo quod poſt aerẽ remanſerit, pari modo extrahatur ignis, ſicut ſupra docuimus. Poſtea diſtilletur in balneo Mariæ, & abſtrahatur ipſum phlegma, & talis materia adiungitur tãto olei rubei, quod infundo diſtillatorij prius remãſerat, ſicut iã declaratum eſt, & per ſeptẽ quoq; vices diſtilletur. Poſtea ipſa terra cum phlegmate abluatur, Et hac forma quodlibet elemen

torum

torum in ſua virtute magis perficitur ad operandum operationes ſibi appropriatas. Eſt etiã alia via ſubtilior, redigendi quodlibet elementum in ſuã ſummam ſubſtantiam & Quintam eſſentiam, tamen præſupponitur, quod elemẽtum quodlibet ſit prius iuſtificatũ. Deinde accipiatur & ponatur in vas circulatorium.

Ponatur in fimum equinũ, aut in balneũ Mariæ per dies triginta. Poſtquã autem ita circulaueris per hoc ſpaciũ dierum triginta, iterũ diſtilletur, Tunc corpus ipſum tanquam materia groſſa permutabitur in ſpiritum vel ſubſtantiã ſubtiliſsimam. Sunt etiam quidã qui faciliori via hoc operãtur, accipiẽdo quatuor partes terræ, & vnã partẽ de vno quatuor elementorũ, quodcunq; volueris, & digeratur ĩ forma prædicta, & circuletur per dies triginta, & per crebrũ aſcẽſum & deſcẽſum materiæ qui fit in circulatorio, per tantũ tẽporis quodlibet elementorũ in Quintã eſſentiã permutatur. Et quũ ſcire volueris, quãdo materia ſit ſatis circulata, vide quñ ipſa Quinta eſſentia natat ſuper aliã materiã, tunc ſatis eſt. Habes itaq; ſatis ſupérq; declaratũ, quõ ſint ſeparãdo quatuor elemẽta & quomodo ipſa Quinta eſſentia ſit extrahẽda ex ipſa Chelidonie. Reſtat nũc dicere virtutes Quintæ eſſentiæ ab ipſa Chelidonia extractæ. Elementũ igitur

Virtutes Q. Eſſen. ex Chelidonia.

aquæ ſiue ipſum phlegma conducit ad omnes ægritudines corporis calidas & frigidas. Temperat etiam omnes venas circa cor exiſtentes, & omne venenum ab eo expellit, Curat etiam omnes morbos accidentales pulmonis, Sanguinem purificat, & hominē præſeruat ab omni corruptione virtutis naturalis. Opitulatur denique omnibus infirmis, etiam in quacūq; infirmitate ſint. Elementum vero aeris eſt ſicut oleū, & habet has virtutes. Iuuenes in robore ſuo confirmat, in fortitudine ſcilicet & venuſtate, quum vſi aliquādo fuerint in epulis, quia nullum ſanguinem permittit putreſcere. Adurit etiā & expellit omne phlegma ſalſum, & melancoliam ſuſtollit, omnem denique aduſtionem coleræ nimirum aufert, Elementum autem ignis, quum de eo accipiatur in quantitate vnius grani tritici, & conteratur, & incorporetur cū vino optimo, & in collum hominis ægroti, imo etiam ſemimortui immittatur, hanc habet efficatiam. Omnes vires corporis amiſſas recuperat & refocillat: penetrat enim vſque ad cor, & ipſum calefacit, & expellit omnia venena & omnes humidas ſuperfluitates ab ipſo corde. Si vis hominem in agone mortis exiſtentem in vigeſima parte horæ curare, vt ſit miraculum, & quaſi illuſio, dabis ei granū vnum olei huius, quod eſt elementum ignis, & ſtatim conualeſcet, etiam vt aſtantes mirabuntur, dicentes, eſſe quoddam magnū miraculum, Et ita ſentit Lullius lib. 2. diſt. 2. Sunt autem aliqui, qui alio modo Quintam Eſſentiā ex chelidonia extrahunt, accipiendo chelidoniam dum adhuc floreſcit, cum radice & flore, & ponderetur, pondus

Sanatio hominis ex agone mortis.

Alius modus extrahendi Q. Eſſentiā ex Chelidonia.

dus vſque ad ſuum tempus reſeruando, diſcindatur minutim, & ſuper ipſam infunde aquam fontis purã, & ponatur ſuper ignem, & tantum bulliatur, donec ad ſuum prædictum pondus reducatur. Hoc facto, piſtetur in mortario lapideo, & exprimatur ſuccus per pannum colatorium, amoueantur feces, & reliquum bulliatur, donec ad ſpiſsitudinem mellis perueniat, Et tunc illa materia erit præparata, ad ſeparandũ quatuor elementa, vnum ab alio. Et ponatur incucurbitum, ipſam implendo pro media parte, & lutetur deſuper alembicus, meliori via qua poteris, & diſtilletur igne lento in balneo Mariæ, ita quod aqua ab ipſa materia expellatur. Deinde diſtillatorium ponatur in cinerem, & ſeparabitur ab ipſa alia aqua, quæ eſt ſicut oleum. Quumque tertia vice videris oleum ſupernatans, amoueatur receptaculum, & aliud anteponatur, ad recipiendum illud oleum, quod eſt ignis. Et ita habes tria elementa, ab inuicem ſeparata, ſcilicet aquam, aerem, & ignem. Terrea vero ſubſtantia infundo vaſis remanet ſicut materia combuſta. Et quodlibet horum elementorum ſegregatim in vaſe reſeruetur. Quum vero quodlibet elementorum volueris rectificare, quia ſic fieri oportet, ſi vis eo loco medicinarum vti, Aqua igitur ipſa per alẽbicum ſepties diſtilletur, & in qualibet diſtillatione cucurbita optime lauetur à fecibus remanentibus, quæ debent admiſceri elemento terreo, & diſtillentur in balneo Mariæ, & vas in quo aqua illa debet reſeruari, optime perlutetur. Tali etiam modo rectificabis aerem per ſeptenariam reiterationem in cineribus, ſemper miſcendo

ſcendo feces cum ipſa terra. Hac etiam forma elemẽtum igneum temperabis, & iuſtificabis. Et hoc eſt ipſum oleum tertium, Et quodlibet oleorum referuetur in vaſe bene clauſo. Poſtquam autem rectificationes cuiuslibet elementorum monſtratæ ſunt, operæprecium eſt, ſcire naturam & virtutem cuiuslibet elementorum. Aqueæ ergo qualitatis vis eſt, expellere omnes calores & venena ab ipſo pectore, mundificare etiam ſanguinem, Valet etiam contra opilationes pulmonis & epatis. Corrumpit omnem humorem & phlegma ſuperuacuum. Denique hominem in nouẽ diebus ab omni infirmitate liberat. Oleum vero aeris iuuentutem & robur cum pulchritudine & optima venuſtate conſeruat, nec permittit ſanguinẽ putreſcere, vel melancoliam dominari, aut coleram adurere, nec phlegma in corpore humano abundare ſinit, augmentat ſanguinem, & per quæque membra ipſum diſgregat. Et ideo qui hoc oleo aeris vtuntur, ſæpe phlebothomiſant, quia eſt valde penetratiuum. Aegrotos maximopere ſuſtẽtat & nutrit. Valet etiã, ſi quiſpiam timeat & in periculo ſit amittendi oculũ, & per ſpatium triginta dierum imponat in ipſum omni die vnam guttam vel duas, & in hoc miraculoſe prodeſt. Efficacia vero qualitatis igneæ multo eſt maior cæteris duabus. Operatur enim in illis in quibus priora nihil proficiunt. Homines ſenes in iuuentute conſeruat, & facit ipſos iuueneſcere, Et ſi homo eſſet in iudicio mortis, & caperet de hoc oleo ignis in quãtitate vnius grani tritici, cum vino vel cum aquavitæ temperatum, reſtaurat ipſum ad vitam, calefacit ſanguinem,

Naturę & virtutes oleorũ ex quatuor elemẽtis.

Ignea qualitas excellit oĩa olea.

guinem, recreat cor, conſeruat hominem à morte, & ipſi reſtituit vires iuuentutis. Et ſi ſumitur cum aqua ſiliginis, dicitur eſſe elixir vitæ. Materia quidem terrea rectificata per diſſolutiones, coagulationes, & calcinationes, eſt ſubtile ſal terræ, cum quo poſſunt trãſmutari omnia metalla in lapidem, cum quo omnes ſpiritus figuntur, habentes humiditatem radicalem. Nutrit etiam leproſos. Ex hoc autem Philoſophi antiqui lapidem fecerunt, quem Philoſophalem appellauerunt. Modus vero ſumendi ipſam medicinam, eſt hic: Recipe tres guttas ignis chelidoniæ, tria coclearia aquæ roſarum, medicum cocleare de aere ſanguineo, capiãtur immixta ſimul ſtomacho ieiuno. Si infirmitas eſt calida, detur cum vino, & ſi homo exceſſiſſet annũ vigeſimũ quartũ, cũ aqua vitæ, Si autẽ febres ſũt calidæ, nullo mõ debet adminiſtrari patiẽti.

Lapis figendi oẽs ſpiritus.

De modo extrahendi Quintam eſſentiam ex ſanguine humano, ouis, carnib9, & ſimilibus.

Caput Decimumquartum.

SI vis ergo extrahere Quintam eſſentiã ex ſanguine humano, accipiatur de ſanguine hominis ſanguineæ complexionis, vel colerici ſani, mediocri, ætatis, & bonum vinum bibentis, poſtquã phlebothomiſauerit, & ſanguis reſidens in fundo vaſis ab ipſa aqua ſegregatus fuerit, teratur in aliquo vaſe cum decima parte ſalis communis, & bene concutiendo inſimul miſceatur, & ponatur in pellicanum clauſum. Et poſtea ponatur in foueam quinque pedum profundam, & latam duorum pedum, habentem vnum ſtratum de calce viua, & aliud de fimo equino, ſicut,

no, ſicut ſupra dictũ eſt de digeſtiuo, & fermentetur ibi per vnam Lunam, vel circiter, ſecundum quod videris tempus eſſe nubilũ vel ſerenũ. Poſtquã autẽ videris ipſam materiam eſſe reſolutam in aquam, ſcilicet quod groſſa ſubſtãtia, quæ in fundo pellicani reſidet, ab aqua penitus ſic ſegregata, extrahatur ab ipſo fimo, & ponatur in balneũ Mariæ cũ alembico, & diſtilletur igne lẽtiſſimo, ſicut ſupra de Quinta Eſſentia vini dictum eſt. Et quum primam diſtillationẽ perfeceris, admiſceatur iterum cum fecibus quæ in diſtillatorio remanſerunt, & iterum in fimo putrefiat, donec videris purum ab impuro eſſe ſequeſtratũ, & materiam depuratam & ſubtilem natare ſuper fece, & ſi ſit tempus clarum, putrefiat in loco præfato longiori temporéque ſi fuiſſet nebuloſum vel imbriferum. Hoc facto, ſecundarie diſtilletur. Poſtea iterũ cum fecibus ponatur ad digerendum, & denuo diſtilletur, & hoc fiat quatuor vicibus ad minus. Poſt diſtillationem autem quartam circulabis tempore longo, ſicut ſupra dictum eſt de Quinta Eſſentia vini, ita vt talem perfectionem acquirat, vt ex claritate ſua immaterialitatem & incorruptionem adipiſcatur, & per diſtillationem approprietur Quintæ Eſſentiæ ſanguinis humani corporis, Et hæc in omnibus ægritu-

dinibus

dinibus ex nimia ſua nobilitate & virtute maxime eſt ſuſtentatiua naturæ humanæ, & citiſsime ægrotantẽ à quocunque morbo liberat. Et hæc ſufficiant de ſanguine humano. Ex carne autem & ouis quum Quintam eſſentiam extrahere volueris, caro illa, ex qua illam educere vis ſit ſubtiliſsime & minutiſsime conciſa, & poſtea in mortario piſtetur, cum decima parte ſalis communis. Pari modo oua in mortario cum ſale piſtentur, donec in aquam redigantur, ponantur poſtea in cucurbitam, & ſuper imponatur alembicus cæcus, & fiat per omnia in digeſtione fermẽtatione, & diſtillatione, ſicut iam de ſanguine humano elucidatum eſt.

De modo extrahendi Quintam Eſſentiam de pomis, piris & aliis fructibus.

Caput Quindecimum.

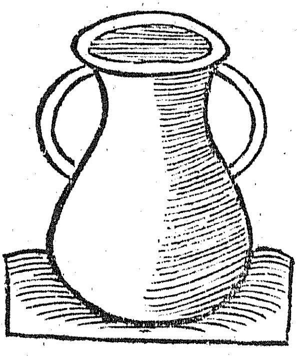
SI vis extrahere Quintam Eſſentiam à pomis, piris, prunis, ceraſis, caſtaneis, & aliis generibus fructuum, minutiſsime cum cultello fruſtulentur, poſtea piſtentur in mortario terreo, & optime incorporentur cum decima parte ſalis communis. Poſtea ponantur in cucurbitam, & ſuper imponatur alembicus cæcus, & optime pertuletur & ponatur infimum, ad putrefiendum, ſicut iam de ſanguine humano eſt dictũ. Et tunc eſt perſpiciendum, ſi aliquis fructuum habeat virtutem ad hoc ad quod vti volueris, quia illa virtus & præſtantia ipſius fructus venit ex ſui Eſſentia, quæ in ipſa materia eſt latens & occultata. & illa dum à fecibus ſuis, & à materia groſsiori ſegregata, & ad immaterialitatem & quaſi incorruptionẽ quandam reducta

ducta fuerit, haud immerito à Philoſophis quinta fru ctus Eſſentia nuncupatur. Et ideo milles maiorem habet virtutem quàm antea habuerat, dũ adhuc corpus elementatum. Feces enim ipſorum fructuum ex quatuor qualitatibus (vt nemini dubium eſt) compoſitæ ſunt.

De modo exrtahendi Quintam Eſſentiam ab floribus, herbis, & radicibus.

Caput Sedecimum.

SI vis ſeparare Quintam Eſſentiam à quatuor qualitatibus florum, herbarum, & radicum, Accipias eas dum bene ſunt maturæ, cum tota ſubſtantia ſua tempore claro & ſereno, luna ipſa creſcente, & iam quaſi plena, quia tunc omnes flores, herbæ, & radices carent quodãmodo omni corruptione, ita quòd ſunt ſeparatæ ab omni calore extraneo & ſuper naturali, & optime ab omni immundicia purgentur. Poſtea minutiſſime ſecando, piſtentur in mortario marmoreo, cum decima parte ſalis, & ponatur in circulatorium. Fermentetur in fimo equino

quino

quino per vnum menſem, omni hebdomada renouando, ſemel fimum. Menſe autem peracto extrahatur à fimo, alembicum cæcum deponendo, & ſuper imponatur alembicus cum roſtro, & diſtelletur in balneo Mariæ, augmentando primum ignem vſque ad tertium gradum. Et aqua diſtillata reſeruetur, & feces ex cucurbita extrahantur, & pulueriſentur minutiſsime. Poſtea ſuper infundatur equa diſtillata ſuper feces, & iterum apponatur alembicus cæcus, omnia optime lutando, ſicut priori vice feciſti, & diſtillentur in Balneo Mariæ, ignem minuendo per gradum medium. Poſt hoc iterum feces pulueriſentur, & ſuperfuſa aqua, quæ ab ipſis erat diſtillata, iterum digeratur vt ſupra, & tertio diſtilletur, & putrefiat, ſemper ignem diminuendo per medium gradum Putrefactio quoque decreſcat ſemper per medium gradum, ſcilicet quod in ſecunda digeſtione putrefiat per dies viginti & vnum, in tertia per dies quatuordecim, in quarta per dies octo, ita quod quaternis vicibus fermentetur. Quarta autem diſtillatiōe peracta, ponatur in hoc circulatorium. Et ſepeliatur in fimo equino, vel in balneo, faciendo ignem in primo gradu. Poteſt etiã poni ad Solẽ diebus æſtiuis,

vel

vel etiam ocultetur in vinacea, & ibidem circuletur per vnum menſem integrũ, vel paulo plus, quia quãto plus circulatur, tanto nobilior efficitur, dum ſuperflua humiditas quatuor qualitatum penitus digeritur, conſumitur & reſoluitur in circulatorio per frequentem aſcenſionem & deſcenſionẽ. Et ita habes Quintam Eſſentiam, in qua maxima virtus herbarum, florum, & radicum delitеſcit. Magis tamen eſt efficax, ſi accipis herbam, ſemen, vel radicem, & diſtillaueris ex eis aquam, & illa aqua ita diſtillata iterum ſuper feces ſuas, vnde eſt diſtillata, fundatur, digerendo in fimo equino per ſeptẽ dies. Poſtea diſtilletur per cineres omni via, modo, & forma, ſicut ſupra in Chelidonia eſt factum. Quia per hoc ex ipſis quatuor qualitates ſeparabis, & materia tanto nobilior & præſtantior reddetur. Et quodlibet ſegregatim reſeruetur, quia aliter feces nullius eſſent valoris. Poſsit autem aliquis ſciſcitari, quid eſt Quinta Eſſentia, quum non ſit plus quã alia aqua diſtillata? Ad hoc ego reſpondeo, ipſam nihil aliud eſſe in forma & viſione quàm aliam aquam diſtillatam. Sed multo maior, ſubtilior, & nobilior eſt quàm alia aqua diſtillata ſimplex, quum per multas & varias digeſtiones, circulationes, & diſtillationes omnis phlegmatica & aquea humiditas in ipſa ſit conſumpta. Pari modo per ſuam excellentem ſubtilitatẽ, dum ſuper feces funditur, & iterum digeritur, & ab ipſis fecibus iterum diſtillatur, omnem ſuam vim & virtutem, quæ in ipſa latebat, recuperauit, Et ideo aſsimiliatur ligno combuſto, quod iam in carbones eſt redactum, & tamen ipſi carbones non ſunt vlterius flã-

ma.

ma.Comparatur etiam mortuo. Dum enim ipſa ani ma eſt à corpore ſegregata, cadauer ad aliud nihil prodeſt quàm ad putreſcẽdum. Et propterea omnia ad vnguem manifeſtare volui, vt ſi quippiam ſubtilis & magnæ efficaciæ habere velis, poſſes ad operationem ſecundum animi tui libitum perducere, accipiendo de iſta. Quinta Eſſentia loco aliarum aquarum, & adiungẽdo quaſcũnq; ſpecies volueris, & pari modo diſtilletur, ſicut iam ſæpius auditum eſt, ſcilicet recipiendo de Quinta eſſentia vncias vi. aliarũ ſpecierũ quarumcũnq; drag. iiij. pulueriſentur ſubtiliſſime, & ponatur in cucurbitam, ſuper imponendo alembicum cæcum, & digeratur in fimo equino per menſem integrum. Poſtea diſtilletur, ignem faciendo vſque ad finem tertij gradus. Poſtea feces pulueriſentur, & ſuperfuſa aqua de eiſdem diſtillata, ponatur iterum in alembicum cæcum, digerendo per tres hebdomadas. Deinde iterum diſtilletur, & digeratur per dies quatuordecim, minuẽdo ſemper ipſum ignẽ per vnum gradum. Et cum quater diſtillaueris & putrefeceris, iterum feces pulueriſentur, & vltimo ignis fiat in primo gradu caloris, & digeſtio fiat per dies octo. Poſtea ponatur in circulatorium, & ibidẽ circuletur quantum volueris, tunc in quolibet mirabilem operationem inuenies, ad quam ipſa materia eſt ordinata. Si autem putes de corruptibili fieri incorruptibile, decipieris, vt ait Iohannes de Rupeſciſa: Licet enim faciat corruptibile incoruptibili vicinum, tamen ad veram perfectionẽ non ducitur, vt ait Lullius. Quia quicquid ſub cœlo eſt, corruptibile eſt. Et

ideo maxime eſt abſurdũ, præparare vel facere va=
rias res, vt aliqua materia poſſit omnino à corruptio
ne præſeruari. Sicut in ægrotis videmus, qui aliquã=
do à medicis caſu fortuito ſubleuantur, nulla tamen
debita cura præeũte. Sed tamen (vt ait Ouidius) Nõ
eſt in medico ſemper releuetur vt æger. Quia ſi hoc
eſſet, homines qui ab hinc iam centum aut ducentis
annis elapſis ſunt mortui, adhuc eſſẽt in vita. Ideóq;
ſi vero auro potabili vtereris, ſicut iam ante quin=
gentos annos in vſu fuit, putes te trecẽtos aut quin
gentos annos victurũ, ſicut de pluribus veterum le=
gitur, friuolum hoc eſt, & maxime ridiculũ hac æta=
te noſtra, quum natura hominum, & virtus vegetati
ua de die in diem decreſcat, quũmq; nullũ bonũ in=
ter homines ſit regimẽ in æſu & potatione. Quia no
ſtro tẽpore (quod etiã diuus Paulus præcinit eſſe cõ
mune) nemo eſt qui dubitet, plures mori crapula
quàm gladio. Deniq; nullum Dei cultũ, timorem &
cerimonias recto tramite obſeruamus, ſicut anteceſ
ſores noſtri fecerunt. Et ideo raptus eſt iuſtus ne ma
litia immutaret intellectũ viri ſanguinũ & doloſi di=
midiabunt dies ſuos. Et ideo quicquid molimur, in=
ane eſt.

Quomodo ſit extrahẽda Quinta eſſentia ab Antimonio. Caput decimum ſeptimum.

Eſſentia Quinta ex antimonio extracta, multum
valet, ad plagas exiccandas. Et fit ita: Recipe pul
uerem Antimonij ſubtiliſſimum, incorporetur cum
aceto diſtillato, & ſit melius quod haberi poteſt, &
tantũdem ibidem permittatur Antimonium, donec
acetum

acetum in colorem rubicundiſſimum conuertatur. Coletur deinde acetum,& ponatur in vas mundum, & ſuper infundatur de alio aceto diſtillato,& ponatur ſuper ignẽ modicum, donec acetũ coloretur. Et hoc fac toties, vt acetum ceſſet colorari. Ipſumque quod coloratũ eſt,accipies,ponẽdo in cucurbitam, diſtilletur per alembicũ in fornace cinerum. Et primo diſtillabitur acetum ipſum,poſt hoc per roſtrum alembici videbis egredi materiã mille colorum, & hæc eſt ipſa Quinta Eſſentia, quæ à Philoſophis appellatur Plumbũ philoſophorũ. Nuncupatur etiam à quibuſdã Artiſtis lac virgineũ. Et tamen differens ab illo,de quo infra dicetur, & ferè oleo benedicto in colore aſſimilatur. Hæc itaque ponatur in pellicano,ad circulandum per dies quadraginta, & poteris eo vti ad omnes plagas loco Balſami, quia facile & citiſſime omnia vulnera curat. Etiam omnibus apoſtematibus,mirũ in modum confert. Ex ipſo plumbo quoque vel ceruſa etiam extrahitur Quinta Eſſentia,ſicut ex Antimonio,ſuper fundendo acetum diſtillatũ, per digitos quatuor. Poſtea in fimo equino digeratur,ſicut narratum eſt de Quinta eſſentia herbarum & florũ. Deinde diſtilletur,& primo videbis aſcendere ipſum acetum,poſt ipſum quandam humiditatem,ſicut eſt oleum, & hoc etiã appellatur oleũ plumbi, ſiue Quinta eſſentia plumbi, & habet in ſe quandam dulcedinem, ſicut oleum Antimonij. Valet autem contra omnes combuſtiones ignis, & aquæ calidæ,& contra impetiginem, & veſicas coletricas. Notandũ tamen eſt,ipſam ceruſam prius debe

Plumbum philoſophorũ, vel lac virgineum.

Ex plũbo Eſſentia.

re ablui ſæpius cum aqua roſarum, colando per pannum lineum, donec nil in ipſo remaneat de puluere ceruſæ. Deinde exiccetur, & vſui reſeruetur. Et ita vult Seruitor, & Iohannes de ſancto Amando, ſuper antidotario Iohannis Meſue.

¶ De modo extrahendi Quintam Eſſentiam ex Sole. Caput Decimumoctauum.

MVlti diuerſi modo de Quinta Eſſentia auri tradiderunt, tamen breuitatis cauſa ſubtiliorem & breuiorem modum demonſtrabimus. Quum ergo volueris extrahere Quintã eſſentiam ab ipſo Sole tãquam precioſiſſimo omnium metallorũ & perfectiſſimo, Cape Solis optimi vncias.iiij. Mercurij viui & optime abluti vncias, xxiiij. fiat amalgama. Et habeas tria vel quatuor, vel plura inſtrumenta terrea, à figulo facta de optima terra, quam habere potueris, & fiant in forma pixidis, de vna latitudine & amplitudine ab vno fundo ad aliũ, & ſint in fundamento rotunda, in longitudine vnius palmæ lata, ita vt poſſit ingredi tigillõ aurifabri, & ab intus ſint vitreata, & circa ambitum vel orificiũ. Quorum forma eſt hæc.

Poſtquam autem facta fuerint, circa orificium optimè adæquantur & polianтur, ita vt ſint æquata perfectiſſime. Hoc facto, accipe

pe tria aut quatuor tigilla vel crucibulos, ponẽdo in ignem, & calefaciendo, vt rubeſcant, & cum ita erũt candẽtes, amoueatur vnum & ſuper marmor ponatur infundendo ipſum amalgama, & ſubito habeas vnum ex prædictis inſtrumentis, ſuper imponendo ipſum tigillum, in quo eſt amalgama, & ſine ita frigeſcere ſuper lapidem. Dehinc habeas pedem leporis, cum quo vaſculum optime ab omni Mercurio mundetur, qui in ipſum ab intus aſcendit, & rurſum in tigillum imponas, cum ipſo amalgamate. Abhinc imponatur amalgama in conctile mundum, optime ipſum terendo & agitando cum inſtrumẽto ferreo, vel paruo piſtello, & videbis aſcendere quandã materiam nigram, ſubtilem, & leuiſſimam, ſicut eſt puluis aliquis, quem cum penna abſtrahes, imponendo in cucurbitam, & optime ipſam perlutabis cum luto ſapientiæ. Accipiatur deinde amalgama, & imponatur in aliud tigillum candeſcens, ſuper imponendo vnum ex prædictis vaſis, & frigeſiat ſuper ipſo marmore, & fiat per omnia ſicut de primo. Si autem breuiori via velis hoc operari, ipſum amalgama in tres vel quatuor partes diuidatur, imponendo quamlibet partem in vno vaſorum, ſicut per omnia enarratum eſt, & quum amalgama erit infrigidatum, ſemper habeas tigillum candeſcens præparatum, vt imponas aliud, ſemper ipſum vas mundando cum pede leporis, ſicut iam dictum eſt, & mercurius qui aſcendit ab intro, debet ſemper admiſceri iterum cum amalgamate, donec nullum Solem videas admixtum cum Mercurio. Hæc autem materia nigra, de qua

Caput corui.

iam diximus, a Philoſophis Caput corui appellatur, & eſt initium omnis veræ & perfectæ ſcientiæ. Et licet ſit nigra & fuſca: eſt tamen aurum quod infundẽdo poteris probare. Et quãdo videbis ipſum Mercurium non plus reddere de tali materia nigra, tunc eſt certiſſimũ indiciũ, nullum Solẽ plus in ipſo contineri. Dum ergo ipſam ita collegeris, debet optime lauari, vt totus Mercurius ab ea ſecedat & ſeparetur Hæc autẽ lauatio fit hoc modo: Diſtilla ſemel aquã fontis per alembicum, imponendo materiam nigrã in vrceo vitreato, ſuper infundendo de hac aqua diſtillata, & teratur cum digito mũdo hinc & inde, & videbis Mercurium ab ipſa materia ſeparatũ, in fundo reſidere. Poſtea colabis aquã & materiam ab ipſo Mercurio in vrceum alium vitreatũ, ſuper infundendo aliam aquam diſtillatam, faciẽdo ſicut prius. Et hoc toties, donec tota materia ab ipſo Mercurio ſegregetur. Poſtea recipe vrceum cum illa nigra materia, & pone ad locum ſecurũ ipſum optime tegendo, ne aliquid impuri poſſit incidere, & dimitte ita requieſcere per diem & noctem, & tota materia in fundo reſidebit. De hinc aqua à materia ipſa coletur cũ panno lineo albo & mundo, & illa materia ſiccetur ſuper paruum ignẽ, de carbonibus factũ, aut ponatur in arenam calidã, vel in cineres. Poſtea in cucurbitam ponatur ipſam optime lutando, & vſui reſeruetur, donec volueris ea vti. Mercuriũ autẽ tuum, cum quo vis facere amalgama, debes ita præparare.

Præparatio amalgamatis.

Primo accipe de Mercurio quantum volueris, imponatur in mortarium cum aceto & ſale communi,

teratur,

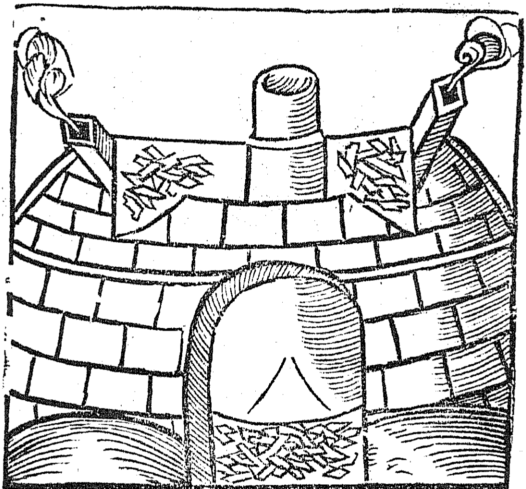
teratur, immiſceatúrq; in ſimul cum piſtello ligneo, donec acetũ in nigredinẽ deducatur. Quo facto, ab ipſo Mercurio ſegregetur, & coletur, aliud recẽs ſuper infundẽdo, iterúmq; piſtando, donec nigreſcat. Deinde iterũ coletur, & aliud ſuper infundatur. Et hoc fac toties, vt ipſum acetũ deſinat nigrefieri. Poſtea permittas ſtare donec Mercuriũ in ipſo fundo videris, & inde acetũ iterũ coletur. Mercuriũ vero ipſum cũ ſale in vrceo vitreato pones ad ignem, vt exiccetur. Quo facto, ipſa materia in ſubſtãtiam aliquãtulum durã emutabitur. Hãc ergo in mortario iterũ teres cũ piſtello ligneo, ſuperfundẽdo aquã fõtis purã, ſemper terendo. Et quando videbis materiã nigram eſſe, colabis aquã ab ipſa, & impones recẽtẽ. Et hoc fiat toties, donec tota nigredo ab Mercurio abeat & recedat vna cũ ſale, & tũc eſt præparatus ad ipſum Solẽ. Dehinc per linteolũ coletur tribus aut quatuor vicibus, & vltimo per coriũ, ſicut faciũt aurifabri. Verã ergo ſic habebis Mercurij rectificationẽ. Sunt tamẽ aliqui, qui alio modo ipſum præparant, ſcilicet accipiẽdo capita allei, quæ optime debẽt à corticibus ſuis mundari, deinde piſtẽtur quantũ poteris, & exprime ſuccũ ipſum per pannũ, & accipias de Mercurio quãtũ volueris, teratur ſuper marmor, cũ prædicto ſucco allei, donec mortificetur, & ab inuicẽ ſeparetur Mercurius, vt nihil penitus de ipſo appareat. Deinde aliũ Mercuriũ, iterũ cũ alleo terendo, & fiat ſicut de primo. Quo facto, ponatur in vas terreũ vitreatũ, aut in mortariũ, terẽdo fortiter cũ piſtello ligneo, admixto ſale & aceto, & quũ

nigra fuerit, coletur, & iterum aliud acetum imponatur. Et hoc fac toties, donec nihil de materia nigra remanebit, & ita erit optime præparatus. Alij vero alia via ipſum purgant, & eſt melior quàm illa quæ fit cum ſale vitri & vitreolo, & fit ſic: Accipe ſal commune præparatũ, & cum ipſo Mercurius ſublimetur, & cum albeſcit ſicut nix, proiiciatur in aquam calidam, donec inſimul congeletur. Quo facto, ex aqua deponatur, & fiat ſicut priori modo, & erit optime purgatus. Cum quo poteris ſoluere deinde Solem vel Lunam peroptime.

De modo diſtillandi per deſcenſum.
Caput Decimumnonum.

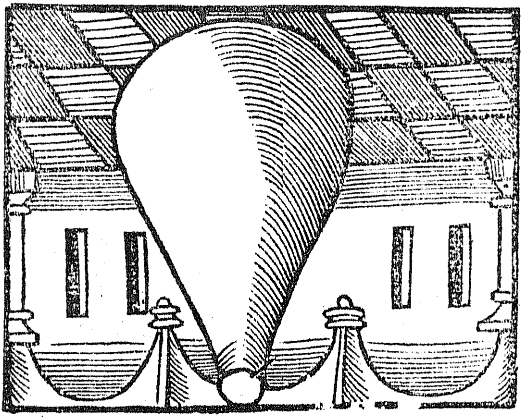
DVplicem eſſe modum diſtillandi neminem latere arbitror, per aſcenſum ſcilicet & deſcenſum. Quorũ ille ab omnibus facile eſt cognitus, hic vero à paucis. Qua de re operepreciũ me facturꝰ ratus ſum, ſi huius artis tyronibus viam diſtillationis per deſcenſum inſinuato. Plura enim per hunc modum diſtillantur, Sicut fit in oleo Iuniperi, in oleo benedicto, in oleo nucis muſcatæ, in oleo vitellorũ ouorum, & in multis alijs. Talis ergo diſtillatio poteſt fieri in fornace quadrata, facta ex lateribus non coctis. Et ſit in amplitudine & latitudine trium cubitorum, vel paulo plus, ponendo vnum lapidem poſt aliũ, ſicut fit in Germania, in cõſtructione focorũ, ſuper quibus eſculenta coqui ſolent. Et ſit de terra, in altitudine vnius cubiti & medij ab omnibus lateribus, excepto anteriori, ſupra quo ponãtur ferramẽta, ſuper quibus alij ſint lateres, tenues quos tegulas dicimus.

dicimus. In medio vero habeat foramen latitudinis vnius cubiti, quum ex ipſa longitudine ſit annulus, per quem poſſit immitti pes hominis. Super hunc ergo focum ab omni parte fiat vna poſitura laterũ muralium, in altitudine vnius cubiti, vel circiter duorũ.

Cuius forma eſt hæc. Poſtea habebis fornacẽ paratam ad diſtillãdum & ſigillandum omnia vitra diſtillatoria quæ volueris recludere, & appellatur Sigillum Hermetis, ſicut in capitulo ſubſequenti copioſe declarabitur.

Quum ergo volueris diſtillare per deſcẽſum, accipiatur cucurbita de meliori terra quam inuenire potueris, vel ſi non poſſis habere bonã terram, fiat de cupro vel auricalco, & impleatur vſque ad tertiã partem

partem cum materia illa, quam diſtillare volueris,&
in hoc claudatur cooperculum ferreum tenuiſſimũ,
factum de laminis ferri, ſitq; plenũ foraminibus par
uis.& orificiũ cucurbitæ vertatur hoc modo. Et in=
tret foramen quod eſt in fundamento fornacis in la
titudine trium digitorum, & ſint omnia peroptime
lutata, quod à ſummitate fornacis in fundum eiuſdẽ
nil poſſit cadere. In inferiori vero parte fornacis po
natur receptaculum, ad ſuſcipiendum materiam di=
ſtillantem, & in ſuperiori parte fundamenti forna=
cis fiat ignis de carbonibus ab omni latere, ſit tamẽ
longinquus à diſtillatorio, in quantum eſt poſſibile.
Et in principio, ignis debet eſſe valde exiguus, poſt=
ea ſenſim & paulatim ſemper augmentetur, & ſem=
per poteris ipſum appropinquare paulatim ipſi cu=
curbitæ. Et ſcias ꝙ quælibet materia in principio di
ſtillabit.

ſtillabit aquá, tamē vna plus quàm alia, quēadmodū aſſiduus huius artis ſectator ex variarū materiarū diſtillatione videre poteſt. Ponat̃ ergo infra ipſū orificiū per fundamēti ſuperioris partē cucurbita vitrea in inferiori parte fornacis, ad recipiendū quod diſtillaueris. Quúmq; videbis oleū diſtillās, ipſum vas debet euacuari, & iterū ſupponat̃, & ſemper augmētabis ignē, approximādo ipſi diſtillatorio ſiue cucurbitæ, donec nullū oleū videas plus diſtillare. Tunc enim ignis eſt amouēdus & retroiaciēdus, & quāto lōgius, tāto melius, donec extinguatur, & ſuperior cucurbitæ pars ſit infrigidata. Et deinde inferiorem partē, in qua eſt oleū, amouebis, & reſeruabis ſegregatim. Quod autē ignis in principio debeat eſſe valde exigu9, & debeat paulatim augmētari, ita vt ſit in quarto gradu, hoc fit duabus ex cauſis. Prima quidē eſt, ꝙ ex illo abūdāti & vehemēti calore cōſumitur omnis humiditas ex quo poteſt fieri oleū, & hoc fit præcipue in oleis vitellorū, ouorū, & nucis muſcatæ. Sed ĩ aliis, ſicut in oleo Iuniperi, poteris facere ignē repentinū, quantū libuerit. Secunda cauſa eſt, ꝙ ipſum lignū accēſum poſſit ipſam cucurbitā lædere, vt poſſit cōburi, vel rūpi, vel oleū ex eo poſſit aliquē fetorē attrahere, & ideo ignis in principio ſecūdū curſum naturæ eſt faciēdus, quū ipſa natura nil violenti patit̃, vt iā ex Auicēnæ & Ariſtotelis ſētētijs ꝓbatū eſt, in Quinta Eſſētia vini. Sed ĩ oleo benedicto ſimplici debes ſaltē augmētare ignē ĩ fine diſtillationis, poteris etiā facere fornacē hoc modo. Ita vt ſit fouea ĩ terra foſſa in lōgitudine, latitudine, & profunditate,

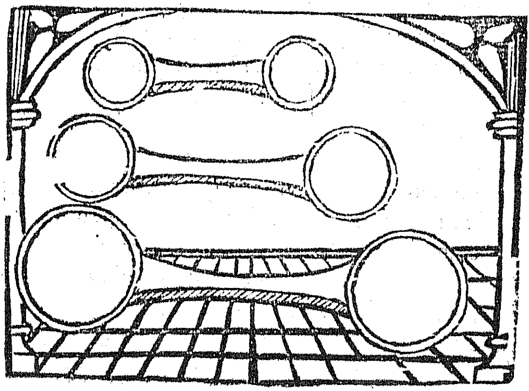
ditate, ſicut materia diſtillanda exiget, in qua ponatur olla vitreata, bene lota cum aqua, ad vitandum, ne olea diſtillata ipſam ingrediantur, Supérque orificium ipſius ollæ ponatur lamina ferrea tenuis, multis foraminibus perforata, ita ꝙ olla laminã aſcẽdet in latitudine vnius digiti obliqui ſiue trãſuerſi, & ſuper hoc vas terreũ, aliud imponatur, vertẽdo vnum orificium contra aliud. In illa vero ſuperiori ſit materia diſtillãda, bene claudẽdo ipſum vas, ne materia poſſit elabi. Deinde optime omnia lutentur, & fiat ignis circa ollãſuperiorẽ, quæ debet eſſe tota extra foueam, præter orificiũ, quod ſit in magnitudine foſſæ. Sed hæc ſecũda via nõ poteſt bene fieri ſicut prima, ex duabus rationibus. Quarũ prima eſt, quia prima vice non poſſis ſeparare aquã ab oleo. Secunda vero eſt, quia non poteſt facile ſcire, quãdo tota materia eſt diſtillata, niſi per crebrum vſum & conſuetudinem experieris. Poteſt quoque per aliã viam fieri fornax diſtillandi per deſcenſum, hoc modo. Fiat fouea in colle præcipiti, & inferius diſtillatorium in forma prædicta imponatur, ſemper imponendo aliud, in cuius fundo multa ſint foramina. Et ſuper hoc diſtillatorium vel ollam ponatur tegmẽtum, ab inferiori vſque ad ſuperiorem partem vndique optime claudendo, vel lutando. Et circuitus ollæ ſuperioris ſit inferior colle, ita vt collis ipſam ollã aſcendat, deinde fiat ignis in forma ſupradicta. Poſſis etiã ſupponere vitrũ huic ollæ. Nam prior fornacis pars de olla inferiori debet eſſe aperta, vt poſſis cognoſcere, quando tota materia ſit diſtillata.

¶ De

¶ De domo claudendi Sigillum Hermetis. Caput Vigeſimum.

SAepius oleum vel aqua nobilis exigit eximiam clauſionem, ne ſpiritus & virtus vegetatiua ab ipſa poſſit exhalare ſiue expirare, & ſæpius hoc exigit materia circulanda vel fermentanda, ne virtus rei diminuatur. Et hæc clauſura appellatur Sigillum Hermetis, & inter omnes alias ſigillationes eſt nobiliſſima & excellentiſſima. Quæ quidē ita ſolet fieri. Vitrum ſiue diſtillatorium impletum vſque ad tertiam partem de materia digerenda circulandáque, collum habeat longum, & intrudatur ab infra in foramen paruæ fornacis, ſicut in antecedenti capitulo narratum eſt, ita ꝙ ipſum vas penetret foramen furni per quatuor digitos obliquos. Si vero ipſum foramen ſit amplius quàm collum vitri, debet obſtrui argilla ab omni parte, ne quicquam circa vitrum poſſit in inferiorem fornacem cadere, & ipſum orificiū vitri ſit liberum in fornace, nec vllatenus ſit circundatum argilla. Poſtea fiat ignis exiguus de carbonibus in ſuperiore parte fornacis, ita remote, quātum poteris ab ipſo vitro ſeu diſtillatorio. Deinde ſæpe appropinquabis ipſum circa cucurbitam, paulatim argumētendo, donec videris ipſum vitrum rubeſcere, ſic vt velit fundi. Accipe ergo forcipem alicuius fabri ab anteriori parte candeſcentem, cūm qua ſupremam vitri partem rubeſcentem ſtringes, paulatim candendo & vertendo forcipem, & ſenſim abinde abſtrahendo, & videbis ipſum vitrū ab ea parte ita eſſe integratum, ſicut eſt in aliis. Poſt hoc ergo ignis

ignis parum amouendus & leniendus, forma & modo, ita ꝙ fiat ſenſim, donec ipſum vas planè ſit infrigidatum, quia ſi poſt extenſum calorē frigus repentinum ſuccederet, ſtatim ruperetur, & ita omnis labor induſtria & impenſa foret ſuperuacua. Ideoque non parua diligentia ignis eſt minorandus, & ipſum vitrum infrigidandum. Hoc itaque modo potes cuſtodire inſtrumentum ſiue vas recluſum, quantũ volueris. Quando autem ipſum volueris reſerare, habeas filum ſolphuratum, cum quo collum vitri ſex aut ſeptem vicibus circundabis, & accendatur ipſum ſulphur paulatim cũ candela cærea, & dum totũ filũ aduſtum fuerit, ipſum vitrum rumpetur. Amoue ergo collum, & impone vel extrahe quicquid volueris Aut habeas tria vel quatuor inſtrumenta ferrea, longitudinis duorum cubitorũ, vel paulo plus, in quorũ extremitate ſint duo annuli, quorum vnum ex his,

quod

quod magis ad hoc aptum videtur, collo vitri impo natur, & modico elapſo tempore, ipſum vitrũ rumpetur, & hoc modo poteris abſcindere parua vel magna vitra, vt volueris, & erunt adeo æquatim abſciſa, ſicut ſi cum aliqua ſerra adempta fuiſſent.

Quorum forma eſt hæc.

¶ De modo diſtillandi acetum & vrinã humanam, in quibus omnia metalla calcinata reſolui poſſe ſunt. Caput Vigeſimum primum.

IN ſuperioribus capitulis huius operis diximus, in aceto diſtillato ſolui poſſe Solem, & quomodo etiam per ipſum Quinta Eſſentia ab ipſo plumbo & antimonio extrahitur. Neceſſarium ergo pro tyrunculis modũ diſtillãdi deſcribere. Eſt enim quiddam magni diſcriminis inter diſtillationem aquæ vitæ & aceti. Quia in aqua vitæ ſubſtantia melior primo diſtillatur. In aceto vero vltimo, Ita ꝙ aqua ſiue phlegma in vino ſit poſterius, in aceto vero anteriꝰ. Et ideo quũ melior ſubſtãtia aceti per diſtillationem ad receptaculũ dilabit̃, habeas optimũ acetũ, quod habere potueris, ponatur in cucurbitam, ſuper imponendo alembicũ, & diſtilletur per cineres, vel in balneo Mariæ cũ igne lento, donec nulla plus aqua egrediatur. Poſtea guſtetur ſæpius atque ſepius ſuper linguã, ſi fortificatur in acetoſitate cũ quodãmodo mordacitate aliqua, tunc tempus eſt amouẽdi receptaculũ, & aliud in locum ſuum ponatur, quod ſit bene lutatum, & ignis parum augmentetur. Quumque videris paruas lineas albas, quaſi nubeculas in alembico, diſtillabis vltra, donec ſpiritus egrediantur,

quorum

quorum vaporaſitatem videbis eleuari in ſupremi-
tate cucurbitæ, & egredi ex alembico in ipſum re-
ceptaculum. Sed quum videbuntur tibi guttæ ſan-
guineæ in alembico, iterum aliud receptorium ante
ponatur & tantundem diſtilletur, donec tota mate-
ria ſanguinea ſit in receptaculũ egreſſa. Et hæc ma-
teria valde eſt fœtida, combuſtionem olens, & ideo
hoc acetum non eſt bonum ad reſoluendum Solem
calcinatum, pro faciendo aurum potabile, ſed bene
pro tingendis metallis, quia fœtor ille combuſtionis
adhæreret ſubſtãtiæ Solari, ex qua potius aurum po
tabile corrumperetur quàm meliorarетur. Si vero
volueris diſtillare vrinam humanam, in qua poſſunt
reſolui folia auri, vel etiam aurũ calcinatum, ex quo
ipſa vrina ita diſtillata poteſt extrahere colorem, ad
faciendum aurum potabile, iam multoties præno-
minatum, quæ etiam habet maximam vim ad poda-
gram, dum pedes omni die duabus vel tribus vici-
bus ex illa illineantur, & de ſemetipſis exiccentur.
Valet etiam ptiſicis, & multis medicinis accommo-
dari poteſt quas breuitatis cauſa omittemus, dum e-
tiam nõ ſit hic noſtri propoſiti. Itaque diſtillabis hu
manam vrinam tali modo: Accipe vrinam hominis
ſanguinei vel colerici ſani, bibentis bonum vinum
qui nondum trigeſimum quintum annum exceſſe-
rit. Diſtilletur quatuor vicibus per alembicũ in Bal
neo Mariæ, Poſtea circuletur in pellicano per dies
quadraginta, & vſui reſeruetur. Alij ſepties diſtillãt,
& melius.

Ad podagram.

De modo

De modo diſtillandi mel quod ipſum aurū potabile ingreditur.

Caput Vigeſimum ſecundum.

Mellis bonitas natione conſtat, alibi enim faui cæra ſpectabiles gignūtur, vt in Pelignis, Sicilia, alibi mellis copia, vt in Creta, Cypro, Aphrica, Aluibi magnitudine, vt in Septentrionalibus, viſo iã in Germania octo pedū longitudinis, in fauo, in caua parte nigro, In quocunq; tamen tractu terna ſunt mellis genera. Vernum ex floribus conſtructo fauo, quod ideo vocatur Anthinum. Alterū genus eſt mellis æſtiui, quod ideo vocatur horæū, à tempeſtiuitate præcipue &c. Tertium autem genus mellis eſt ſylueſtre, eximitúrque poſt primos autumni imbres. Ericæum id vocãt, ab Erica frutice, quæ & ſiſarum dicitur, quæ herba eo tempore ſola floret in ſyluis, ideóq; melli nomen prebet. Sed quia apud nos nec ipſum mel Atticum, nec præſcripta inueniuntur genera, accipiendum eſt de noſtrate, meliori quod inueniri poteſt, & hoc debet eſſe rubicundum, ſpiſſum, & nullam in ſe habens aquoſitatem, imponatur in caldare, vel in capſiã ferream in quantitate qua volueris, addatur aqua fontis puri, in quantitate mellis, & coquatur ſuper lentū

De his vide. Plin. lib. 11. Cap. 14. & 16.

ignem,ſemper ſpumas colando vſque ad conſump=tionem aquæ,& hoc fiat per nouem vices. Poſtre=mo vero coquatur, donec in ſpiſſitudinem propriã mellis reducatur. Exinde circuletur in balneo Ma=riæ,calefacto in primo gradu caloris, per dies qua=draginta. Quo facto,imponatur in cucurbitã, quæ ſit longior & altior quàm in alijs materijs diſtillan=dis,& ſit de terra ab intus vitreata, ponatur in bal=neo Mariæ, diſtillando per alembicum. Et ſi forſi=tan mel ipſum velit aſcendere,habeas pannos ma=defactos frigidos, qui circum cucurbitam voluãtur ab intus per alembicum, & exibit primo aqua clara, quæ debet reſeruari ſegregatim,quia valet ad elon=gandum & colorandum capillos. Poſt hoc exibit a=qua citrina & aurea cum oleo, & hanc iterum ſegre gatim cuſtodies. Et hæc aqua ſecunda habetur apud quoſdam cyrurgos loco balſami artificialis. Valet e=nim ad loca interiora lixanda & cyrurganda, & ad plagas profundas mundificandas,& etiam ad crines colorandos. Tertio vero & vltimo diſtillabitur per cineres,& exibit aqua rubicunda, declinans parum ad aliquam nigredinem, & valet ad mundificãdum & incarnandum plagas. Si ergo de priori aqua vol=ueris habere maiorem quantitatem,ponatur ipſa a=qua prima ſuper feces ſuas,& diſtillabis, ſicut prima vice feciſti, & quãlibet aquam vel oleum ſeparatim in phiala ſua recludes,& cuſtodies.

Capilli. Balſamus artificialis

Capilli colorandi.

Ad plagas

De auro potabili communi.
Caput Vigeſimum tertium.

¶ In

IN ſuperioribus capitulis tractauimus de modo, Quintam Eſſentiam de omnibus rebus quæ for=mam habent & ſpeciem, extrahēdi, quæ maxime ad aurum potabile conficiēdum adminiſtrantur, nunc non inoportunū foret, ſi pauca de modo & viis va riis faciendi aurum potabile, per quod vita humana quaſi à corruptione, ſcilicet ad terminum ætatis no=bis præſcriptū cōſeruaretur, diſſeremus. Varij enim operantur varie, & quiſque ſuū laudat, quàmuis lau=dabile nō ſit. Quatuor enim modos principaliores inuenio, per quos antiquitus aurum in ſubſtantiam potabilem redigebatur. Tamen ne aures thyruncu=lorum tenues obtundam breuiorē cōmuniorémq; declarabo viam, Ruſticorum enim eſt adagiū: Trita ſemita non poſſe aberrare. Monſtrabo itaq; viā ſa=tis tritā & vſitatā, ex qua optimā poteris habere pra cticam, Eſt etenim ſecretū ab ipſa Quinta Eſſenti= extractū, in quo Philoſophi antiqui maximū haben=tes laborem, tamen omnia nobis occultarunt ex ra tione, quia habet virtutē occultatā (quā diuina pro=uidentia ei indidit) per quam iuuentus ipſa venuſta=tem & robuſtatē amiſſam poteſt recuperare, per quā etiam tota ſenectus abigitur, non tamē ex eo gradu in quo eſt, ſed repræſentat hominem antiquum eſſe iuuenem, ſi de eo vtatur, vt infrà copioſius docebi=tur. Et hæc eſt ſubſtantia & materia prima, in qua ve teres Philoſophi tantū laborauerunt, vt poſſent ali=quo modo ſubſtantiam & naturam humanā à cor=ruptione præmatura conſeruare. Omne enim genus hominum (teſte Stagirita philoſopho) cupibile eſt

Quatuor modi redi gēdi aurū in ſubſtā-tiam pota bilem.

Iuueneſ-cūt ſenes.

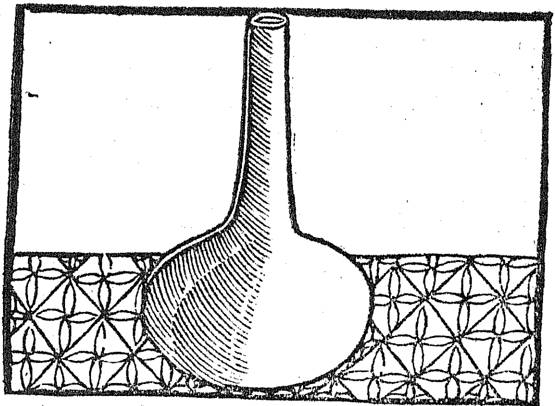
 poſſe

poſſe à corruptione præſeruari. Sed à Deo optimo maximo præſcitum atque prædeſtinatum eſt, ſemel nos debere mori. Vnde Cordubẽſis noſter Seneca non illepide ait: Nil certius eſſe morte, & nil incertius eſſe hora mortis. Et diuus Paulus, Statutum eſt omnibus ſemel mori. Et idem, Omnes in Adã morimur. Impoſſibille ergo eſt, poſſe nos inuenire materiam corruptibilẽ, quæ à corruptione nos præſeruet, quum nihil ſit ſub cœlo (teſte Ariſtotele) quod corruptionis ſit expers. Ideóque nobis inueniendũ eſt aliquid incorruptibili vicinum. Cenſeóque quàm plures in hoc laboraſſe, vt æternaliter viuerent, qui ſcripſerunt, ipſam Quintã Eſſentiam eſſe adeo perfectam & incorruptibilẽ, vt ei nihil deſit, quod quidem eſt falſiſſimum. Nam ſi eſſet adeo perfecta, vt nihil ei deeſſet, faceret nos æternales, quod eſt contra voluntatem Dei, vt iam ſæpius dictum eſt. Poſſumus tamen inuenire viam & artem prolongandi vitam noſtram vſque ad terminum nobis præſcriptum, dum modo timeamus & veneremur Deum, vt iuſtũ & dignum,, regimenq; habeamus, quod vitæ noſtræ non ſit incommodans. Ideo Iohannes de Tholeto, & Hugo, ambo cardinales, fecerunt aurum potabile in hãc viam, quo quidem ſemper in omnibus eſculentis vtebantur, & pro theſauro abſcondito habebant. Et hoc ſic fit. Primũ & ante omnia habeas aquam, in qua poſſit diſſolui aurum, & argentum, & omnes lapidi prediosi. Et hoc fit modo: Accipe ſalis amoniaci, ſalis nitri añ. lib. i. conteratur & pulueriſentur in mortario. Poſtea adde ſulphuris viui, vnc.

Aurum potabile Hugonis.

Mercurij

Mercurij ſublimati vnciam, conterantur, & miſceantur omnia ſimul. Quo facto, accipe de dictis rebus puluerisatis in pondere vnc. trium, diſtilletur cum

igne lento, in fine ipſum augmentando, ſicut fit in aqua forti, quia ipſa aqua cum magno impetu egredietur, Et fac vt poſſis habere libram vnam de dicta aqua, quam reſerua in vitro cum collo ſtricto, bene recluſo. Et quando volueris facere aurum potabile, Recipe de auro finiſſimo vnc. ij. vel drag. i. vel quãtum libuerit, potes enim facere ad placitum, Maleetur in laminas tenuiſſimas, & quantum poteris ſubtiliſſimas. Et pro vna parte auri capias partes tres Mercurij, qui nondum fuerit ſublimatus, calefiat, in crucibulo vel tigillo, donec fumeſcat. Deinde fiat amalgama in modum pultis, & tandiu amalgametur, donec omnia bene ſimul incorporentur. Quum autem fuerit bene amalgamatum, fundatur in aquam

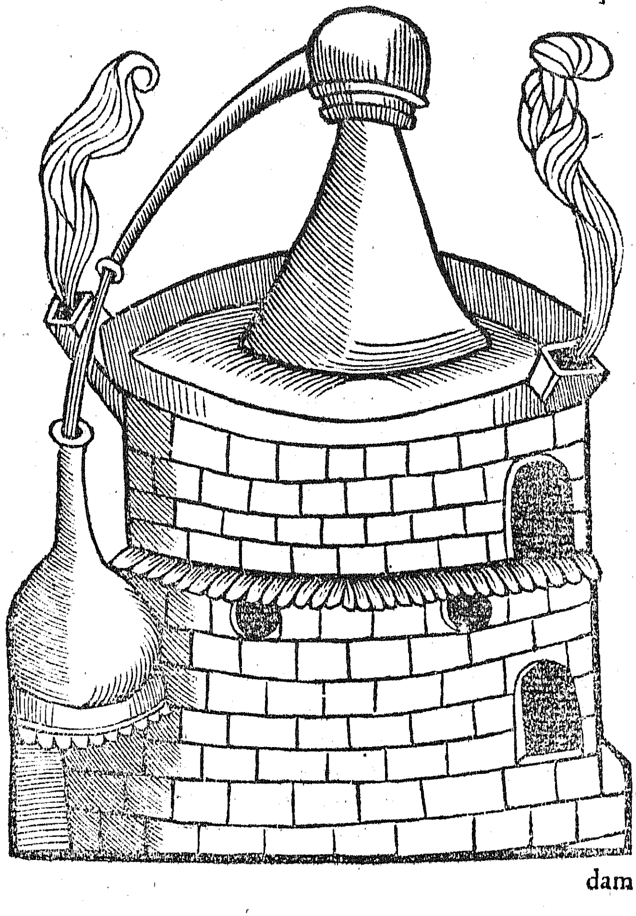
 frigidam

frigidam. Poteſt etiam fieri amalgama cum pingue-dine quæ in bombardis remanet, poſtquam ſæpius extorſa fuerint. Quum enim fuerit materia liquefa-cta, debet fundi in bombardam, & hinc & illinc agi-tando optime amalgamari. Et hoc fac toties, agitan do & concutiendo, donec pulti aſſimiletur. Poſtea ponderetur, & tãtundem de ſulphure viuo accipias, quantum ponderabit Mercurius & aurum, iterum in vrceum imponendo ſuper ignem, & tantidem a-gitando, donec totum ſulphur comburatur. Poſt-quam autem ab igne fuerit extractum, iterum con-teratur & miſceatur ſimul, ponendo ſuper prunas, donec rubeſcat. Quo facto, deponatur ab igne, & inuenies aurum tuum optime & ſubtiliſſime calcina tum. De hoc ergo aureo puluere capies drag. ij. & de aqua prædicta vnciam vnam, & imponatur in vi-trum cum collo longo, ipſum orificium optime clau dendo, vt nullus vapor vel ſpiritus poſſit exhalari, & in ictu oculi ipſum aurum fundetur, & in aquam pu-ram conuertetur, citrini quidem coloris, vt etiam, ſi humana cutis cum ea tingatur, appareat eſſe rubi-cunda. Et cum tali aqua pennæ colorantur in colo-rem rubeum, Ex quo etiam euenit, vt multæ res di-uerſæ in eam impoſitæ, diuerſos acquirant colores. Nam ſi in prædictam aquam impoſueris limaturam argenti, vel argentum calcinatum, aqua ipſa colorẽ cœleſtem nanciſcitur, ex qua capilli & crines equo-rum vel aliorum animalium poſſunt tingi in colo-rem cœli. Si vero impoſueris argentum calcinatum, cum totidem Mercurio, conuertetur in colorem ni

grum

grum,omnia tingens quæ appoſueris. Si autem cu-
prum aduſtum impoſueris,in viridem colorem mu-
tabitur , & tali proportione crines fiunt virides, &
omnia alia quæ cum tali aqua tinguntur, & per con
ſequens poſſit habere multos & diuerſos colores ex
diuerſis ſubſtãtis impoſitis , quæ omitto, ne tædium
lectoribus ingeram.Iſta enim aqua non fit ad colo-
randum ſiue tingendum,ſed potius ad reſoluendum
aurum,argentum,& omnes lapides præcioſos, vt in
ſubſtantiam potabilẽ poſſint conuerti,& hoc eſt ma
ximũ ſecretum in medicina.Eſt etiam hæc aqua re-
perta propter hoc, vt leproſi poſſint cum ea lauari,
Curat enim omnem paleationem.Et ideo dicunt a- Ad leprã.
liqui,quod poſſit ab leproſis bibi,quod medicinæ cõ
ſultioribus relinquo . Ego etenim cenſeo,id horri-
dum,& à natura quantumcunq; corrupta alieniſſi-
mum,cauſa receptæ venenoſæ.Nam vides aperte in
eam ingredi Mercurium ſublimatum, ſalamoniacũ
fixum,& aquam fortem . Propter quod eſt maxime
horrendum . Quum ergo volueris vt operetur hoc
aurum potabile.Recipe aquã fortem ſeparatã à ſuis
fecibus prædictis,in quo reſoluatur aurũ,& poſt di-
ſtilletur per alembicum igne lẽto.Et hoc fac toties,
donec ipſa aqua ſeparetur ab auro,& in fundo rema
neat ſicut aliquod butyrum.Accipe poſtea pimpinel
læ libram ſemis.Camedreos genciane ana vnc.con
terantur omnia optime,& ſuper infundatur de aqua
vitæ bene rectificata.Ponantur in vitrum per diem
& noctem.optime claudendo ipſum vas. Poſtea di-
ſtilletur per filtrum.Quo facto miſceatur cum præ-

dicto auro ſimili butyro, & ſtatim conuertetur in aurum ha-
bēs colorē optimum, ſicut color croci. Habet etiā in ſe quā-

dam

dá dulcedinē, ſicut mel vel zuccarū, & hoc debet ſu mi in cibo vel potu quando volueris. Natura enī optime per id ſuſtentatur, Facit etiam bonam memoriá. Si vero leproſus ex eo laueť, mirabiliter ei proderit, ſimili modo etiam paraliticis, Eſt enim ſpirit⁹ ad recuperádum omnem calorem amiſſum. Et hoc modo omnes lapides præcioſi poſſunt in formá potabilem redigi, ſed nō debes imponere Mercurium, ſed ſaltē ſulphur. Et ideo de quolibet lapide precioſo poteris capere, & ipſū optime pulueriſare, & poſt hoc tantum de ſulphure deputato immiſcebis, & ſimul omnia optime conterantur, & in puluerem ſubtiliſſimum redigantur. Poſtea ponantur in tigillo ſuper prunas, donec ſulphur accendatur, & totum cōburatur, & omnis fetor à tigillo receſſerit. Deinde iterū ſuper marmor teratur ſubtiliſſime, apponédo tantūdem de ſulphure depurato, ſicut prima vice, & iterū aduratur vt ſupra. Et hoc etiá fiat tertia vice ipſum pulueriſando ſubtiliſſime, & erit præparatū. Cape de hinc de lapidib⁹ prædictis, ita purgatis & mundificatis vnc. ſem. & de aqua forti prædicta vnc. iij. imponantur in ſimul in vitrum cum collo longo & ſtricto, bene ipſum claudēdo, & ſtatim lapides ſoluētur. Quumque fuerint ſoluti, aperiatur vitrum, ita ꝙ aqua fortis euaporet, & totá ſubſtantiá & vim amittat, & videbis lapides precioſos in fundo ſicut butyrū, de quo operabere priori modo, ſicut feciſti de butyro aureo, & ſi addis de aqua vitæ, & de ſpeciebus prædictis, habes verū aurū potabile, quod habet multá operationē in varijs & grauiſſimis ægritudinib⁹.

Ad memoriam.

Ad leprá.

Mod⁹ præparandi lapides præcioſos ad aurum potabile.

¶ De auro

¶ De auro potabili abſque aqua forti. Caput Vigeſimum quartum.

POteris etiam facere aurũ potabile abſque aqua forti, & hoc magis conuenit medicinæ, quàm illud de quo iam dictum eſt, dum tuum aurum ſolueris per aquam vitæ ad habendã vim ſuam de lapide hoc, qui dicitur Philoſophicus, qui fit ex Quinta Eſſentia per ſeparationem quatuor elementorum, ſicut iam ſupra ſæpius eſt auditum. Habet enim ipſa Quinta Eſſentia tantam virtutem, vt quicquid in eã immiſeris, eius ad ſe efficaciam & vim attrahat. Dũ enim carnẽ mortuã à corruptione conſeruet, quanto magis carnem humanam adhuc viuentem, & in qua eſt ſpiritus vitæ? Digerit quoque omne indigeſtibile, & omne digeſtum per naturam ſuam educit. Et ideo omnes malos humores & complexiones naturæ humanæ continuo à corpore expellit, quum non ſit elementũ, ſed ſubtiliſſima ſubſtantia ab elementis extracta. Et quoniam ipſa quatuor elementa ſunt corruptibilia, oportet ergo habere ſubſtantiam incorruptibilem, vel incorruptibili ſimillimam, & hoc eſt ipſum quintum eſſe, in quo poteſt reſolui aurum, & omnis eius vis extrahi. Aurum enim nullam corruptibilitatem patitur ab ipſis quatuor qualitatibus, niſi artificioſe, non autem per naturam. Quis enim vnquam vidit ipſum aurum in aqua putrefieri? Quis ab igne comburi? Quis ab terra eruginem attrahere? Quis denique cognouit ipſum ab aere poſſe cõſumi? Sed hæc in omnibus aliis ſubſtantiis ſunt poſſibilia. Ideoque cũ aurum ipſum Quintæ Eſſentiæ

Vnde fiat lapis philoſophic⁹.

Aurũ non patiť corruptionẽ ex natura ſed artificioſe.

tiæ apponitur & admiſcetur, potabile appellatur, Ideoque magnæ ſcientiæ eſt, inuenire modum ſubtilem ad reſoluendum aurum,& in formam potabilem redigendum, ne forte, quum putares te feciſſe aquam vitæ, aquã mortis faceres. Hoc ergo aurum potabile debet fieri cũ aqua vitæ recte & debite, vt decet,rectificata, abſtractis quatuor elementis ab ipſo vino,in quo latent.Ne etiã facias ſanguinẽ humanum materiã peſſime & fœtide olentẽ, quia ibi vires ſuas perderet, & attraheret omnem fœtorem ex oleo ſanguinis humani. Et ſi non fieret ex ipſa terra, ex qua lapis philoſophorũ componitur, non poſſes reſoluere ipſum Solem. Quia autem putares facere aquam igneam, id plane foret abſurdum & nociuũ vtenti,& ideo non curabis, ſi ſit modicũ de hac terra,quia quãtumuis modicum maximã habet virtutẽ. Caueas etiam,ne terram alienam accipias, ſicut faciunt aliqui,qui capiunt calcem,alii uero cineres ſalicis, alij tartarum aduſtum, alij denique cineres vitium,ſicut iam ſupra copioſe enarrauimus. Et cũ hac terra aliena æſtimant ſe facturos aquam vitæ, quum non ſciant ſe præparare aquam mortis. Sicut ait Geber: Eſſe terram & medicinam incompatibilem alterius mixtionis,vt iam ſæpius diximus.Iſta enim terra virtutem confert ipſi aquæ vitæ, dum fuerit ita facta,vt ſupra docuimus. Oportet ergo habere modũ ſeparandi quatuor elementa, vt poſſis facere veram aquam vitæ, vel potius Quintam Eſſentiam, in qua poteſt reſolui aurũ duplici modo.Primo cũ aqua vita, quæ virtutẽ ſuã ex lapide Philoſophorũ attrahit.

quomodo fit aurum potabile.

In Quinta eſſentia reſoluitur aurum duplici modo.

Secundo

Secundo vero redigendo aurum in puluerem, ſiue calcinando, vt infra docebitur. Quum volueris ergo ſeparare quatuor elementa ex ipſa aqua vitæ, ſiue ex vino, de quo fit aqua vitæ, oportet te accipere vinum quàm optimum & magna quantitate, ponendo in multas cucurbitas, ita vt poſſit bona quantitas in quálibet cucurbitam ingredi. Et cum totum vinum fuerit diſtillatū, pones ipſum à parte, & phlegma quoque ſegregatim ſeruabis. Et vinum diſtillatū ponatur ſemper ſuper feces ſuas, & quum phlegma ab ipſa terra tãquàm à fecibus ſuis fuerit extractum, remanet in fundo ipſa terra. Quū ergo ægueris terræ, quæ eſt materia combuſta, vt ſupra dictū eſt, optime lauetur cum phlegmate, vt iam monſtratum eſt, vt nil de ſubſtantia combutionem olente remaneat & per hanc ipſa aqua vitæ iuſtificatur. Eſt etiam aliꝰ modus ſubtilior: Quum ipſum vinum fuerit extractum à fecibꝰ ſuis, recipiatur phlegma cū hoc quod in diſtillatorio remãſit, à quo vinum diſtillatum ſeparaſti, & in caldari tam diu ad ignem temperatum coquatur, donec in ſpiſſitudinē mellis liquefacti deducatur. Poſtea ab igne remoueatur, & frigeſiat, vſque in diem ſequentem, & videbis lapillū quaſi modo in fundo reſidentem, ita clarum, ſicut ſi eſſet ſal nitrum. Deinde coletur aqua, & oleum ſupernatans & ipſum flegma ſuper lapide vel terra prædicta fundatur, donec à fecibus ſuis clarificetur. Hoc facto, ſecundarie bulliatur, & infrigidetur vt ſupra. Et hoc fac toties, donec terra ab ipſo ſeparet̃. Deinde exiccabis ipſam in furno reuerberationis in vaſe mūdo, quod

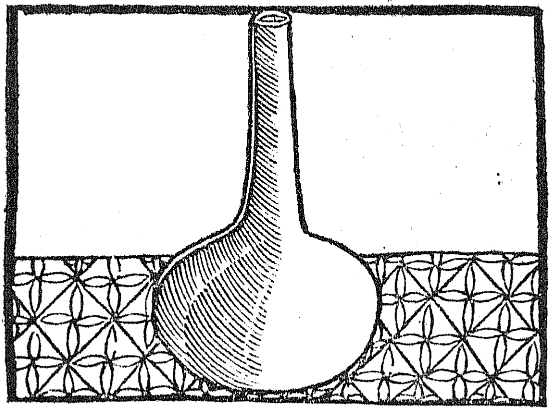
Modꝰ ſeparandi quatuor elementa.

Alius modus ſeparandi quatuor elementa.

quod in ſuperiori parte ſit apertũ. Et in hac fornace reuerberatoria tã diu calcinabis, donec in ſubſtantiam albiſſimam niui ſimilem conuertatur. Tamen ante omnia temperabis ignem, ne à nimio calore materia fũdatur, quia ſi hoc fieret, magis Alchimiæ quàm medicinæ conueniret. Et quum ipſa terra fuerit ſatis calcinata, ponatur in vitrum cum collo longo, ſuper quam ponatur vinum ſupra diſtillatũ, quod debet à ſuo phlegmate eſſe ſeparatum, & putrefiat in balneo Mariæ per duos aut tres dies. Poſtea per alembicum diſtilletur, & videbis ipſam terram cum aqua in alembicum aſcendere, ſicut clarum criſtallum. Et in hac aqua poteſt ſolui purum aurum, laminatum in tenuiſſimas laminas. Melius tamen foret, ſi eſſent folia auri, quia facilius reſoluerentur, & in ſubſtantiam potabilem conuerterentur. Fit etiã aurum potabile, ſeparando quodlibet quatuor elementorum ſegregatim, & deinde extrahendo Quintam Eſſentiam, in qua poteris ſoluere Solem, & in aurum potabile permutare, Præſupponitur tamẽ, ꝙ aurum ſit in tenuiſſimas bracteas laminatum. Et ita quando ſpiritus, ſicut anima à phlegmate ſuo tanquam à corpore abſtractus eſt per alembicum, ipſæ feces ſiue terra, quæ vltimatim in diſtillatorio remanſerũt accipiantur, & quater tantundem de ſuo phlegmate, & imponantur in balneum Mariæ per dies nouẽ, donec bene putrefiant. Poſtea diſtillentur per alembicum, & exibit oleum citrinum, Et quando non poterit plus aſcendere in alembicum, ſcias tria adhuc in diſtillatorio remanſiſſe elementa. Videbis enim

Alius modus faciẽdi aurũ potabile.

ipſam

ipſam aquam ſiue phlegma exire clarum, aer autem in fundo remanet, ſicut oleum aureum. Poſtea ſepa= retur ignis à terra, accipiendo quatuor partes phleg matis, & vnam partem terræ, & digeratur in balneo Mariæ cum igne violento, & videbis oleum rubicū= dum, in quo eſt elementum ignis & aquæ. Et ita ha= bebis quatuor qualitates ſeparatas, quas reduces tan dem in Quintam eſſentiā, ita q̄ terra calcinetur in fornace vitrearia per tres hebdomadas, deinde ſu= perfundes phlegma, & digeres ſepties, & toties diſtil labis. Et ita habebis aquam Solis, in qua poteris re= ſoluere Solē ſubtiliſſime laminatū. Et ſcias, q̄ quan to plus vltra ſeptē vices de terra ſua, quā etiam dixi= mus lapidem philoſophorum, diſtillaueris, tanto no bilior, præſtantior, virtuoſior, & efficacior erit ad re ſoluendum. Et quum in hac aqua volueris reſoluere

Aqua ſolis

Solem,

Solem, habeas folia auri ſubtiliſſima, & ponantur in vitrum cum collo longo, & quum habueris vnã partem de auro, ſuperinfundas tres partes de ipſa aqua vitæ, quæ de terra prædicta per ſeptem vices ſit diſtillata, & ponatur in balneum Mariæ, donec reſoluetur. Et ita poteſt fieri aurũ potabile, ad ſuſtentandam naturam humanam, & omnes ægritudines expellendas, & ad faciendum hominem reuiuiſcere, cũ à quodam medico cenſeretur mori, & ideo omni tempore habeas tecum. Notandum eſt etiam, qualem habeat virtutem ipſe lapis, per quã operatio aquæ completur, quia ſpiritus vbi vult ſpirat. Et ideo quicunque hanc artem ignaris oſtendit & manifeſtat, eſt maledictus, Qui vero doctis & ſapientiæ amatoribus, hic lauro eſt coronandus, hic cedro digna locutus. Et multi hanc ſcientiam quæſiuerunt, ſed pauci eam inuenerunt. Quũ ergo habueris quatuor elementa ſeparata quodlibet ſingulorum reſeruabis. Nã quodlibet ſingularẽ habet operationẽ. Et oleum quod ab aqua rubicunda ſeparatũ eſt per elementum ipſius ignis, optime conducit adoleſcentibus, & eos in vigore, robore, venuſtate, & pulchritudine corroborat, nec patitur aliquẽ ſanguinẽ putreſieri, omnem etiã coleram educit, & phlegma omne expellit. Eſt quoque maxime generatiuũ ſanguinis & ſpermatis. Ideo quicunque voluerit eo vti, ſæpius debet phlebothomiſare, quia alioqui venas penetraret. Et ſi homo ante trigeſimũ annũ eo vtatur maximopere creſcit, ita ꝙ omnes mirentur. Valet etiã ad viſum recuperandum, dum omni die vnam gut-

Vtilitates auri potabilis.

Aeris virt.

tam in oculum immittas, per ſpatium vnius menſis.
Efficacia ignis. Conducit etiam maximopere ad auditum perditum Elementum autem ignis eſt ipſa aqua rubicũda, quæ de oleo antecedẽti eſt diſtillata. Et hoc ad omnia ſu praſcripta valet. Et ex ſenibus facit apparere iuuenes in colore. Debent autem eo vti cum modico aquæ vitæ ſenes, ſed iuuenes cum optimo vino. Tollit omnes ægritudines ſenectutis, & ideo appellatur Elixir vitæ. Et hoc eſt maximum ſecretum in
Elixir vitę medicina, quod nũquam ab aliquo medicorum tractatum fuit, ſed bene ab ipſis Philoſophis. Quia autem medici de ea reticuerint, id ideo arbitror euenisſe, quia habet quandam acuitatem, quam de terra ſiue de lapide philoſophorum attraxit, & ideo nõ conducit vtentibus, eſt tamẽ ſecurius quàm id quod fit per aquam fortem.

¶ De auro potabili abſque terra vel aqua forti.
Caput Vigeſimum quintum.

MOdus autem faciendi aurum potabile abſque hac acuitate lapidis vel aquæ fortis talis eſt: Accipe mel, & guttas guttatim ſuper marmor funde, addendo & ſuper imponendo ipſa folia auri, ſæpius terendo, ſicut ſi cum auro velis ſcribere, ita vt nil penitus de auro appareat. Et cum triueris ita ℥ ij. vel iij. de auro, ſines ita ſtare per horas xxiiij. Poteris etiam addere de ſale communi præparato, ſed non eſt neceſſarium, niſi vt citius materia teratur, Quũque materia ita reſederit, per dictum ſpacium, ponatur in vas argẽteum, vel in cyphum latum, ſuper infundendo de aqua tepida, à melle, vel de aqua fon-

tis diſtillata, & mel ab ipſo auro ſeparabitur. Si autē impoſueris ſal, hoc modo quoque ſepararabitur. Deinde colabis ipſum ſal, ſuper infundēdo aliam aquam diſtillatā, deſuper, & reſideat, vt ſupra, & ſoluetur pari modo, vt dictū eſt, Et cū ſal immiſcueris, ſæpius ita facies ac ſi nullum immiſcuiſſes, donec totū ſeparetur & reſoluatur. Deinde iterū ſuperinfundas aquā forma prædicta, & imponas in cucurbitā, diſtillando in balneo Mariæ, ita vt ſolū aurum in diſtillatorio remaneat, & quod ſal & mel ab ipſo ſeparetur. Si vero non admiſcueris ſal, eo lōgius ſuper marmor terendum eſt. Quando vero totum mel ab auro fuerit diſtillatum, ſuper imponatur, & iterum diſtilletur, & hoc facies duabus aut tribus vicibus. Vltimo autem, quando perfecte cognoueris, totū mel ab auro eſſe ſeparatum, ſuper imponatur de optimo aceto diſtillato, vt ſupra docuimus, & ſit de meliori vino, quod poteris habere, aut quod de vino cocto ſit diſtillatum, & diſtilletur quatuor vicibus. Quum vero vltimo ipſum acetum diſtillaueris, ab ipſo diſtillentur tres partes, & quarta pars remaneat in fūndo diſtillatorij. Quia (vt ſupradictum eſt) diſtillatio aceti & vini, contraria ſibi inuicem ſunt, In vino enim melior materia primo, in aceto vero vltimo diſtillatur. Hanc igitur quartam partem, quæ in fundo remanſit, debes fundere ſuper ipſum aurum, & ita quieſcat per tres dies, poſtea diſtilletur ſimul. Deinde totidem de aceto diſtillato ſuper impones, ſicut in primis, ſed oportet quod ſit poſitum in ſimo equino, vel in balneo Mariæ. In hoc ergo aceto aurū ſubtiliſſime

liſſime

liſſime ſoluitur, deinde per diſtillationem iterum ab auro ſeparetur in balneum Mariæ. Poſtea ſuper infundatur phlegma de aceto diſtillato, & iterũ ab eo diſtilletur in balneo Mariæ, & demum phlegma ſuper infunde de phlegmate,& diſtilla iterum pari modo. Et hoc fac toties,donec ad numerum ſeptenariũ perveneris.Poſtea cum fuerit ſepties diſtillatum,imponatur de aqua vitæ,& iterum per diſtillationẽ ſeparetur. Vltimatim vero ſuper infundes aliam aquã vitæ,quæ nullum in ſe habeat phlegma, & ab eo pari modo ſequeſtretur, & hoc fiat duobus modis. Et hac forma diſtillabis ſubtiliſſime ab ipſo auro mel, acetum,& phlegma,vna cum aqua vitæ,& eſt optime digeſtum & præparatum,ad ſoluendum in digeſtiuo vel circulatorio in ipſa aqua vitæ,quæ eſt quinta eſſentia. Quum autem volueris facere aurum potabile: Accipiatur de prædicto auro reſoluto, & ſuprafſcripta aqua vitæ ſuper infundatur,cuius duodecim partes à lapidis philoſophici vna portione ſint diſtillatæ. Et ponatur ad circulandum in balneo Mariæ,per dies quadraginta,vel diutius. Et ita reſoluetur aurum in aquam citrinam. Sed cum omnia ad æquum ſint iudicanda, habet in ſe quandam mordacitatẽ vel acuitatẽ ex ipſo aceto diſtillato & quinta eſſentia, quæ eſt diſtillata per ipſum & de ipſo lapide philoſophorum. Et per hunc quaſi per aquã fortem poteſt ſolui aurũ, non tamen eſt ita nociuũ, ſicut fieret per aquã fortẽ, licet quidã ſint eius opinionis,vt cenſeant hominibus ſanis non eſſe valde vtile. Aliquando enim videmus aliqua vtilia eſſe ægrotis,

tis, quæ ſanis poſſunt incommodare, & hoc fit propter violentiã & infectionẽ naturæ infirmi. Sed quũ ipſum aurũ potabile debeat bibi à ſanis, vt in ſanitate priſtina conſeruentur, noſtri recentiores Philoſophi acceperunt prædictũ aurũ ita pulverizatũ, vt iam auditũ eſt, quod præparatũ ſit abſque Quinta eſſentia aceti diſtillati, ſuper infundendo verã rectificatã aquã vitæ, ab omni phlegmate ſuo ſeparatã abſque prædicto lapide per tres aut quatuor vices, iterũ ſemper ab eo diſtillando, ita quod ſemper in fine diſtillationis quoddã humidũ de auro remanſit. Vltimo verò hoc ipſum humidũ acceperunt in vna parte, & de quin. eſſen. partes duodecim, & poſuerunt in cucurbitã, ſuper imponendo alembicũ cæcũ, & circulando ad minus per dies quadraginta in balneo Mariæ, & habebis quoque verũ & iuſtificatũ aurũ potabile, ad præſeruandũ ſanos ab infirmitate, & ad liberandũ ægrotos à morbo. Poſſet tamen ex tali potu aliquod incõmodũ oriri ex ratione, quã in ſupra ſcripto Capitulo Nono allegauimus, quia in lõginquo tẽpore ſtomachus humanus poſſet ex hoc deaurari, per quam deaurationem poſſet perdere ſuam conſuetam digeſtionem, ex quo quantum ſtomacho incommodi poſſet oriri, quiſque etiam minime medicinæ gnarus facile diiudicare poteſt. Qua ex ratione moti, potius cõmodare quàm nocere hominibus voluimus. Et licet à pleriſq; huius ſcientiæ peritioribus poſſim in ſectari, q; tantã ſcientiã omnib⁹ in vulgus propalarim. Hoc eo factũ eſſe eiſdem reſpondemus, vt omnibus æque prodeſſe velimus, quũ dicat,

Solomon. Abſcōditam ſapientiam & abſconditum theſaurum nihil prodeſſe. Ideoque veriſſimam viam faciendi aurū potabile pro ingenioli capacitate do=cebimus, quāquam Mediuſſidius nō ſit bene decēs, tantū theſaurū reſerare, tamē id magis pro doctis & bonarum artiū amatoribus, quàm pro ignaris editū eſt. Ideoque velim omnes præcari, ad quos hoc opu ſculū noſtrū peruenerit, vt ſi quid ſecretioris (quod indoctis propalare nec phas nec æquū eſt) dixerim, quàm forſitan dicendū foret, æquo animo conſu=lant. Nā cū diu noctuq; hoc Ciceronianū mihi ob=uerſaretur, Non nobis ſolū natos eſſe, ſed & partem de nobis ſibi Patriam vendicare, & partem amici. Quūque ſapientiſſimus Solomon dicat Abſcondita ſapiētia &c. Statim igitur hunc librū, vt & patriæ & parentibus meis honori & vtilitati foret, in lucē ede re voluimus. Licet enī pro indoctis æque ac pro do=ctis ediderimus, non tamen abs re id factū eſſe qui=libet inuidus ſciat, quū ſummus omniū creaturarum genitor atque pater æquo lumine ſolari, & probos & improbos viſitet. Maledictus enī eſt qui propriā vti=litatē reipublicæ cōmodo præponit. Et quāquam ab imperitis poſſit floccipendi, ſcio tamen nonnullos doctiorum meā paruam operam vſque in cœlū ela=turos, Ideoque veriſſimum aurum potabile te doce=bo, cui meæ opinioni nullus noſtratiū Philoſopho=rum refragari poteſt, dū rationes naturales hinc in=fra poſitas perſpexerit: ſcio enim aliū inter Alchimi ſtas, & alium inter Medicos eſſe ſermonē. Sed quum certum pro incerto, proficuū pro nociuo ſit eligen=dum,

dum, ideoque ipſis adhærebo medicis, quũ Marſilius Vicinus dicat: Nullũ vnquã antiquorũ Philpſopho rũ ſequutũ fuiſſe viã hanc faciẽdi aurũ potabile, quã noſtrates philoſophi nunc ſectantur. Quis enim du bitet de Sole:quẽ in aqua forti reſoluunt, quis dubi= tat de Mercurio, cũ quo amalgamiſant (vt eorũ vtar uocabulis) quin non ſint nociua. Nemo hercule, ne= mo niſi talpa foret cæcior. Licet non inficier, ea poſ ſe ingredi in aurũ potabile pro ægrotis, ſicut ſunt le proſi, venenũ enim veneno pellandũ eſt: Sed Me= diuſfidius non conſulerim eiſdẽ vti, quũ maxime (vt quilibet etiam mediocriter doctus coniecturari po= teſt) ſint corroſiua. Simile eſt de hoc quod per acetũ diſtillatũ, vel quod per lapidem reſoluitur. Non ta= men eſt adeo nociuum, ſicut hoc quod per aquã for tem diſſoluitur, tamen habet quiddam vehementis acuitatis quàm ipſa Quinta eſſentia à lapide ſuſce= pit. Si vero hæc ratio minus ſufficiẽs videretur qui= buſdã, vlterius poteſt probari per dictum Gallieni, qui dicit naturalem ſubſtantiam alicuius vehemen= tioris motus eſſe incompatibilem, cui & Ariſtoteles aſtipulatur. Quod ita eſt intelligendum, hoc aurum potabile, de quo ſupra fecimus mentionem, non poſ ſe fieri, niſi per ſuperfluam naturam igneam ipſius Quintæ Eſſentiæ, quæ quidem natura ignea, quũ vl tra ſuum debitum terminum ſit ſublimata, ſoluit So lẽ citiſſime. Ideo mea opinione, talis ſuperflua ignei tas magis incommodat humanæ naturæ, quàm pro deſt. Et hinc non abs ratione inueniendus eſt alius modus ſubtilior, per quem aurum in ſubſtantiã po=

tabilem poſſimus redigere. Deinde ſi forſitã neceſſarium foret, ſupraſcriptum aurum potabile poſſit adiungi huic, ſi aliqua infirmitas hoc exigeret, in quantum ſit neceſſarium ægroto, tamen ſemper adiungendum eſt de auro potabili ex cordialibus ſicut lapidibus, aut margatitie, & cæteris eiuſdem generis licet non dicatur aurum potabile, quum nullum aurum in eius compoſitionem ingrediatur, poſſit tamẽ ita nuncupari, ob excellentiſſimam eius virtutem, & celerrimam operationem. Interdum tamen hoc ſolo vti licet. Aliquando vero mixto cum alio quũ volueris celerrime operari ad penetrãdum, quia aliud non habet talem virtutem. Interdum etiam ipſum cordiale in vſu habere poſſumus, admiſcendo de alio, ſicut ægrotantis infirmitas poſtulabit. Et hæc eſt forma vtendi auro potabili. Antequam autem ad ipſius compoſitionem perueniam, probabo an ſit poſſibile, vel non. Primum ergo, & ante omnia philoſophi probant & collaudant ipſum aurum, ea ex cauſa quod inter omnia metalla eſt naturæ temperatæ, aſſimilaturque ſoli propter eximium ſuum nitorem & colorem. Appropriatur etiam Ioui, propter temperiem. Ideóque calorem naturalem cum frigiditate mirabiliter poteſt temperare & moderari, & humores ipſos cõſeruare ab interitu & corruptione, ideóque virtutem ſolis & Iouis illi attribuimus, quorũ eſt officium, attribuere ſpiritum vitalem mẽbris interioribus. Hinc philoſophi ipſi probant, nullam rem eſſe aptiorem ad vitam humanam aliquantulum à corruptione conſeruandam, quàm ſubſtantiã ſubtiliſſimam

mam

mam & duriſſimam quaſi incorruptibilem, quæ ad interiora penetrat membra. Hinc ipſum aurum ſubtiliſſime laminatum, & cum ſpeciebus cordialibus admixtum, in puluerem eſt redigendum. Propterea dicit Iohannes de Rupeſciſſa nos oportere habere conſiderationem ad operãdum poſſibilia, & impoſſibilia ſubterfugere. Videmus enim plura mirabilia de calibe, plumbo, ferro, ſtagno, & argento, quin exiſtimemus maiorem eſſe efficaciam in precioſiori, ſicut eſt ipſum aurũ. Videmus etenim (teſte Auicenna) aquam ipſam, in qua cãdens extinguatur calibs, fluxum ventris reſtringere, & inteſtina congregata quaſi ſimul connectere. Quod & in ipſo ferro videre licet. Quanto ergo magis hoc credendum eſt de ipſo auro, in quo nullũ eſt corruptibile de quatuor elementis, ſicut in ferro, calibe, & cæteris. Si enim ipſe calibs virtutem habet conſtringendi, & quaſi colligandi ipſa viſcera & inteſtina ſimul, nonne videtur hoc in auro poſſibilius, quum ſit purius, defecatius, incorruptibiliuſque ipſo calibe. Secundo etiam poteſt probari ex ratione euidenti & experientia, quum ipſum plumbum ſæpius funditur in aquam, in qua lamina auri, vel calibis, vel ferri, ſit extincta, videmus ipſum indureſcere. Et hinc poſſumus aperto cognoſcere, ipſam aquam abſtraxiſſe vim à materia, quæ in ipſa ſit extincta. Econtrario etiam per quotidianum vſum experimur, quod ſi fundatur plumbum in aliquam aquam, & deinde in eadem extinguatur ferrum, vel calibs, vel aurum, manifeſtiſſimum eſt, ipſum molleſcere ex

Contra fluxũ ventris.

aqua, quæ à plumbo vim extrahit, quam molliciem non habent ex ipſa natura. Itaque ſicut hoc de ferro & plumbo ex vſu quotidiano compertum eſt, ſic etiam illud de auro. Et hic eſt verus modus apud philoſophos naturales de auro potabili, ſicut Marſilius Ficinus dicit. Non tamen quod corporea eius ſubſtantia bibatur, ſed ipſa virtus efficaciaque ex ipſo per modum ſubtiliſſimum extracta. Quoniam omnino falſum eſt credere, ipſam materiam auri ingredi humani corporis compoſitionem, ſicut pulcherrime probat præallegatus Marſilius: Vel etiam quod corpori humano aſſimilietur, vel quod in ſubſtantiam potabilem conuertatur. Oporteret enim ipſam primo in ſanguinem tranſmutari, poſt hoc in carnem quod eſt impoſſibile propter ſuam duritiam Et ideo ſciendum eſt, quod in quampluribus rebus auri virtus humanum corpus confortat & ſuſtentat, quæ quidem ſubſtantia materialis non ingreditur compoſitionem. Nam ſicut ipſe magnes per ſuum nitorem per quem aurum ingreditur, id ad ſe attrahit, ſic etiam ipſum aurum per ſuum eximium candorem, virtutem infundit aquæ, in qua extinguitur, per quam humanum corpus mirabiliter confortatur. Ideoque qui aurum ita conuertunt in ſubſtantiam potabilem, per aquam fortem, vel (ſicut ſupra diximus) per acetum diſtillatum, magis virtutem ſuam corrumpunt (quum eam ex ipſo extrahere æſtiment) quàm nobilitant.

¶ De auro potabili cum ſpeciebus aromaticis.
Caput Vigeſimum ſextum.

SI autem velis facere aurum potabile cum ſpecie-bus ſimplicibus, quarum aliquæ educunt ſuper-fluam humiditatem, aliquæ vero confortant mēbra nobiliora. Ideóque tali auro potabili vtēdum eſt cū iuſto & vero regimine & dieta, vigilandi, dormiēdi, edendi, bibendi, replendi, euacuandi. Et hoc fit ita: Recipe optimi vini quod habere poteris libras tri-ginta & duas, & ponatur in caldare balnei Mariæ, & tantundem diſtilletur, vt ad vnum cantarum rediga-tur. Deinde accipe aliud vinum, & pari modo diſtil-labis. Et hoc fac toties, donec habeas triginta duas libras vini diſtillati. Poſtea accipies omne vinū di-ſtillatum, & ponatur iterum in caldare, & diſtilletur toties, vſque ad cōſumptionem medietatis. Deinde ponatur in cucurbitam & diſtilletur tamdiu, quoad omnis ſubſtantia aquea receſſerit. Poſtea diſtilletur in balneo Mariæ quater, & addantur poſt diſtilla-tionem hæ ſpecies. Ligni aloes crudi, cardamomi, cubebarum recentium añ drag. i. Cinnamomi, nu-cis muſcatæ, macis, zinziberis albi, macropiperis, gra norum paradiſi, ſandali vtriuſque añ drag. iiii. Hæc omnia ſubtiliſſime puluerīſentur, & in vitrum impo nantur, ſuperinfundendo vinū diſtillatum, optiméq; vitrum claudēdo ponatur in balneo Mariæ per dies octo, ſuper imponēdo alembicum, & diſtilletur igne lento. Deinde ponatur in cucurbitā cum collo lon-go, Poſtea addantur auri puri foliati drag. ij. gario-filatæ, ambræ bonæ añ. drag. i. Hæc idencidem pul-uerīſentur, & quum in cucurbitā poſita fuerint, clau datur & ponatur in caldare, in balneo Mariæ per

dies

dies quadraginta & duos in continuo calore. Poſtea exaltetur ignis vſque ad quartum gradum per ſpaciũ vnius horæ, & exibit aqua ĩ colore auri. Et hæc aqua reſeruetur ſeparatim, quia eſt ipſum aurum potabile. Deinde accipe libras quatuor de ipſa Quinta Eſſentia, & addantur auri puri, margaritarum, ambræ bonæ, muſci, amomi, aniſi, cardamomi maioris, zinziberis, cinnamomi, zedoariæ, macis, nucis muſcatæ, gariofilorum, croci orientalis, cubebarũ, ligni aloes, turbit mundi albi, electi & bene gummoſi, agarici albi, quinque mirabolanorũ, foliorũ ſenæ añ. drag. i. raued ſeni. vnc. ij. & ſemis aloes, ſucco citrini. ℥. iij. Hæc omnia ſimul contrita, ponantur in balneũ Mariæ per vnum menſem integrũ. Et quando volueris conſeruari aliquem in ſanitate, dabis ei in potu de prima aqua diſtillata drag. i. Si vero homini male ſano & ægroto, ad liberandum de infirmitate dabis ei de aqua prima ℈. i. & de aqua ſecunda ℈. ij. Si vero ægritudo eſſet valde intenſa, poteris ei dare de prima aqua ℈. ij. & de aqua ſecũda drag. i. ℈. i. Et in hoc recepto eſt ſecretum ſecretorum, ad naturã humanã ſuſtentandã, vſque ad terminum nobis à Deo præſcriptum. Et ideo dicit Auicenna: Recipe de lacia nigra, contundatur in mortario lapideo, & ſuccus quẽ expreſſeris, diſtilletur in balneo Mariæ per alembicum. Pari modo fiat de bugloſſa. Poſtea de qualibet aqua cape vnciã ſemis, addantur auri puri optimi foliati gr. iij. bibatur ſobrie tribus diebus cõtinuis, corpore tamen prius purgato. Valet etiã aurum prædictum contra lepram, dum bibitur omni die ℈. i. pri-

mi,

mi,& ſecundi ℈.ii. cũ aque caponis veteris diſtilla-
tæ vnc.ſemis. Lullius vero dicit,id debere bibi cum
tali iuleb. Recipe Syr.agreſtæ. Syr. aceto ſi ſimplicis Ad leprã.
añ. vnc.ſemis, aquæ bugloſſæ vnc.i. aquæ cicoreæ
vnc.ii. fiat iuleb, & detur leproſo cũ auro prædicto.
Iohãnes vero de Rupeſciſſa ait: ꝙ ſi hoc aurũ pota-
bile ſumatur cũ aquæ chelidoniæ vnc.ii. ꝙ maxime
confert ad omnes ægritudines, principaliter ad fe-
bres ethicas & hydropicas. Et nota, ꝙ ſi adoleſcens
vtatur hoc auro, ad minus duabus vicibus in anno
debet phlebothomiſare. Senex vero poteſt omni die
ſumere guttam vnam cum guttis quinque Quintæ
Eſſentiæ, ſtomacho adhuc ieiuno, & per horam in-
tegram poſt ſumptionem ieiunet, quia mirabiliter
caniciem expellit. Cõfortat etiam cor,& cerebrum,
& omnia alia membra principalia.

¶ De auro potabili ex floribus cordialibus.
Caput Vigeſimum ſeptimum.

DEſtinaueramus, nil vltra de auro potabili ſcri-
bere, Sed verus amor, quẽ erga omnes ſtudio-
ſos habemus, quos ſcimus eſſe auidos, meliora & vti
liora legẽdi quàm hactenus ſcripta ſint. Ideóque ne
longis verborũ anfractibus, eorũ aures tenerrimas
obtundamus, ipſum verum aurum potabile edoce-
bimus, quod quidem nullus vnquã philoſophorum,
quantúuis peritus, improbare poteſt, dicendo ꝙ vl-
lo modo ſit contrariũ naturæ humanæ, quia poteſt
dari homini in ſuper extenſa & maxima ægritudine.
Et maxime approbatur ab Arnoldo de villa noua,
& à dicto Marſilio Ficino. Et licet nõ magnis ægeat
expenſis,

expenſis, non tamen ideo floccipendendum eſt. Et hoc fit ita: Recipe bugloſſam cum floribus, radice, herba, & omni ſubſtantia in die claro, dum tamen præcedenti nocte nulla fuerit pluuia, Luna ipſa creſcente, in bono aſpectu Iouis & Veneris, contexatur cũ omni ſubſtantia, & digeratur in fimo equino per dies octo. Poſtea diſtilletur per tres aut quatuor vices, ſemper diſtillatã materiam ſuper feces ſuas fundẽdo. Poſtea digeratur iterum in balneo Mariæ per dies quatuor vel quinq;. Pari modo capias quoq; boraginem cum omni ſubſtantia tẽpore lunationibus, ſicut de bugloſſa eſt dictum, ſemper feces ipſas puluериſando poſt diſtillationem, & materiam diſtillatam ſuper ipſas fundendo, Et identidem fiat de chelidonia & meliſſa. Et quum ab omnibus habueris aquam diſtillatam, forma & modo prædictis, miſceantur ſimul per partes æquales, & ponantur in vitrum cum collo longo, ipſum ſiſtendo ad Solem. Et hæ aquæ optime reſeruentur, donec volueris eiſdem vti. Quũ volueris ergo facere aurum potabile, recipe de aquis prædictis inſimul mixtis libram vnam, ponantur in vas terreum, ab intus vitreatum, & recipe laminam auri puri, non ſophiſticati in pondere vnc. xvi. vel plus, aut ſicut habere poteris, Sed quanto plus, tanto melius. Et prædicta lamina calefiat ad ignem, donec candeſcat, poſtea extinguatur in aquis prædictis toties, donec quarta ipſarum pars ſit conſumpta. Et ita ſentit Marſilius Ficinus: Poſtea optime coletur per pannum linteum mundiſſimum, & imponatur in vitrum optime clauſum. Dehinc accipe margaritarum

pulue-

pulueriſatarum drag.iiij.ſuper quibus fundātur aquæ vitæ ex vino rubeo quater diſtillatæ vnc.vi. ponantur in vitrum bene clauſum, & ponatur in balneo Mariæ per horas xxiiij.& quum fuerit diſtillatum,ſegregatim quoque cuſtodies. Et quandocunque volueris infirmo opitulari,qui à medicis ſit morti adiudicatus. Accipies de aqua,in qua lamina auri fuerit extincta vnc.ſemis,& de aqua vitæ cum margaritis drag.i.& ſimul miſceātur,dando omni vice ægrotanti,& ſex horis elapſis totidem,totidémq; duodecim horis elapſis. Si autē nimium calefaceret ægrotantem,dabitur ei cum Syrupo violati drag.i.poſſit etiam capi de Quinta eſſentia ex rubeo vino tali, vt ſupra docuimus,vſque ad vnc.i.ſemis, in qua debet imponi auri puri foliati,nō triti vel pulueriſati drag. i.& Quinta eſſentia virtutem & colorem auri ad ſe trahet. Et hæc folia auri ita remaneant cum Quinta Eſſentia. Et quando infirmo de aquis prædictis dederis,de hac eſſentia impones tres vel quatuor guttas, Vult etiam Marſilius, ꝙ licet lamina auri in aquis prædictis ſit multoties extincta,nihilominus tamen debere poni in ipſis auri folia. Ideo loco iſtorum foliorum auri,accipies Quintam eſſentiam quæ iā vim ab auro ſuſcepit. Et ita habes veriſſimum aurum potabile,quod eſt melius & precioſius, quàm ſi expenderes mille ducatos in exquirendo vtilius & magis ſumptuoſum. Habet autem virtutē confortandi cor, & omnes humores ſuperuacuos conſumit,optimum ſanguinem generat & omne malum expellit,iuuentutem conſeruat mirabiliter,vrinam prouocat,mor

Veri auri potabils commoditates.

bum

bum caducum curat & maniacos, leproſos etiã nu-
trit. Sed caue, ne aurum alchimiſtarum immiſceas,
quia magis noceret quàm ꝓdeſſet, vt ait Arnoldus,
propter venenoſas ſubſtantias, quæ in eius compo-
ſitionem ingrediuntur.

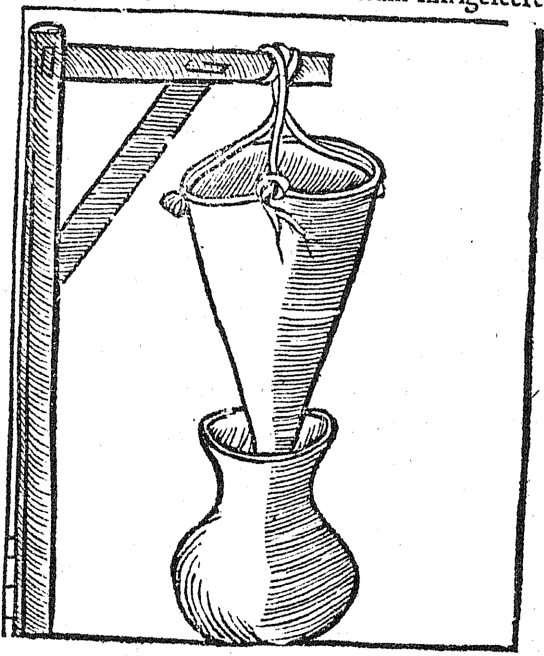
De auro potabili ex Quinta Eſſentia per la-
pidem. Caput Vigeſimumoctauum.

SI vis facere aurum potabile alio modo, Recipe de Quinta Eſſentia diſtillata per prædictum lapidem philoſophorum, in qua imponantur folia auri, & ita ſoluantur in dicta Quinta Eſſentia, ita ꝙ ex auro fiat quoddam liquidum potabile. Et hæc eſt mirabilis operationis ad vitam ſuſtentãdem, & omnes morbos expellendos, & ad hominem ſemimortuum refocillandum, & ad priſtinã ſanitatem reducendũ, & eo perfectior erit, ſi impoſueris duas partes de Quinta Eſſentia mellis, ita extracta vt ſuprà docuimus. Ponãtur in vitrũ circulatorium, ita ꝙ de aqua vitæ prædicta ſit libra vna, & de Quinta eſſentia mellis vnc. x. foliorum auri drag. iiij. ipſum circulatoriũ optime claudendo in parte ſuperiori, & luteтur cum cæra tali, vt ſupra docuimus. Deinde ponatur in balneum Mariæ per quatuor aut quinque menſes, quia quanto plus circulatur, tanto melior efficitur ſubſtãtia, & tanto etiã plus ipſum aurum ſoluitur, & cũ materia alia incorporatur. Si vero nõ poſſis habere folia auri, accipies tres aut quatuor ducatos, & malleabis ſubtiliſſime, ſicut fit ab aurifabris quãdo volunt deaurare, ſed tamẽ nihil eſt melius quàm folia auri, ſi poſſunt haberi de bono auro ducatorum. Si vero

non,

non,& ꝙ etiã nolles aurum ita maleare, hoc modo poteris ipſum in puluerem redigere: Recipe de auro meliori quod habere poteris, vel accipe aurum florenorũ, affinetur & cementetur ita, Recipe auri partem vnam, antimonij partes duas, parum de tartaro, fundatur in ſimul in tigillo, donec tota materia ſit liquida. Poſtea fundatur in fuſorium tale, Et ſemper agitetur, deinde ſinas modicum infrigeſcere,

Mod⁹ aurũ affinandi per Comentum.

&

& inuenies ipſum aurum in acie fuſorij,& ſuper hoc eſt ipſum entimonium ſeparatum. Et hic eſt optimus modus affinandi aurum. Et cum fuerint omnia infrigidata, rumpatur in acie aurum ipſum ab alia materia,& ſi non fuerit ſatis affinatum, iterum cum antimonio fundatur,& fiat ſicut prima vice. Poteris etiã affinare Solem per tale cementum. Recipe vitrioli romani, vel loco eius cape ſalis nitri rubificati, ſalis armoniaci, viridis æris, boli armeni, pulueris laterũ coctilium bene aduſtorum añ vnc. i. Omnia hæc optime puluerisentur,& fiat paſta cum vrina humana,& fiat ſtratum ſuper ſtratum in quodam tigillo, ita vt in fundo eius ſit ſtratum de dicta paſta,& aliud ſtratum deſuper de florenis, & iterum ſtratũ de paſta,& aliud de florenis, ſemper ita procedendo, donec totum aurum impoſueris, & in ſupremitate tigilli fiat ſtratum de paſta ſupra quo fiat aliud de calce viua, Et ſcito ꝙ nullus florenus debet attingere alium. Et quum omnia fuerint ita impoſita, fiat ſuper tigillum cooperculum, quod in medio habeat foramen cum acu factum,& optime claudatur tigillum vndique cum luto facto ex crinibus. Quo facto, fiat ignis de carbonibus in lõgitudine palmæ vnius, remotus vndique à tigillo, per horam integrã. Qua elapſa, fiat ignis parum propinquior per aliam horã, qua quidẽ effluxa iterum parũ appropinquetur per aliã horã, vt ipſum tigillũ attingat. Vltimo vero fiat alius ignis ſuper tigillum, vndique ipſum attingens, & duret quoque per horã integrã. Hora vero vltima præterlapſa, ſinas frigeſcere tigillũ,& ipſum frãgendo,

Alius modus affinãdi Solem.

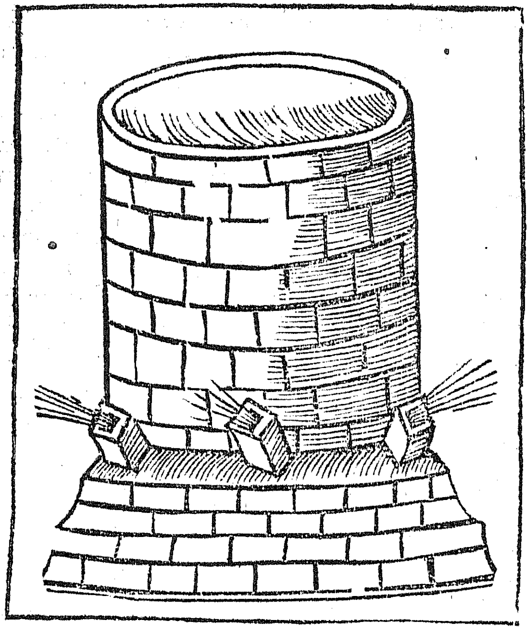
do,inuenies aurum depuratũ vſque ad extremũ pun
ctum vbi nihil remanſit quàm materia puriſſima. Et
ita poteris affinare aurũ vſq; ad viginti quatuor gra
dus.Poteſt etiã cementari per cementũ regale vigin
ti quatuor horis,recipiendo ſalis cõmunis præpara-
ti partes duas,& pulueris laterũ coctilium partẽ vnã,
fiat paſta,& incorporetur cũ vrina humana. Vel ſi
velis poteris etiã affinare Solem per tale cementum:
Recipe ſalis cõmunis bene præparati vnc.i.pulueris
laterum coctiliũ vnc.ſemis vitreoli rubei,vnc.i.Mer
curij ſublimati,drag.vi.pulueriſentur omnia ſubtiliſ
ſime.fiat paſta cũ vrina humana.Poſtea fac ſtratum
ſuper ſtratũ,ſicut in primo cemento eſt enarratum.
Deinde fundatur aurũ,& ſuper infundatur ſalis amo
niaci drag.i.Mercurij ſublimati drag.ſemis,ponan-
tur paulatim in tigillũ,vbi eſt aurũ fuſum. Eſt etiam
aliud cemẽtũ,quod fit hoc modo.Recipe ſalis amo-
niaci vnc.i.viridis æris vnc.i.vitreoli bene calcina-
ti drag.vi.fiat puluis ſiccus, cũ quo fiat ſtratũ ſuper-
ſtratum, & hoc vltimo modo,quando affinas aurũ,
de quatuor partibus vnius floreni,non remanebunt
niſi tres partes.Si autẽ cupis Solem vel Lunã ab an-
timonio ſeparare & affinare,addatur parũ de tarta-
ro,& ipſum antimoniũ non poterit attingere Solem
vel Lunã.Luna autem tunc debet admiſceri cũ Ve-
nere.Eſt autem modus faciendi puluerẽ ex ipſo Sole
talis,Recipiantur ducati vel floreni præparati ſupra
dictis modis & ponantur ad ignem, donec candeſ-
cant,deinde malleentur quantum poteris ſubtiliſſi-
me,ſicut fit ad deaurandum,poſtea ſcindantur fru-

Alius modus affinãdi Solem per cemẽtum.

Aliud cementum.

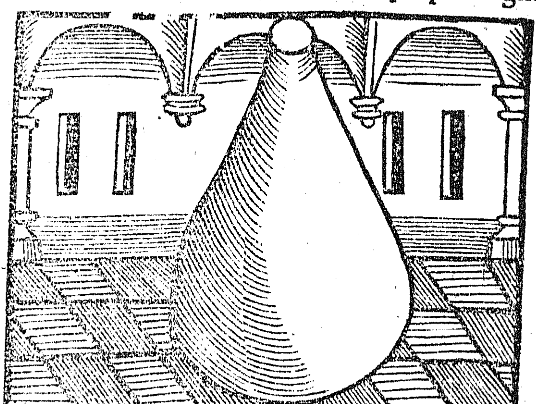
Mod⁹ Solem puluerisandi.

ſtulatim in minimas bracteas,& pro vna parte auri, addes Mercurij partes ſex,imponantur ita ſimul ad ignem,& calefiant,donec videas ipſum Mercurium fumeſcere,& aurum ſit in alio tigillo,& calefiat pari modo ſicut feciſti de Mercurio,deinde fundatur ſuper Mercurium fumeſcentem , & cū bacillo tamdiu agitetur,donec totum fuerit fuſum , deinde iterum cocutiatur,donec frigeſcat.Poſt hoc ponatur ſimul in coriū album , ſicut fit apud aurifabros , & optime

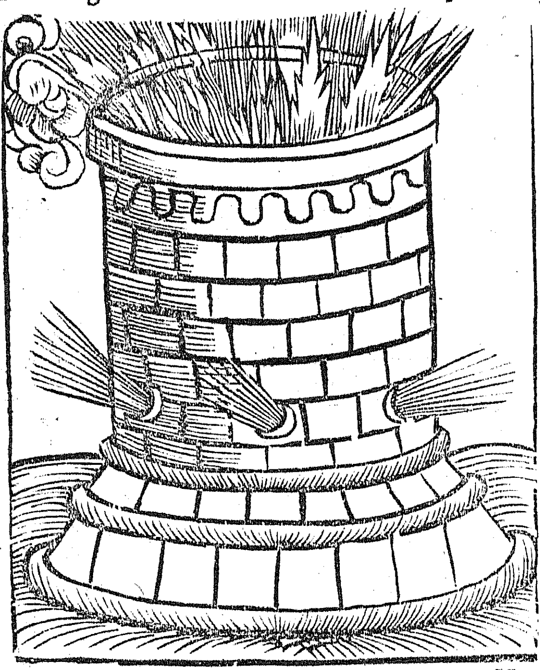
ligetur

ligetur,& exprimatur, vt totus Mercurius egrediatur ex ipſo corio. Reliquum vero ponatur in tigillo ad ignē, donec Mercurius fumet deinde ponatur ſuper marmor,& ſæpius teratur, iterūq; in tigillū mittatur, donec fumus ex Mercurio egrediatur, deinde iterū teratur. Et hoc fiat ita ſæpius terēdo & calefaciēdo, donec omnis fumus in Mercurio ceſſet,& aurum in puluerē ſubtiliſſimū ſit redactū. Deinde ponatur in fumū calcinationis, faciēdo flāmā ignis cū ligno ſicco & nō carbonibus. Et hic ignis duret quatuor vel quinq; horis,& ita calcinetur, donec videris Solē à Mercurio depuratū & mundificatū,& tunc habebis aurū tuū optime p̄paratū. Laueť deinde aurū duab⁹ aut tribus vicib⁹ cū aqua vitæ,& bene ſimul miſceať cū culmo pēnæ integro, deinde colabis aquā vitæ, ſuper infundēdo recētē,& hoc fiat trib⁹ aut quatuor vicib⁹. Deinde exiccabis ipſum Solē ſuper paruū ignē

prunarũ. Poſtea imponatur in circulatoriũ ſupra poſitũ cũ ipſa Quinta eſſentia vini. Alius eſt modus pulueriſandi Solẽ, Fac fieri inſtrumentum de cupro vel ferro in forma cucurbitæ, hoc modo. Et habeat collum ſtrictũ, in orificio crucẽ ex filo ferreo factã, in amplitudine vnius formæ ducati vel floreni, itaq; nõ poſſit cadere intro. Et oportet ꝙ ducatus vel florenus attingat orificium cucurbitæ ab omni parte.

Alius modus pulueriſandi Solem.

Hoc

Hoc ergo inſtrumentum calefiat, & in fundo ipſius fiat ſtratū de plūbo liquido, in ſpiſſitudine vnius digiti, ſuper quo fiat aliud de tartaro. Et ita ſemper facies, donec cucurbita ſit plena. Poſtea ſuper imponatur ducatus vel florenus, & ponatur ſuper crucē, locando in furnū talem. Ita ꝙ plūbum ſit ſemper liquidum, Et quando aurū fuerit aliquantiſper in vno latere, ſuper aliud vertatur, & hoc modo fiet obediēs ad faciendū puluerem Solarem. Poſtea calcinetur in furno reuerberationis, vt iam dictū eſt, Et hoc modo poteris facere de iiij. aut v. florenis, aliiſque monetis argenteis.

De auro potabili cum melle. Caput Vigeſimum nonum.

Recipe ſalis gēmæ bene præparati, mellis optimi à fauo abſque igne extracti, vt ſupra diximus, aquæ vitæ rectificatæ añ. partes æquales, diſtillētur omnia ſimul per tres vices. Poſtea accipe de hac materia diſtillata librā vnā, foliorum auri finiſſimi quātum volueris, & pone in cucurbitā, ipſam ponendo ſuper cineres. Poſtea adde reubarbari electi, ligni aloes bene triti, reupontici, oſſis de corde ceruí, muſci Alexandrini recentis, ambræ bonæ, añ drag. i. omnia ſimul miſceantur, & octo diebus elapſis diſtilla per filtrum, & habebis optimū aurum potabile, ad multas ægritudines conducens & corpus humanū mirabiliter reſtaurans.

De auro potabili ex ſolo auro & aqua vitæ. Caput Trigeſimum.

Accipe auri finiſſimi drag. iiij. malleetur ſubtiliſ-

ſime,& ſcindatur in bracteas minutiſſimas. Poſtea accipe Mercurij abluti vnc.i.ſemis, fiat amalgama, poſtea ponatur ſuper marmor, addēdo totidē de ſul-phure viuo, & bene inſimul terantur, deinde ponan tur in tilligo ſuper carbones, & ſinas ibidē, donec to tum ſulphur fuerit cōbuſtū, poſtea ponatur in cine-ricium. Et iterum deinde pone in tilligo ad ignē, do nec ipſū tigillū rubeſcat. Poſt hoc amoue tigillū, & inuenies Solē in puluerē ſubtiliſsimū, coloris crocei calcinatū. Poſtea ponatur infurnū reuerberationis, & aurū tuū erit optime præparatū. Lauetur deinde cū aqua vitæ ſimplici, & exiccetur. Et de hoc pulue-re capias quantū volueris, ſuper fundatur de aqua vi tæ rectificata totidē, vt vltra aurū emineat tribus vel quatuor digitis: Mittatur deinde in circulatoriū, & ponatur in balneo Mariæ cū ſuis lapillis in medieta te pōderis auri, & circuletur vt decet, & ipſum aurū liqueſcet, & reſoluetur in aquā coloris citrini vel cro cei, vt etiā tingat capillos humanos. Et ita habes etiā verum aurum potabile.

De auro potabili cuiuſdam Treuerenſis Epiſcopi. Caput.xxxi.

VNus inſignis Epiſcopus Treuerenſis faciebat au rum potabile hoc modo. Quādo diſtillaueris ip ſam aquā vitæ, & in fundo diſtillatorij ipſum phleg-ma ſicut materia tenax reſederit, accipe aquam vitæ duabus vicibus in balneo Mariæ diſtillatā, fundēdo ſuper hāc materiam nigrā, dum fuerit infrigidata, & ita per diē & noctē remaneat. Poſtea ab hac materia aqua vitæ iterū abſtrahatur per diſtillationem lento

igne,

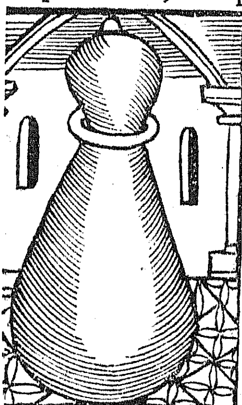
igne, donec ad materiã ipſam perueneris, & fiat tepida, ſi volueris vitrũ reſeruare integrũ. Deinde fundatur aqua fontis ſuper ipſam materiã nigrã in altitudine ſex digitorũ, & ita per tres aut quatuor dies quieſcat, Poſt hoc lauabis ipſam cũ alia aqua fontis, & inuenies ſubſtantiã ſiue materiã in fundo, ac ſi eſſet arena, & eſt ipſa terra, quã lento igne exiccabis. Quum autem fuerit ſicca, fundatur ſuper eã de aqua vitæ rectificata in altitudine quatuor digitorũ, & ſinas ita permanere in balneo Mariæ per horas viginti quatuor, claudendo orificiũ vitri cũ alio vitro, & lutando cũ cæra tali, vt ſupra dictũ eſt. Poſt hoc ipſa aqua vitæ iterum abſtrahatur, & hoc facies ſæpius. Quia quãto ſæpius ſuperfuderis, & iterum per diſtillationẽ abſtraxeris, tãto melius. Et quãdo ipſa terra fuerit exiccata, ponatur cucurbita ad arenã, ſepeliẽdo ipſam cucurbitã in ea vſq; ad collum, & abſtrahatur igne forti toties, donec nullũ fumum in alẽbico cõſpexeris non amouẽdo ipſum receptaculũ. Quia oportet ꝙ aqua vitæ & ſpiritus ſiue fumus ille ſimul immiſceãtur, & ita habebis duo elemẽta. ſ. ignem, & aerẽ. Poſt hoc accipiatur terra, & optime ſuper marmore teratur & ponatur in cucurbitã, ſuperinfundẽdo de aqua vitæ rectificata, in altitudine triũ aut quatuor digitorũ, & impone in balneũ Mariæ per diẽ & noctẽ, donec ſaluatur. Et quũ fuerit ſoluta, frigefiat, deinde abſtrahatur iterũ, & exiccetur ipſa terra ad Solẽ, quæ cũ exiccata fuerit, debet poni in crucibulũ, lutãdo ipſum optime cũ luto ſapiẽtiæ, & calcinetũ in furno reuerberatiõis, per horas quatuor. Deinde fri-

geſiat,& iterum ſuper marmor teratur,& in cucurbitam ponatur, ſuper infundendo de aqua vitæ rectificata,& ponatur in balneum Mariæ ad ſoluendũ. Deinde iterum abſtrahatur aqua vitæ, & terra iterũ calcinetur per horas quatuor,dum fuerit ſicca. Vel etiam poteſt ita comburi,vt candeſcat, deinde iterũ ſoluatur in balneo Mariæ,cũ aqua vitæ. Et toties ſolues & calcinabis,donec non poteris vltra calcinare vel ſoluere,& hoc fit comuniter in ſeptem vicibus, dum magiſter recte operetur. Dum autem volueris cognoſcere,quando ipſa terra non ſoluitur vlterius, accipiatur parũ de ea terra,& exiccetur ad aerem,& de aqua ſua ſuper infunde tres vel quatuor guttas, ſi ſoluitur,ſignum eſt,ipſam adhuc non eſſe ſatis præparatã. Ideóque oportet ipſam iterum ſoluere in Balneo Mariæ,deinde calcinare,donec verum poteris habere indicium,ipſam non poſſe plus ſolui.

Vltimo vero debet exiccari, & calcinari, & frigeſieri, & tunc eſt pro ſe ſola, & ignis & aer ab ipſa ſunt ſeparata. Deinde ſumantur omnes illæ aquæ,cum quibus ſoluiſti terram prædictã,debent poni inſimul in cucurbitã, vna cũ ipſa terra,ponendo ſimul in balneo Mariæ, & addẽdo de ipſa Quinta Eſſentia, & abſtrahatur vſque ad medietatem cum igne lento, & an

reponatur aliud receptoriū. Deinde ignis augmentetur, donec omnis humor & materia phlegmatica ab ipſa ſeparetur. Quo facto, magis creſcat ignis ad expellendum ipſos ſpiritus, donec videris paruas puſtulas in alembico apparentes penitus tranſiiſſe, deinde iterum calcinetur, & ſoluatur, ſicut ſuperius feciſti. Et hoc debet fieri ſepties, & toties ſemper terra ſoluatur, & calcinetur, Deinde teratur iterum ſuper marmor, & ponatur in pellicanum ad circulandum in cineribus, & ſoluendum per dies octo, & videbis materiam ipſam coagulari. Si vero non haberes pellicanum, debet poni in tale circulatorium.

Quûmque videris materiam eſſe ita coagulatā, debet iterum ſolui in balneo Mariæ, & deinde iterum coaguletur in cineribus. Et hoc fiat toties, donec exeat materia ſicut oleum, & eſt ipſa Quinta Eſſentia. Si vero non haberes pellicanum vel circulatorium, accipiantur duæ cucurbitæ vnius magnitudinis, alteram ſuper alterā imponendo quum fuerint in orificio ambæ quàm optime politæ & adequatæ. In quibꝰ imponatur ipſa terra calcinata, & tantūdem admiſceatur de aqua ipſius, donec ad ſpiſſitudinem ſynapis reducatur, & fiat cannale ferreum in circuitu coniunctionis ipſarum cucurbitarū, ipſas lutādo circa cannale

nale cum cæra tali, vt ſupra dictum eſt,&ita fit quaſi alembicus cæcus hoc modo. Deinde ponatur ad circulandum in balneo Mariæ. Poſtea diſtilletur per alembicum cum igne bono, donec materia ſicca in fundo remaneat,& aqua quæ ab ipſa eſt diſtillata, reſeruetur. Deinde ſuper infundatur alia aqua, quam in prima circulatione ab ea colaſti, ſuper ipſam materiam, circuletur per dies octo, iterum diſtilletur, & hoc de octo in octo dies ſemper facies, donec aquæ omnes imbibantur. Et hoc facto, omnes aquæ colligentur in vnum vas, & ſuperfundatur de aqua vitæ rectificata, & ipſa materia calcinetur prius per horas quatuor in furno reuerberationis donec fiat cãdida, ſemper ipſam ponderando prius, vt ſcias, quantum augmentetur. Quo facto, ipſam rurſus cũ aquis ſuis in circulatoriũ pones, ſuper imponẽdo alẽbicũ cæcũ, ipſas lutãdo, vt ſupra. Deinde mittaẽ ad circulãdum in balneo per menſes duos, vel vltra, ſecundũ ꝙ quãtitas materiæ indiget. Deinde quũ depoſueris alembicum cæcum, inuenies ipſam materiam in fundo circulatorij tranſlucentem & clarã, ſicut eſt Criſtallus, in magnitudine quarundã margaritarum, & eſt ipſa vera. Quinta Eſſentia, Si ergo cum ea volueris facere aurum potabile iuſtum & verũ, habeas ſoliorum auri finiſſimi drag. i. quæ debẽt immiſceri cũ quintæ eſſentiæ vnc. i. ſem. & ſuperfundatur de meliori aqua vitæ compoſita, quam habere poteris in quantitate librarum duarum & ſemis. Potes etiã addere duodecim partes de Quinta Eſſentia mellis, & tunc vitrũ debet optime lutari, & debet poni in bal-

neo

neo Mariæ, & videbis mirabilẽ operationẽ, & vnionem ipſius auri & Quintæ Eſſentiæ, quia ſemper ſimul aſcendent & deſcendent, donec ambo conuertantur in oleum ſpiſſum, ſicut eſt ſanguis humanus. Quumque videris hoc oleum ita eſſe coagulatum, ſinas infrigidari vitrum, deinde claudatur optime, & ponatur in cellario, & ibidem de ſemetipſo ſoluetur. Deinde iterum coaguletur modo prædicto, & ſoluatur toties, vt non poſſit amplius coagulari, etiam de maximo igne. Tunc ſcias ipſam materiam eſſe ſatis paratam. Hoc ergo oleum eſt optima medicina in omnibus grauibus ægritudinibus. Eſt quoque præſeruatiuum hominũ ſanorum à morbis. Caue ergo, ne detur ſano vel morbido, niſi ipſa neceſſitas exigat, ita ꝙ in tribus menſibus dabis ſaltẽ tres guttas, quia ſi ſæpius dares, ipſa anima ex eo tantum delectaretur, & tãtum gauderet, ꝙ etiã ab ipſo corpore poſſet ſecedere: Quum vero dederis alicui in æſtate, dabitur cum aqua fontis pura. In hyeme vero cum iure caponis, vel cum vino. Si autem velis facere lapillos ſiue Criſtallũ breuiori modo diſtilletur phlegma quod remanſit, quando prima vice aquã diſtillaſti. Ponatur in cucurbitam, diſtillando per arenam, donec nigra materia tenuis ſicut vinũ groſſum & ſpiſſum in fundo remaneat, quæ debet reponi in aliam cucurbitã, iterum phlegma ſuper infundendo & diſtillãdo, ſicut prima vice, & iterũ ita fiat, vt poſſis extrahere materiã illam, quæ debet imponi in caldare, & ibidem permaneat, donec iterum in tenuem ſubſtãtiã vertatur, ſicut fuit in principio. Accipiatur deinde

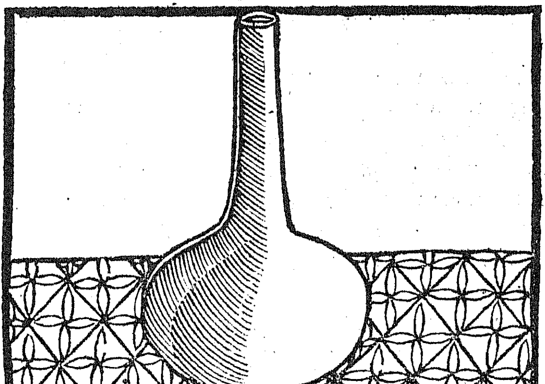
Doſis huius auri potabilis.

deinde & reponatur in cellario, ipſum vas optime cooperiendo, vt nihil impuri poſſit incidere, & ibidem infrigidetur per ſpacium vnius menſis, vel paulo plus. Quæ quũ permanſerit ita in cellario per prædictũ ſpacium temporis, ſuperfundatur de aqua fontis clara, & manu ſimul miſceantur, & coletur in vrceum vitreatum, & inuenies paruos lapillos transluce̅tes ſicut Criſtallus, & eſt ipſa vera terra, quæ debet teri, & admiſceri auro, quod eſt in circulatorio, cum ipſa Quinta Eſſentia vini & mellis, & videbis ſolutionem auri. Reliquum vero extrahatur & fiat oleum, vt ſupra monſtratum eſt. Et hoc modo etiam habebis optimum aurum potabile.

¶ De auro potabili cum vino Greco vel ſimilibus, & ſpeciebus aromaticis. Caput Trigeſimum ſecundum.

RECipe de vino meliori quod habere poteris, ſicut eſt maluaticum, baſtardum, vel Romanum, Corſicum, Græcum, aut Hiſpanum, diſtilletur per alembicum, donec poſſit rectificari, vt ſupra dictum eſt de aqua vitæ. Et cum bonam quantitatem habueris de hoc vino diſtillato, iterum diſtillabis ſex vel ſeptem vicibus. Poſtea ponatur ad circulãdum in pellicano, ipſum implendo pro tertia parte, vel fere ad medium. Deinde claudatur foramen pellicani cum paſta facta ex albumine ouorum, & farina optima, & ponatur in balneo Mariæ lenti ignis, per dies quadraginta, vel plus. Deinde ſi guſtãdo ſenſeris aliquã dulcedinem cum odore excellenti, ſatis circulatum eſſe putato. Si vero non, debes iterum ponere in pellicanum

licanum donec ad id perueniat. Et quum fuerit ita, ponatur in vitrum optime clauſum. Et hæc eſt ipſa Quinta Eſſentia vini, quæ debet ſumi loco omnium medicinarum, & debet dari ægrotanti tempore matutino. Doſis eius eſt de drag. ij. vſque ad. iij. ſecundum quod ægritudo eſt intenſa vel remiſſa. Si vero velis admiſcere ſpecies aromaticas, poteris capere nucis muſcatæ, cinnamomi gariofilorũ, zedoariæ, galangæ, zinziberis albi, granorum paradiſi vnc. i. pulueriſentur, & ponantur in libra vna aquæ prediętæ vnc. ij. harum ſpecierum, & ponatur in vitrum cum collo longo, bene clauſo ſuper cineres, per horas viginti quatuor, vitrum tribus aut quatuor vicibus agitando. Poſtea coletur per pãnum lineum, ipſas feces ſegregando, alia vero materia debet diſtillari toties, donec nõ poterit vltra diſtillari. Deinde

debet circulari, vt ſupra, & ita habes Quintã Eſſentiam, & verum aurum potabile.

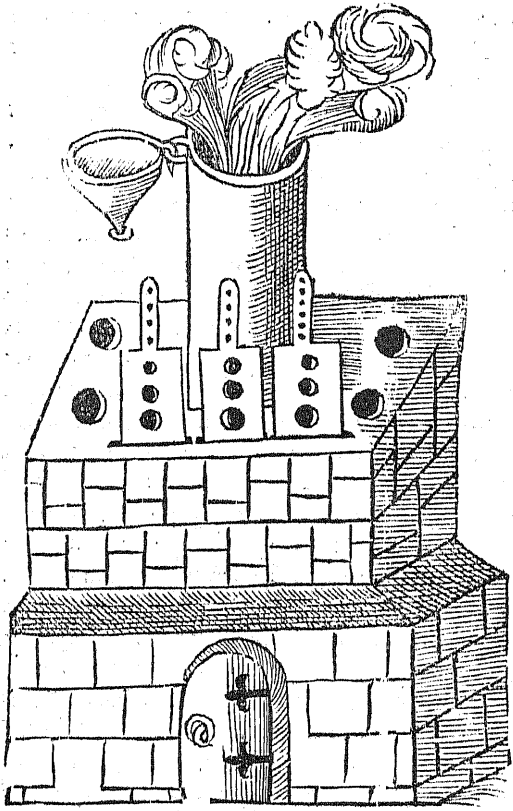
¶ De alio auro potabili excellenti. Caput xxxiij.

SVnt qui diſtillant & abſtrahunt aquam vitæ à terra meliori vino quod habere poſſunt, ita q̃ materia phlegmatica in fundo remaneat. Ideóque ne in hoc phallaris: Primo diſtillabis mediam partem, & alia media pars eſt ſicut aqua fontis clara, de quo non debes mirari, & hæc iterum debet diſtillari lento igne, deinde reponatur ſegregatim. Materiam vero denſam, quæ in fundo remanſit, facias buliri ad ignem, donec exiccetur. Poteris etiã ex hoc extrahere oleum nigrum, denſum, & ſpiſſum, quod eſt calidum, & hoc etiam debet optime cuſtodiri, deinde calcinabis ipſam materiam nigram in furno reuerberationis, & pro vna parte terræ accipies de ipſa aqua vitæ prædicta partes quinque, quæ debet eſſe dulcis, ſuper infundẽdo ipſam, & ita permaneat per dies quindecim, donec ſoluatur. Poſtea diſtilletur per filtrum, abiiciendo feces, diſtillãdo iterum aquã, & calcinando per dies quatuor vel quinque. Quo facto, inuenies terram albam. Vide ergo vt caute opereris hoc, vt poſſis habere bonam partem de ipſa terra, & poteris dealbare & mundificare per caliditatẽ ignis, & per humiditatem aquæ. Et ita potes intelligere, ipſam aquam nil valere quàm ad mundificandum, ideóque nullũ debet habere ſpiritum. Verum quidem eſt, in ipſa aqua vitæ eſſe ignem & ſpiritum, ſed habet in ſe qualitatẽ aqueã (quod eſt ipſũ phlegma) & terreã, quod eſt ipſum impedimentum perfe-

ctionis,

ctionis, Et ideo debet diſtillari ſex aut ſeptem vicibus, vt bene rectificetur. Deinde debet circulari in Quinta Eſſentia. Et ſi hæc aqua vitæ, hoc eſt ſpiritus & ignis, non haberet naturam ipſius Quintæ eſſentiæ de terra prædicta, non poſſet aſcendere, ſicut eſt opinio Hermetis, nec ſpiritus & ignis in terrã fixari. Eſt autem hæc aqua vitæ Quintæ Eſſentiæ: Habeas cucurbitam cum alembico roſtrato, & impone quatuor libras de aqua vitæ rectificata. Deinde lutabis optime ipſum alembicum, cum tali paſta, vt iam ſæpius eſt dictum, & imponatur iu fornacem ad diſtilládum, ita vt decet. Cuius forma ſequitur. Aqua autem diſtillata recipiatur in receptorium, dum ſit bene clarificata. Inde extinguat̃ ignis, & reſerua aquã in vitro optime clauſo, vt nullus aer ingrediatur, quia nihil aliud eſt quàm ſpiritus. Et hoc fac trib⁹ vicibus, ſemper aliquid ſinendo in fondo diſtillatorij, vt ſcias ſecure, nihil aliud eſſe quàm ſpiritum bene rectificatum. Hoc ita diſtillabis quater, & habebis aquam odoris ſuauiſſimi, operationíſque mirabiliſſimæ. Quia ſi venenum aut fumus quidam peſtifer in corpus intraſſet, mirũ in modum per hoc ab ipſo ſeparabitur, & antequã ter diſtillaueris, odorem mirificum percipies, & hæc aqua ſoluit Solem & omnes gemmas. Ad facturam vero huius auri potabilis aliqui accipiũt folia auri puriſſimi, trita ſuper marmor cũ melle, donec videãtur eſſe redacta in aquam, vel quod appareãt ſatis eſſe ſubtilia ad ſcribendũ. Poſtea lauetur in vaſe mundo cũ pura aqua fontis, quæ debet eſſe tepida, poſtea ſinas ita in fundum reſidere, poſtea

Quid ſoluat ſolem omnéſque gemmas.

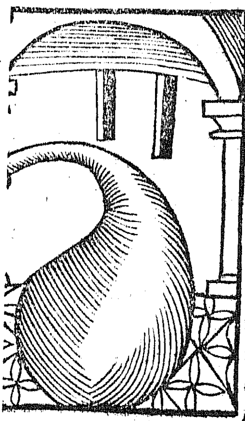

poſtea ponatur in aquam vitæ, vel in Quintã eſſen=
tiam, & habebis optimum aurũ potabile. Poteſt etiã
poni in aquam mellis, vel in aquã à zuccaro diſtil=
latam.

latam. Et hoc aurum potabile mirabiliter tollit omnes ægritudines, præcipue lepram. Ad leprã.

De auro potabili cum gemmis. Caput Trigeſimumquartum.

SI autem volueris facere aurum potabile cũ gemmis, ſcilicet cum ſmaragdis, ſaphiris, rubinis, granatis, iacintis, vel etiã cum margaritis, oportet omnes gemmas ſubtiliſſime terere ſuper lapidem marmoreum, & de puluere illorum lapidũ pones in prædictam aquã vitæ, & circuletur per aliquod tempus in pellicano, poſtea diſtilletur. Et hæc aqua ſoluit omnia, & aſcendit, quemadmodum ſi volaret. Si quoque facis aſcendere ſuper aurum, vltra nunquàm aſcendet, Et hoc eſt ſecretiſſimũ in natura. Tranſiendo vero ad ipſam terrã albam prædictã, vt poſſimus eam facere aſcendere, vt adipiſcatur naturã Quintæ Eſſentiæ, ad ſoluendũ Solem vel Lunam, Accipiatur ergo de ipſa materia alba & de Sole vel luna ante partes æquales, & tãtundem de pondere prædictæ aquæ vitæ, & quando aurum erit ſolutum. ponatur in cucurbitã non nimis altam, quia non poſſet in altiori aſcẽdere, & fac ipſam per alembicum aſcendere, & cũ aſcenderit, operaberis vltra vt decet. Si vero non poſſis habere cucurbitã ad hoc

Lz accom-

accommodatum, habeas vnam retortam, talem. Eſt etiam ſciendum, ꝙ quãdo aqua vitæ eſt defecata & rectificata, & peruenerit in Quintã Eſſentiam cum odore fragantiſſimo, ſcias ipſam habere propriã terram ab ea venientem, quæ peruenit in aquã, & aſcẽdit, quaſi volando per naturã aquæ, quam ſecum facit aſcendere. Si ergo prædicta intelligis, poteris facere aquã ad ſoluendũ omnia metalla, & ſi hoc non intelligis, nihil facere poteris, quia in hoc conſiſtit omnis modus ſoluendi. Medicinã vero quæ debet dari homini poſt proiectionem, accipies in quantitate vnius grani ordeacei, & ponatur in poculũ argenteum cum vino albo vel cum aqua pura, ipſam fortiter calefaciendo ſuper ignem donec ſoluatur. Poſtea ab igne moueatur, & cum cocleari argenteo agitetur, donec frigeſcat. Detur leproſo ſtomacho ieiuno poſt mediam noctem. Poteſt etiã dari omni ægroto in quacunque infirmitate ſit, & ſi in mala valitudine iacuerit duobus mẽſibus, ſanabitur in duobus diebus. Si vero homo eſt ſanus, omni anno ter accipiat hanc medicinam. Hinc dicit Arnoldus de Villa noua, ſe curaſſe Henricum ducem Veronæ ex precibus patris ſui, regis Arogonum, qui tribus mẽſibus leproſus fuit, & in tribus diebus conualuit. Ait etiã ſe vſum fuiſſe hac medicina in ſenectute ſua, & quandocunq; habebat calorem defectu naturæ, vel etiam ex alia cauſa, ipſam medicinã cum frigiditate temperaſſe, Si vero habebat frigus, medicina moderabatur hoc ex ſua caliditate. Et ſaltem duabus vicibus in anno hoc vtebatur, ſcilicet vna vice in æſtate, &

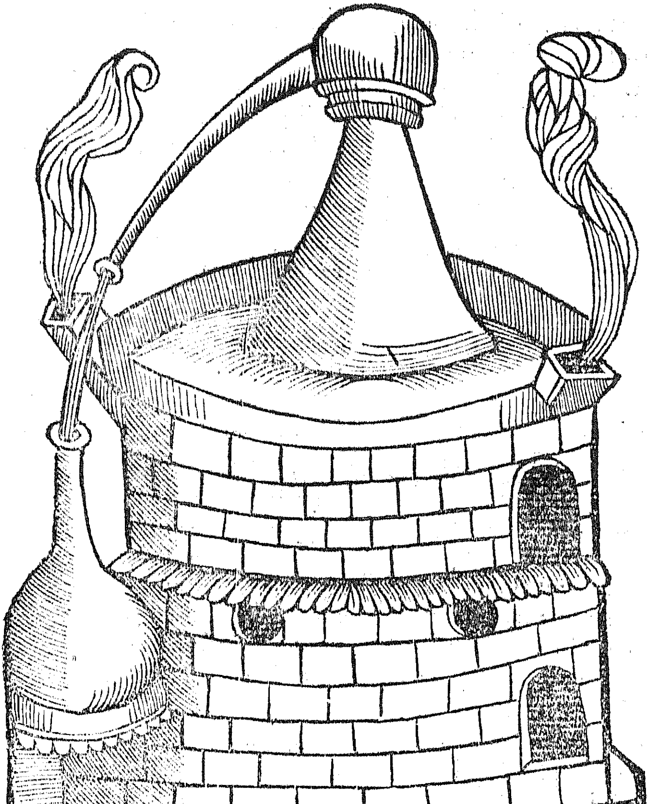
Ad leprã Arnoldus

te, &

te,& alia vice in hyeme. Circa hoc notabis mirabile quiddam. Si hæc medicina detur ægroto, qui de voluntate Dei debeat mori, nullum eſt remedium adhibendi aliquā medicinam. Sed poſtquàm fuerit mortuus, habet oculos apertos, & colorem naturalē, ac ſi viueret, & videtur mortuus quodāmodo ſpiritu ſubito eſſe raptus. Ipſi quoque crines talis hominis, & barba, & vngues ſemper creſcunt, quia ſanguis qui eſt in corpore, non poteſt putrefieri, propter calorē naturalem, qui per medicinam eſt ſuſtentatus. Quid operetur aurū potabile cū gemmis in mortuis.

De auro potabili ad paraliſim.
Caput Trigeſimūquintum.

FIt aurū valde precioſum ad omnē paraliſim, hoc modo: Soluatur aurū purū in quātitate drag.iiij. in aqua forti. Deinde habeas aquā fontis diſtillatam toties, vt dulceſcat, in qua prædictū aurū debet lauari, & quū fuerit in puluerē redactū, ponatur in aquā vitæ ſimplicē, quatuor vicibus diſtillatā. Deinde recipe pulueris boracis vnc.ſemis, diſſoluatur pari modo in aqua vitæ ſimplici, imponendo in paruum vitrum, & totum id cum aqua vitæ implēdo. Recipe etiam camphoræ drag.i. & diſſoluatur etiam hoc modo prædicto. Vltimo vero cape zuccari candidati drag.ij. & debet etiam hoc modo in aqua vitæ Sol diſſolui. Poſtea quum omnia fuerint diſſoluta, recipe quatuor illas aquas, in quib⁹ ſoluiſti materias prædictas, & diſtillentur per cineres igne lento, toties, vt omnis aquea ſubſtantia ab alia materia ſeparetur, in tale fornace vt hic eſt. Et hoc fiat to-

ties, donec videas materiam in fundo ſimilem oleo. Deinde ponatur vitrum cum ipſa materia in locum humidum, & vertetur materia in ſubſtantiã criſtal-

linam,

linam, deinde ſoluatur in aqua quatuor ſubſtantiarum diſſolutarum, ambræ griſæ, muſci alexandrini recentis añ drag.i.& de hoc fit quoddam oleum. Et quum volueris opitulari ægroto, accipe folia & flores de boragine & ſaluia, añ.M.i.lauẽdulæ.M.ſemis, ponatur in quartã partem aquæ vitæ, & in hac permaneat per dies tres integros. Poſtea diſtilletur, & in vitro bene clauſo optime cuſtodiatur. Et quũ volueris dare ægroto, accipe guttã vnã olei prædicti, & centies tantum de aqua trium herbarũ, & hoc dabis patienti cum maximo diſcrimine & prouidentia, quia hæc eſt medela, quæ oẽs infirmitates hominũ occultat, & eſt theſaur⁹ occultus oĩm philoſophorũ. Theſaur⁹ occultus philoſophorum.

Ds alio auro potabili bono. Cap.xxxvi.

RECipe aquæ vitæ ſimplicis vnc.ij.boracis de petra drag.ij.diſſolue boracem in dicta aqua vitæ Deinde ſolue zuccari candidi vnc.i.in aquæ vitæ, vnc.iij.ſemis.Solue etiã cãphoræ vnc.ſemis, in aquæ vitæ vnc.ij.ſemis. Vltimo vero accipiãtur folia auri puriſſimi, quæ ſoluantur etiam in dicta aqua vitæ, & hæ quatuor aquæ vitæ ponantur in cucurbitã, optime ipſam claudendo, & ita per vnum diem requieſcat. Poſtea ſuper imponendo alembicum, & diſtilla vſque ad medietatẽ. Poſtea ponatur cucurbita in locum humidum, & quatuor illæ materiæ in criſtallũ albiſſimã & candidiſſimã conuertentur. Poſtea ſolue in aqua ab hac criſtallo diſtillata hæc ſequentia. Ambræ bonæ, muſci fini recẽtis, añ. drag.i. margaritarum optimarũ vnc.i.ponãtur in balneũ Mariæ,

& ſint omnia bene lutata. & in diebus tribus cõuertentur in oleum, quod quidem eſt aurum potabile.

De alio auro potabili cum aqua forti.
Caput Trigeſimum ſeptimum.

Accipe aurum optimum quod habere poteris, quod ſolui debet in aqua forti, & deinde euaporetur & abſtrahatur aqua per alembicum, non tamen debet omnino exiccari, quia eſſet ſicut oleum. Poſtea ſuperfundatur de aqua mellis, quæ ſit etiã diſtillata per alembicum, vt ipſam materiam trãſcendat quatuor digitis. Ponatur ad digerẽdum quatuor diebus, & totidem noctibus in balneo Mariæ. Poſtea aqua mellis iterum abſtrahatur per alembicum, deinde aliam aquã mellis impones & digeres, vt ſupra, & per omnia facies ſicut in prima vice feciſti, & ſcias ꝙ remanet ſicut oleum tenue, cum ipſa aqua mellis poſtea parum reſideat. Deinde toties abſtrahes aquã mellis, vt nulla ſalſedo remaneat de ſubſtãtia aquæ fortis, in qua diſſolutũ fuit aurum, & quum per ſaporem mellis amaritudinẽ in lingua perceperis, habeas aquã vitæ duodecies diſtillatã, in qua nullum ſit phlegma, & in ea ſolues aurum, vt aqua aurũ trãſcendat quatuor digitis, deinde bene lutetur diſtillatorium, in quod impoſueris, cũ luto forti, & ponatur in balneum Mariæ donec ſoluatur. Poteſt tamen hoc citius fieri in fimo equino, & magis eſt naturale quàm aliud, dum ponatur infixatoriũ ſiue pellicanum. Deinde abſtrahatur aqua vitæ ab auro per alembicum, ita vt aurum remaneat in fundo vitri, ſicut quoddã oleum, vel butyrũ, & hoc eſt ipſum aurũ

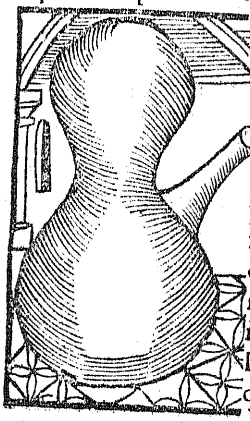
potabile

potabile. Quo quidem poteſt vti quilibet ægrotus in electuariis, vel cum vino. Aqua autem mellis, quæ in prædicto auro funditur, fit hoc modo. Habeas cucurbitã, in quam impone ipſum mel, & quum mel aſcenderit, aperias parum alembicum, & iterum reſidebit in fundum cucurbitæ, & hoc fac toties, donec totum mel fuerit diſtillatum. Primo ergo aqua eſt alba. Aliæ vero poſt primã ſunt bonæ ad caluiciem, quia cum caput ex ipſis inungitur, pili creſcunt. Sũt etiã bonæ ad ipſum aurum potabile, quia abſtrahũt amaritudinem ex ipſa. Ad caluiciem.

De alio auro potabili. Caput Trigeſimum octauum.

RЕcipe aurum purum foliatum, teratur cum ſale communi præparato, & quum fuerit tritum, iterum parum de ſale addas, & bene ſimul miſceantur, & calcinentur in furno reuerberationis per quatuor aut quinque horas, faciendo bonam flãmam ignis, deinde ſinatur frigeſcere. Lauetur poſtea cum aqua dulci tepida. Poſtea ponatur in aquã ſequentem ad digerendum, per nouem dies. Poſt hoc ipſa aqua abſtrahatur ab auro, & iterum ſuperfundatur, & digeratur, & iterum abſtrahatur, & hoc ſemper fiat ita duabus aut tribus vicibus cum lento igne. Poſtea ſuper infundatur aqua fontis pura, & iterum abſtrahatur. Caue autem, ne nimium ſiccetur aurum, quia in ſolutione foret nimis aſperum, & quaſi inobediens ſolutioni. Aqua vero ſupra nominata debet ſic fieri: Recipe libras quatuor optimi mellis, & bulliant ſuper lento igne carbonum in capſia ferrea, & ſpuma

ſemper tollatur, ſuper infundendo de aqua fontis in altitudine duorum digitorum. Deinde ponatur iterum ad ignem donec ſpumeſcat, & iterum ſpumam tolles. Poſtea fundes ſuper ipſum mel albumina quatuor ouorum optime concuſſa & depurata, & ſinas modicum bullire, ſemper ipſam ſpumā tollendo, & quum bene bullierit, per filtrū coletur. Poſt hoc ponatur ipſum mel colatum ad lentum ignem, donec omnis aquoſitas ab eo recedat, & poſt hoc ab ipſo melle diſtilletur, & hoc quod de ipſo diſtillaueris, iterum duabus vel tribus vicibus diſtilletur, & quū poſt diſtillationem requieuerit octo vel decem dies, habebis aquam paratam. Quando autem ipſum phlegma de vino vel fecibus abſtraxeris, & ꝙ feces ipſæ inſpiſſentur ſicut mel, ponatur in arenam, ſuper infundendo aquam vitæ, vt emineat ſuper feces tribus digitis, & putrefiat per octo dies ſuper alēbico cæco tali.

Deinde iterum abſtrahatur aqua vitæ per balneum Mariæ. Poſtea ſuperfunde de puriſſimo phlegmate ſedecim aut decem & octo libras, & ponatur in arenam frigidam per dies ſex, & creſcēt lapilli in ipſa terra, qui debēt poſtea lauari cum phlegmate, donec depurentur, deinde exiccētur paruo admodū igne. Poſtea ſuper infunde eis aquam vitæ, vt ſuper emineat

tribus digitis, & poſt quatuor dies iterum abſtrahatur per balneum Mariæ.& hoc fiat tribus vicibus. Vltimo vero ponatur in arenam cum valido igne, vt ſpiritus expellantur. Videbis quoque oleum venire, quod permitte exire in receptaculum, donec fumus ceſſet,& terra erit ſatis calcinata. Illa autem aqua ſic eſt vtendum: Recipe terram calcinatam, ſuper quã funde de meliori aqua vitæ, quam poteris habere, digeratur ſub alembico cæco in balneo per dies quatuor. Poſtea iterum abſtrahe aquam vitæ ſenſim per colaturam, ita vt non coloretur de terra. Poſtea ſuper infundatur alia aqua vitæ,& fiat vt prius. Et hoc toties facies, donec aqua non coloretur vltra de terra. Deinde pone ipſam aquam in balneũ Mariæ cũ terra,& abſtrahatur lentiſſimo igne,& in fundo cucurbitæ inuenies terram albam aſperã, ſicut eſt ſal, quam iterum poteris ſoluere & coagulare vt prius oſtenſum eſt, donec ſatis aſpera & ſubtilis videatur.

Oleũ Solis fit hoc modo. Recipe aquæ vitæ præparatæ libras quatuor, ducatos duodecim, qui ſoluãtur in aqua forti, ſuper infundẽdo aquam frigidam, & conuertentur in calcem, quam cum duplici pondere zuccari candidi teres,& inde lauabis cum aqua dulci diſtillata, vt zuccarum ab auro abſtrahatur. Et quum fuerit exiccatum, vna pars calcis debet teri cũ tribus partib⁹ maſticis præparati,& addatur de aqua vitæ, vt fiat paſta, quæ ponatur in vitrũ,& accendatur, & ipſum vinum cum maſtice ab auro ſeparabitur per combuſtionem, & ipſa calx in oleum vertetur. Hoc ergo oleũ depone ſubtiliſſime. Et ſi calx nõ Oleũ Solis.

fuerit

fuerit tota ſoluta, lauabis eam iterum cum aqua dul ci, & teres cum maſtice, & facies per omnia ſupra. Et ſi habet quandam nigredinem vel impuritatem, debet lauari cum aceto diſtillato. Et quum totũ fue- rit conuerſum in oleum, accipiantur partes duæ de terra alba parata, & immiſceantur cum prædicto o- leo, vt fiat paſta, parũ addẽdo aquæ vitæ. Deinde po natur in aquam vitæ præparatam, ad digerendum in balneo per vnum menſem, vel vltra, ſecũdum ꝙ vi- deris ſolutionem Solis cito vel tarde. Fit autem ſo- lutio Solis hoc modo: Recipe auri puri boni vnc. ſe- mis, Mercurij bene abluti & purgati vnc. iii. fiat a- malgama. Poſtea Mercurius ſeparetur ab auro ſuper cinericium, ſicut fit apud aurifabros, & aurum ita re manet ſicut quædã farina citrina. Poſt hoc cape ſa- lis amoniaci vnc. ſemis, imponatur in aquã vitæ cum auro calcinato, & ſtet in balneo Mariæ digerendo per ſex dies, poſtea abſtrahatur omnis humiditas cũ calore ignis primi gradus, & erit paratũ. Deinde ca- pe aurum illud ita paratum, & impone in cucurbitã vitreã mundã, imponendo alembicum cum roſtro, & omnia optime lutentur, funde ſuper ipſam mate- riam parum olei oliuæ, & diſtilletur in principio cũ lentiſſimo igne. Vltimo vero in validiſſimo, ſicut fit in aqua forti. Quo facto, aperi cucurbitam, & ſi ali- quid in ea remãſit, fiat per omnia, vt ſupra, & hoc fa cies, donec nihil in vitro remaneat. Poſtea vero ab- ſtrahatur phlegma per diſtillationem, haud ſecus fa ciendo, & habebis optimum, oleum ad aurum pota- bile, & eſt bonum & expertum in multis.

Solutio Solis.

¶ De auro

¶ De auro potabili volatili. Caput Trigeſimum nonum.

AVrum potabile volatile ad plurima conducẽs, fit hoc modo. Recipe de vino meliori quod habere poteris quãtumcunque volueris, ponatur in vitrum cum collo longo, & claudatur, ſicut ſolet fieri cum ſigillo Hermetis, & poſtea putrefiat, & optime cuſtodiatur, ne frigeſiat, & ita permittes requieſcere, donec acquirat fecem, ſicut facit acetum, & eſt citrina, ſinas itaque ſtare longius, donec tota recedat, & habebit albas venas, ſicut ſi eſſent flãmulæ ignis, & hoc fit communiter in ſpacio trium menſiũ. Deinde ponatur in cucurbitã optime clauſam, & diſtilletur cum igne, facto ex ligno ſicco, in aqua tepida, ſicut fit in balneo Mariæ. Poſt hoc accipe libras duas huius materiæ diſtillatæ, & impone in ea quindecim folia auri puriſſimi, & bulliat in balneo Mariæ duodecim horis continuis, & vitrum ſit optime obſtruſum cum ſignatura Hermetis, vt ſupra dictum eſt. Deinde lentiſſimo igne diſtilletur, & quòd ignis non ſit adhuc in primo gradu, & hoc facto, quando tota materia eſt diſtillata, reſeruetur, & hoc appellatur aurum potabile volatile.

¶ De alio auro potabili. Caput quadrageſimum.

FIt etiam aurum potabile hoc modo: Recipe vinum rubeum ſpiſſum, diſtilletur quater. Poſtea recipe de tartaro calcinato, & ſuper infundatur, & putrefiat horis viginti quatuor. Deinde omnis humiditas lentiſſimo igne abſtrahatur, & videbis ipſum tartarũ, quod prius erat album, in nigredinem eſſe

eſſe conuerſum, quod iterum calcinabis, donec albeſcat ſicut nix, & iterum fiat putrefactio, ſicut ſupra, & diſtillabis forma iam dicta, & ita ſepties calcinabis, & ſepties digeres, & ſepties quoq; diſtillabis, modo & forma prædictis. Poſtea ponatur in balneũ Mariæ, imponẽdo folia auri puriſſimi ad placitum, iterum diſtillando, & iterum ſuper infundendo, donec ipſa materia tota conuertatur in oleum, quod eſt optimum aurum potabile, pro hominibus bonæ valetudinis, ipſos in ſanitate conſeruans.

¶ De alio auro potabili precioſiſſimo.
Caput Quadrageſimum.

SVnt quidem recentiores philoſophi, qui aurũ potabile faciunt hoc modo: Recipe de vino rubeo vel albo quantum volueris, diſtilletur ſepties per cineres. Deinde congrega omnes feces & diſtilla, colando ipſam aquam, donec in ſpiſſitudinem mellis tranſeat, deinde ſuper infundes ipſum phlegma, & requieſcat ita tribus diebus, & totidem noctibus, & omnes lapilli in fundum ſecedent. Hoc facto, lauabis prædictos lapillos cum phlegmate, donec purifiant deinde exiccentur, & imponatur in cucurbitam, ſuper imponendo alembicum cæcũ, & mittatur in balneum Mariæ per tres dies, & totidẽ noctes, ſuper infundendo de aqua vitæ in altitudine trium digitorũ Poſtea paulatim coletur, ne vinum fiat turbidum, & ſic fac quouſque vinum nullum colorem ab ipſis lapillis ſuſcipiat, Vltimo vero abſtrahatur totum vinũ à lapillis, vt ipſi toti ſicci remaneant in vaſe. Quo facto, oleum ipſum auferatur per arenam igne valido,

&

& hoc quod poſt oleũ remaneat in vitro, dicitur terra fœtida, quæ debet abijci, quia nihil valet amplius. Poſtea ponatur alembicus in cineres, & inuenies lapillos dealbatos ſicut niuem vel ſalem. Et vinũ quod extraxiſti ex lapidibus, quum candidi remanſerunt, ſeruetur ad multiplicationem & fermentationẽ. Vltra ſal ipſum fermentatum cum calce Solis & Lunæ imbibatur cum aqua vitæ prius abſtracta, & ſint tres partes ſalis, & vna pars calcis, ponatur ſub alembico cæco, ad dirigendum in balneo Mariæ per diem naturalem. Poſtea imponatur alembicus cum roſtro, & diſtilletur. Hoc facto, iterum ſuper infundatur vinũ in altitudine trium digitorum, vt ſupra dictum eſt, & digeratur iterum ſub alembico cæco per diem naturalem, & exinde iterum diſtilletur, ſicut prius feciſti, & hoc fac totiens, donec fermentũ & terra in receptaculum tranſierint, & ſint cõuerſa in ſpiritum vel in ſubſtantiam aqueam. Si ergo hos ſpiritus volueris iterum reducere in corpus, ponatur in balneo Mariæ, & coagulabũtur in lac album, quod appellatᷓ lac virgineum, eſt tamen differens ab eo lacte, quod ſupra vocauimus oleum plumbi. Poſtea iterum infundatur de aqua prædicta, & ponatur ſub alembico cæco, ad digerendum, & hoc tamdiu fiat, donec totum conuertatur in ſpiritum volatilem. Aqua autẽ vitæ, quæ ſuper hoc lac natat, diſtilletur in balneo Mariæ & in fundo diſtillatorij inuenies verum lapidem, & hæc appellatᷓ trãſmutatio ſpiritus in corpus. De hoc ergo lapide accipe in quãtitate vnius grani hordeaci, ſuper Mercurij vini loti & purificati vnc. x. cum fuerit

Quomodo ſpiritꝰ debẽt reduci ĩ corpus.

Oleũ virgineum.

fuerit calefactus in crucibulo, & videbis ipſum Mercuriũ coagulari in verũ Solẽ vel Lunã, ſecundũ primam fermentationẽ, & hoc poteris cuſtodire. Si vero non velis cuſtodire, iterum de puluere ſuper imponatur, & conuertetur totum in puluerem, qui debet imbibi cum ipſa aqua abſtracta à prædicto lapide, & hic eſt verus lapis, ſi ipſi tincturæ ſuper impoſueris alium puluerem, & hoc poteſt augmentari in infinitum. Et ſi ipſa aqua à lapide abſtracta, deficeret in augmẽtatione, poteris aliá bonam aquã vitæ loco eius capere, quia nihil in hoc eſt diſcriminis.

¶ De auro potabili vegetabili. Caput xliij.

EST etiam aliud aurum potabile, quod mirabiliter confortat humiditatem ſuperfluam in homine, & fit hoc modo: Recipe de ipſa Quinta Eſſentia vini, ita extracta, vt ſupra docuim⁹, in qua poſſit reſolui aurum, virtutem ſuam conſeruando, & hoc fiat ſubtiliter per viam continuitatis cum humiditate balnei, & diſtilletur ipſa aqua igne lento, totam humiditatem ab ipſa ſeparando, & ita ſubſtantia auri remanebit in diſtillatorij fundo tota ſicca. Poſt hoc capiatur de illo vino, & diſtilletur per alembicum toties, donec non poſſit vltra comburi per diminutionem ſulphuris ſui, ſemper quamlibet diſtillationem in quodlibet receptaculum ſuſcipiendo, & cape de ſecunda aqua toties, donec nulla vena in ipſo alembico appareat, & in hãc aquam proiicies ipſam ſubſtantiam auri, & citiſſime in aquam vegetabilem ſoluetur, & hoc fit ex eo, quòd Mercurius per Mercurium eſt rectificatus de ipſo phlegmate, donec videris

deris ipſum non poſſe vltra comburi, quod quum ita ſit, cum prima ſubſtãtia auri permiſcebis, & tunc eſt vera aqua vitæ ſiue aurum potabile. Hæc autem eſt prima aqua, ſeruiens & proficua humano corpori.
Recipe de aqua vitæ, & ab ipſa ſeparabis omnem hu Aqua. 1.
miditatem per diſtillationem de Quinta aquæ eſſentia, quæ eſt aurũ purũ, & hoc ſerua ſegregatim, & in ipſam aquã vegetabilem impones mellis cũ fauo ſuo partes tres, & hoc omne ſimul ponatur ad putrefiendum in balneo Mariæ per dies quatuor, Et hæc digeſtio debet fieri nouẽ vicibus in balneo, vel in fimo,
quia ex hoc aqua rectificatur. Aqua ſecũda eſt hæc: 2
Recipe caponem vel gallinã veterem, & quum omnia oſſa & ſuperflua fuerint amota, caro ipſa debet teri in mortario lapideo ſubtiliter, Deinde pones in cucurbitã cum alembico, & aquã ab eo diſtillabis in balneo Mariæ, & hæc iterum debet ſegregatim cu-
ſtodiri. Aqua tertia eſt hæc, Recipe carnem de gal 3
lina vel capone, diſtilletur per cineres, omnem humiditatem lento igne abſtrahendo, & caue, ne aduratur caro in alembico, & hoc etiã ſegregrtim cuſto
dies. Aqua quarta eſt hæc. Accipe de vino partes 4
tres, ponatur ſuper partem vnã prædictarum carniũ ponatur in cucurbitã, optime ipſam claudendo cum operculo vitreo, & lutando, deinde ponatur ſuper cinerem, lento igne, per dies tres, poſtea diſtilletur
per alembicum, & aquã reſeruabis. Aqua quinta eſt 5
hæc. Recipe totã ſubſtãtiã caponis vel gallinæ, & totã ſubſtãtiã humidã ab ipſo ſepares per alembicum, ſicut prædictum eſt, & aquam quoque reſeruabis.

Aqua

6 Aqua ſexta eſt hæc. Recipe omnia oſſa caponis vel ga'linæ, piſtētur minutim in mortario lapideo cum piſtello ligneo, & imponantur in balneum Mariæ, poſtea vero ſuper cineres, & diſtillabis, ſicut prius di
7 ctum eſt, & hæc quoque debet cuſtodiri. Aqua ſeptima eſt hæc. Recipe de aqua ter ia, de aqua quinta, & de aqua ſexta, diſtillētur, ſimul per alembicum, & optime cuſtodiantur. Rectificatio vero aquarum prædictarum, quæ ſunt diſtillatæ per cineres, hæc eſt Recipe de auro ita præparato, vt iam vltimo eſt dictum, & coaguletur, quia eſt naturale quiddam humidum, omni modo & calore, ſicut ſi eſſet auri pigmentum citrinum, & impone de aqua ſua prima partem ſemis, & ſtatim ſoluetur ab aqua ipſa, & à tribus aquis prædictis. Cape ergo in magnitudine vnius coclearis argentei, & optime miſceatur cum bona parte melioris vini quod habere poteris, & da homini phlegmatico, tempore hyemis, & mirabiliter ipſum in ſanitate conſeruabit. Si vero homo ſit colericus, da ei cum aqua pura. Melancolico vero cũ iure caulium, Sãguineo autem nõ dabis de hac aqua, ſed dabis ei de hoc quod ſequit̃. Recipe de aqua aurea coclearе vnum, ponatur in vinũ, & detur ei, & erit ſecurus ab omni infirmitate. In æſtate autẽ debet administrari phlegmatico cum iure gallinæ, in quo coctum ſit petroſilinum, Colerico vero cum alio iure. Melancolico dabis, quũ tempus expoſtulabit, in magna ipſius operatione caloris vel frigoris. Si autem velis dare ægroto, dabis ſecundam partem auri diſſoluti in ſecunda aqua caponis. Si ſit phlegmaticus,

dabis

dabis ei medium cnclear cum duabus partibus aquæ, Et ſic etiã debet dari ſanguineo. Colerico dentur duo coclearia de aqua tertia, & identidem fiat de melancolico, & in tribus diebus ab omni infirmitate, etiã quantumuis ſit magna & periculoſa, liberabitur. Et quum ipſam medicinam volueris dare cum aquis prædictis, interrogabis ægrotũ, quo cibo maxime delectetur. Et licet ſit ei contrarium, dabis tamen ei de illo, & de hac medicina, in quantitate piſi vel lentis magnæ: Hæc autem medicina valet contra omnem infirmitatem naturalem vel accidentalem calidam vel frigidam. Et quum volueris peregre proficiſci, talis medicina (ſi tecum velis portare) debet coagulari, & ponatur in vitrum, & quando volueris ea vti, præparetur in humiditate auri potabilis. Quando igitur vegetabilia præparaueris, vt iam dictum eſt, accipiatur vnum vegetabile, & in quodlibet vitrum imponãtur folia auri, optime vitrũ claudendo, ne poſſit euaporari, ponatur ad cinerm cum lento igne, & aurũ ſoluetur in viginti duobus dieb9. Si ergo velis facere aurũ potabile, abſtrahatur tota ſubſtãtia aquea ab auro cũ lento igne, & aurũ quod in fundo remãſit, ponatur in cucurbita in balneum Mariæ, & ſoluatur in quatuor diebus naturalibus, & hoc eſt verũ aurũ potabile, quod debet poni in paruam cucurbitã, addendo ad auri foliati vnc. ſemis, Mercurii abulti cũ ſale & aceto ℥. L. & totum in octo diebus in verum aurum conuertetur. Et ſi velis hoc magis ſublimare, recipe de auro potabili, cui addãtur de Mercurio ſepties ſublimato cum vitreolo &

ſale communi,& iterum reuiuificato , & hoc debet poni per dies octo ſuper cineres cum lento igne , & indureſcet. Vna pars huius materiæ tingit centum partes. Et hoc etiã poteſt augmentari in infinitum.

De vltimo auro potabili. Caput Quadrageſimum tertium.

RAEcipe de auro affinato vnc. ſemis , maletur ſubtiliſsime, ſicut fit quũ deauratur, & ſcindatur in partes minutiſsimas,addatur de Mercurio depurato,& fiat amalgama,ponatur ſuper lapidẽ marmoreũ,& teratur cum tãto ſulphuris quantum ſufficit,vel melius,quantum amalgama põderat. Et quũ ſatis fuerit tritum,ponatur ſuper prunas in crucibulo,& ſtatim comburetur.Quo facto , iterum teratur ſuper lapide marmoreo, & iterum ponatur in tigillum,ipſum ad ignẽ collocando,donec rubeſcat,poſtea amoueatur crucibulum , & inuenies aurũ tuum optime calcinatũ in puluere ſubtiliſsimo,ſicut ſi eſſet puluis croci.Ponatur poſtea in furnum reuerberationis,& detur ei flãma,vt decet , & erit paratum. Poſtea lauetur cũ aqua vitæ quater diſtillata , & deinde exiccetur.De hoc puluere cape tãtum quantũ volueris, ſuper infunde de aqua vitæ rectificata tãtum, vt ipſum puluerẽ excedat in altitudine trium digitorũ.Deinde ponãtur in circulatorium, & ponatur in balneum Mariæ cum media parte ſuorum lapillorum,& ipſum aurum ſoluetur in aquã croceam, vt etiã cutem humanam tingat in colorẽ rubeum. Exinde extrahes omnia elemẽta, ſicut prius dictum eſt,& quodlibet ab aere optime cuſtodiatur,quia habent

bent virtutem, quã exprimere non eſt poſsibile, & ſi poſsibile eſſet, centeſima pars indoctiorũ non crederet. Subſtantia enim aquea valet ad omnes infirmitates, procedentes ex calore vel frigore. Valet etiã ad quamcũq; paſsionem pectoris, cordis, pulmonis, & omne venenum expellit, omnes materias ſuperuacuas à pulmone eiicit. Et ſi eſſet apoſtema intra corpus, facile ex hac curatur, ſanguinem purgat, viſum acuit, & omnia membra ſpiritualia à putrefactione conſeruat. Oleum vero maxime prodeſt adoleſcentibus, ipſos enim conſeruat in robore & venuſtate, dũ eo in cibis vtãtur, ſanguinẽ nõ ſinit putrefieri, nec phlegma dominari, vel coleram adurere, nec melancoliã vigere, ſanguinẽ, & ſperma multiplicat. Et ideo qui hoc oleo vtuntur, ſæpius debẽt venas incidere. Et ſi aliqua mẽbra forẽt læſa vel diminuta, ipſa reſtituit, viſum amiſſum recuperat, dũ omni nocte per ſpaciũ vnius menſis guttã vnam in oculum imponis. Elementũ ignis ad omnia priora valet. Senes facit adoleſcere, mortuos reuiuiſcere. Senes hoc vti debẽt cum modico aquæ aureæ, oẽs ægritudines ſenectutis tollit, & ideo appellatur Elixir vitæ, reſoluatur ignis in aqua vitæ, donec habuerit colorẽ rubeũ, & imponat̃ de Mercurio fixo ſuper lentũ ignẽ, citiſsime ſoluet̃. Poſtea adde tertiã partẽ auri, & ſtatim in corpus cõuertet̃, & põt coagulari cũ modico aluminis. Quo facto, videbis ipſum in lapidẽ rubeũ cõuerti, & ſi iterũ reuificet̃ in humiditate & arſenico, fiet perfectum elixir ſuper ipſum Mercurium. Elemẽtũ vero terræ, ſi eſt bene rectificatũ, vt decet,

Vis aquæ

Potentia olei.

Ignis efficacia.

Proprie-tas terræ. Fixio ſpi-rituum.

per terrã ſuã tribus vicibus, qualibet vice ipſam reſoluendo, & per filtrum diſtillãdo, & iterũ coagulãdo, tunc habebis ſal terræ. Si quoq; ipſum tale ſal fieret fluxibile, retinet tamẽ de Mercurio. Et ſi aqua illa fuerit bene & iuſte rectificata, fixat omnes ſpiritꝰ. Valet ad omnes cicatrices, & vulnera curat, & carnes creſcere facit. Et ita habes multas formas faciẽdi aurum potabile, quæ ſi ad placitum tuum non inuenies, boni conſule obſecro. Nã ſi ſcires, in quo tẽporis ſpacio id congeſſerimus, non mirareris, ſi forſitan quippiã inepti huic libro in ſertũ reperirieris.

¶ De aqua vitæ compoſita pro hominibus frigidæ complexionis aut regionis. Caput xliiij.

SAtis ſuperque nunc in ſuperioribus capitulis de aqua vitæ ſimplici diximus: Reſtat nunc de compoſita aliquid elucidare, etſi nõ ſit neceſſe, Sed quia ex varietate lector doctus mirum in modum afficitur, ideóque nó inconſultum videtur, aliquid de cõpoſita diſſerere, cuius varias ex variis deſcribemus vias componendi. Primo itaque videndum eſt de ea quæ debet adminiſtrari hominibus frigidæ complexionis, aut ægrotantibus à cauſa frigida. Poteris etiã ea vti in tempore & regionibus frigidis, & eſt hæc: Recipe zinziberis, albi cinnamomi electi, cubebarũ recentium, gariofilorum mundatorum, nucis muſcatæ, macis electi, cardamomi, zedoariæ, galangæ, piperis longian. partes æquales. Conterantur omnia groſſo modo, fundantur ſuper vnam partem ſpecierum ſex partes aquæ vitæ ſimplicis, ponantur in cucurbitam longam, ſuper imponẽdo alembicum cæ-

cum,

cum, & ponatur ad digerendum per dies quatuor-decim. Poſtea diſtilletur in balneo Mariæ cum lentiſſimo igne, feces iterum ſuper materiam diſtillatã fundantur, & iterum digerantur per octo dies. Sunt tamen aliqui qui nõ diſtillant per alẽbicum, ſed melius eſt, ſi per ipſum diſtilles, Et quum tribus vicibus diſtillatur, prima aqua, dicitur aqua benedicta. Secũda, aqua vitæ compoſita. Tertia vero aqua balſami. Aliqui etiam ad compoſitionem eius addunt foliorũ ſaluiæ, rutæ, caſtorei recẽtis, corticis citri, baccarum lauri, florum lauẽdulæ, florum roriſmarini an. drag. iij. Hæc omnia debent diſtillari cum ſpeciebꝰ ſupraſcriptis, & ſemper pro vna parte ſpecierum ſuperfunde ſex partes aquæ vitæ ſimplicis. Hæc ergo aqua vitæ eſt bona ad omnes ægritudines capitis, proce dẽtes ex humore phlematico, dũ ſumatur tempore matutino in pondere drag. ii. cum vini optimi vnc. i. Aliqui autem intingunt fruſtrum panis in hãc aquam, alii vero inungũt caput cum huius aquæ vnc. ſemis, addendo aquæ bethonicæ vnc. i. Sed caue, ne vtaris in egritudinibus & doloribus capitis, ex calore procedẽtibus, niſi alia medicina frigida miſceatur, quæ poſſit temperare caliditatem huius aque. Valet etiã hæc aqua ad faciendum bonam memoriã, dum bibatur omni die ſtomacho ieiuno drag. ſemis, mixta cum aqua roriſmarini, & debet cum ea occiput illiniri, & exiccari de ſemetipſo. Valet etiam ad maniam, dum capillos in capite tondás, deinde madefacies pãnos in hac aqua, mixta cum aquis maioranæ & roriſmarini, & caput inuolues, & ſenties mira-

Ad memoriem.
Mania:

bilem operationem. Valet etiam hæc aqua vitæ cõ-
poſita ad paralyſim, dum membra ex ea ſæpius lauē-
Paralyſis. tur, admixta aqua ſaluiæ. Vel quod bibatur omni die
Facies. ſtomacho ieiuno, admixta aqua florum lauendulæ,
Oculi. & contra cicatrices & maculas faciei, & ad omnes
Dentes. Pili. ægritudines oculorũ. Habet etiã mirabilem opera-
tionem in omni dolore dentium. Si etiam intingat̃
ſeta vel pecten in aquam prædictã, & pili ornentur
cum ipſo, nunquã, vel tardiſsime caneſcent. Et ſi ſit
in capite ſcabies, totam depellit. Valet etiam contra
Vermes. vermes aurium. Confortat ſtomachum infrigidatũ,
Stomach⁹ & ipſum calefacit, ſi bibatur cum vino, & ſtomachus
Surditas. ex ea illiniatur. Surditatem aurium recuperat, ſi im-
mittatur cum bõbace. Vulnera ex ea lauata mirabi-
liter conualeſcunt, & carnes putridas non ſinit cre-
Venenũ ſcere. Si bibatur ſtomacho ieiuno, valet contra o-
& cancer. mne venenum, & contra cancrum, & omnes fiſtu-
Cõceptus las, contra hydropiſim, & lapidem in veſica. Si etiã
Mẽſtruũ. fœmina biberit hanc aquam ſtomacho ieiuno, quæ
non poſsit ex cauſa frigida concipere, ſtatim conci-
piet. Si fœmina non poteſt habere menſtruum, det̃
ei de aqua prædicta cum galanga & gentiana, vel
madefaciat bõbacem, & matricem cum ea inungat.
Cibaria. Si etiam hæc aqua ponatur ſuper piſces, carnes, aut
Vinũ ace alia cibaria, non corrumpentur, neq; putreſcẽt, nec
toſum. etiam à muſcis defedabuntur. Si vinum euaſerit ace
toſum, & de ſupradicta aqua infundatur, in priſtinã
redit ſubſtantiam & naturam. Si zuccarũ molle ex
ea madefiat, indureſcit. Si homo ex ea illiniatur, va-
let contra iectericiam, & contra tremorem omni-
um mem-

um membrorum, & cõtra fœtorem oris & narium. Icteritia.
Si homo non poſsit digerere cibum comeſtum, debet illinire pannum ex hac aqua, & ponere ſupra Digeſtio.
ſtomachum, quia mirabilem habet operationem. Si Spaſmus.
homo patiatur ſpaſmum, madefaciat pannum, & ſuper pectus ponat. Si aliquis habet dolorem iliorum, bibat de ea ſæpius. Valet etiam contra morbum caducum, contra ſcrophulas faciei, & contra hemoroidas. Albertus magnus maxime laudat eam propter miraculoſas operationes, quas habet circa paralyſim.

De aqua vitæ compoſita Friderici tertij.
Caput Quadrageſimum quintũ.

RECipe aquæ vitæ ſimplicis rectificatæ libras iiij. vini maluatici lib. iiij. cinnamomi electi vncias iij. gariofilorum vnc. i. zinziberis albi vnc. i. ſemis, nucis muſcatæ vnc. i. macis. vnc. ſemis, zedoariæ vnc. ſemis, galãgæ drag. ij. cubebarum, iſopi an. vnc. ſemis, radicis benedictæ. ℥. i. ſaluiæ, florum lauendulæ an. vnc. ſemis, meliſſæ, iris, balſamithæ an. vnc. i. roſarũ albarũ vnc. i. ſemis, hæc omnia cõtundãtur, & ponãtur in cucurbitã magnã, vbi poſtinc intrare quindecim vel ſe decim libræ, addendo zuccari albi ℥. iii. paſſularum, ficuum pinguium an. vnc. vi. cãphoræ vnc. ſemis, aquæ roſarum, aquæ endiuiæ, aquæ florum ſambuci an. libras duas, ponantur omnia in cucurbitam, ipſam optime lutando, & ponantur ad ſolem diebus viginti, ſcilicet decem diebus ante feſtum ſancti Iohannis, & decem diebus poſt eiuſdem feſtum. Coletur deinde aqua, & diſtilletur

per alembicum, reſeruando in aliquo loco ſicco. Et caue ne mulier menſtruoſa ipſam aquam attingat. Doſis eius eſt in quantitate medii coclearis. Valet mirabiliter ad ſtomachum frigidum, & totum corpus optime in ſanitate conſeruat.

¶ De alia aqua vitæ compoſita. Caput Quadrageſimum ſextum.

RE cipe ſaluiæ vncias duodecim, nucis muſcatæ, gariofilorum, zinziberis albi, granorum paradiſi, cinnamomi añ. drag. iiij. olei laurini vnc. i. caſtorei recentis drag. i. ſpicæ indicæ, roriſmarini añ. drag. ſemis, florum roriſmarini drag. i. foliorum rutæ vnc. i. foliorum maioranæ drag. i. corticis drag. ij. hæc omnia debent eſſe recentia. Si vero nō poſſint haberi recentia, vetera puluériſentur, ſuperinfundendo de vino albo optimo, quod habere poteris. Deinde ponātur in digeſtiuo, ad putrefiendum per menſem: Hæc digeſtio fiat in balneo Mariæ, calefacto in primo gradu caloris. Poſtea in balneo Mariæ diſtillentur per alembicum. Et quum fuerint diſtillata, iterum ſuper feces fundantur. Tertio vero diſtillentur per cineres, & optime reſerua in vitro bene clauſo. Habet autē virtutes ſequentes, Omnis cibus irrigatus ex ea, ſaporem & odorem ſuū retinet. Vinum in quo ponitur, facit ſaporoſum, peſtilētem aerem expellit, omnes ægritudines & defectus oculorum ſanat, omnia vulnera ex ea lauata curantur, hydropoſim adurit. Valet etiā contra omnes dolores pulmonis, ſplenis, renis, inteſtinorū, capitis, omnes maculas faciei tollit, fœtorē oris, nariū, dolorem dentium

dentium mitigat, boná digeſtionem procurat, laxat, ſanguinem corruptum egerit, & memoriã mirabiliter confortat. Facit etiam iuueneſcere, & omnem triſtitiam aufert. Valet etiam contra ictericiam. Ilia quoque nimium ſimul conſtricta relaxat, cuprum in colorem argenteum tingit, omnem tremorem mẽbrorum curat, balbutiem tollit, dentes perforatos amouet, vermes ex ventre expellit. Si etiam homo ab aſpide vel ſerpente eſſet vulneratus, & vulnus eſſet ſanioſum citiſſime curatur, omnem ſtrictionem pectoris aufert, grauem anhelitum expellit. Valet etiam mirabiliter contra lapidem in veſica, tuſſim abigit, vocem ſonorat, ſterilitatem mulierum infœcunditatem conuertit, ſurditatem aurium recuperat. Omnia apoſtemata, vlcera, ſcabiem, & cætera id genus alia diſſoluit. Lepram tollit, dum non ſit inueterata, omnem tumorem guturis & colli ſanat. Et habet omnes virtutes balſami naturalis, quia hominem mirabiliter in ſanitate conſeruat. Qui autem calidæ ſunt naturæ non debent ea vti, ſed bene phlegmatici.

¶ De alia aqua vitæ compoſita. Caput Quadrageſimum ſeptimum.

RECipe pulueris diamargariti frigidi, pulueris diãbræ, pul. diamuſ. dulcis añ. drag. i. pulueris lætiſciæ gal. pul. diarhodon abb. pul. triaſandali añ. drag. ij. pul. liberantis, pulueris electi, bezoardici añ. drag. iiij. Tiriacæ magnæ Andromachi vel Galieni vnc. i. Mithridati optimi vnc. i. tormẽtillæ, diptami, pimpinellæ,

pinellæ, matricariæ, angelicæ, ariſtologiæ añ. drag. iiij. boli armeni præparati, terræ ſigillatæ añ. vnc. i. rauedſeni drag. ij. ſpodij, raſuræ eboris añ. drag. i. nucis vomicæ numero iij. aquæ vitæ rectificatæ lib. vi. Ponantur omnia ad digerendum per dies octo, poſtea diſtillentur in balneo Mariæ per alembicum cum igne valido. Quum autem aqua fuerit diſtillata, imponatur Muſci Alexandrini recentis, ambræ bonæ añ. ℈. i. Croci orientalis, in panno ſerico inuoluti, ſed non debet teri drag. ij. zucchari albi lib. ſemis, ſyrupi ſticados vnc. iiii. ſyrupi liquiriciæ vnc. ii. caſſiæ fiſtulæ recentis, nouiter à cāna extractæ vnc. ſemis, vnicorni ℈. i. Bolus autem armenus debet ita præparari. Recipe ipſum puluериſatum, & impaſta cū aquis acetoſæ, roſarum ac Ianaceti añ. partes duas, aquæ ſcabioſæ, aquæ pimpinellæ, aquæ vngulæ caballinæ añ. partem i. miſceantur ſimul, fiat paſta cū bolo armeno, & exiccetur, deinde teratur, & cum aquis prædictis iterum impaſtetur, & hoc fiat tribus vicibus, terendo, & iterum impaſtando, & ſic habebis bolum armenum præparatum. Hæc aqua mirabiliſſimam operationem habet contra peſtem (ſicut in multis eſt expertum) ſi detur cum aqua ſcabioſæ, aqua acetoſæ, aqua vngulæ caballinæ. Habet etiam maximam vim ad curandum omnes dolores capitis, laterum, & renum, qui procedunt ex aliqua corruptione ſanguinis, purificat etiam pulmonem, cor cōfortat, & ab ea omne venenum expellit, iuuenes tamen, qui quadrageſimum annum nundum exceſſerint, non debent vti hac aqua ſæpius, ſed rariſſime,

Cōtra peſtem.

propter nimiam caliditatem ipſius.

¶ De aqua vitæ compoſita. Caput Quadrageſimum octauum.

REcipe aquæ vitæ ter diſtillatæ lib. quatuor, cinnamomi electi, zinziberis albi, nucis muſcatæ añ. drag. iiii. duos ducatos auri finiſſimi, omnia imponantur in vas ſtanneum, vndique bene clauſum per dies quatuor decim. Poſtea diſtilletur tribus vicibus per alembicum in balneo, & vſui reſeruetur. Valet hæc aqua ad omnes infirmitates mitigandas, dum patiens eo vtatur omni mane, & omni ſero, ſenem facit iuueneſcere. Habet quoque alias virtutes innumerabiles, ideoque maxime à medicis æſtimatur.

¶ De alia aqua vitæ compoſita. Caput Quadrageſimum nonum.

REcipe aquæ vitæ ſimplicis ſemel diſtillatæ libras iiii. gariofilorum, zinziberis albi, roriſmarini añ. vnc. ſemis. Species hæ debent pulueriſari groſſo modo, ponantur poſtea in ipſa aqua ad putrefiendum in fimo equino, per dies octo in digeſtiuo vndique bene lutato. Poſtea diſtilletur per alembicum in balneo Mariæ. Quo facto, iterum ſuper feces fundatur, & ſecundarie diſtilletur, & tertio quoq; fermētetur & diſtilletur modis & formis ſupradictis, & erit præparata. Hæc aqua valet ad oēs defect⁹ hominis, & dolores procedētes ex frigiditate. Valet etiā cōtra

omnes

omnes dolores pectoris, ventris, & ſtomachi. Et ſi homo pinguis velit libenter macrefieri, omni die ſtomacho ieiuno de hac aqua ſumet. Si vero homo macer velit impingueſcere, omni die hanc capiat cũ zuccharo immixto, & duobus menſibus peractis, videbis operationem eius.

De alia aqua vitæ compoſita, qua vtebatur quidam comes palatinus.
Caput Quinquageſimum.

RECipe ſaluiæ recentis vnc.i. ſemis, nucis muſcatæ vnc.i.ſemis, macis electi vnc.i. zinziberis albi vnc.i.ſemis, granorum paradiſi drag vi. cinnamomi electi vnc.i.ſemis, zedoariæ, glalangæ añ. vnc.ſemis, camphoræ, rauedſeni añ.drag.ij. roriſmarini vnc.i.ſemis, lauendulæ, maioranæ, rutæ añ. vnc.i. florum camomillæ vnc. ſemis, matricariæ drag.ij.ſeminis feniculi vnc.i.ſemis roſarum rubearum M.i.bethonicæ vnc.i.abrotani drag.iiij.caſtoris recentis drag.i.ſpicæ indicæ drag.ij.macropiperis vnc.i. olei lauri drag. ij. aquæ vitæ vnc.i. ſemis, mentæ & mentaſtri an.drag. ij. Omnia pulueriſanda pulueriſentur, & ſecanda debent ſecari, & contundenda contundi, ponantur omnia in cucurbitã cum collo ſtrico. Poſtea ſuper infunde melioris vini quod habere poteris libras octo, in vitro optime clauſo, ſepeliatur circiter terram per dies triginta, deinde amoueatur, & ponatur in aliam cucurbitam, ſuper impoſito alembico roſtrato, & diſtilletur in balneo Mariæ tribus vicibus, ſemper materiam diſtillatam ſuper feces fundendo. Quarto vero quũ

volueris diſtillare, adde folia ſaluiæ recentis quantū vis,& quum fuerit diſtillata,vſui reſeruetur,& quanto vetuſtior eſt, tanto eſt melior, & poteris ea vti, quādo volueris,quia innumerabiles habet virtutes.

De alia precioſa aqua vitæ compoſita.
Caput Quinquageſimum
primum.

RECIPE ſaluiæ libram ſemis, origani, iſopi,ſaturegiæ, radicis pimpinellæ, radicis valerianæ, abſinthij an.drag.ij. rutæ, radicis biſtortæ, radicis petroſilini an.℥.i.ſemis,zucchari roſati drag.iiij. radicis benedictæ,radicis polipodij,radicis tormentillæ an.drag. ſemis roriſmarini,petroſelini, cerifolij, lauendulæ, maioranæ an.℥ ſemis,roſarum rubearū, roſarum albarum an.℥.i. ſemis, granorum iuniperi drag.iiij. hæ ſpecies debent poni in prima diſtillatione, poſt autem diſtillationem primam, materia diſtillata iterum ſuper feces fundatur, addendo ſequentia. Recipe zinziberis albi, corticis citri, nucis muſcatæ, macis,galangæ,calami aromatici,coriandri præparati, zuccari candidi an.vnc.ſemis, gariofilorum, cinnamomi electi an.drag.vi. cubebarum recentium,cardamomi minoris, macropiperis,malanopiperis,zedoariæ,baccharum lauri,tyriacæ magnæ andromachi an.drag.ij. cimini, carui, diptami albi,reupontici, malorum granatorum an.drag. ij. aniſi vnc.i.ſemis,granatorum paradiſi, croci orientalis,rauedſeni an. drag. i. mellis optimi libram ſemis. Et quum omnia fuerint diſtillata, imponantur ſequentia,& iterum colentur abſque vlla diſtillatione,

ne,

ne, quia omnem vim amitterent, & ſunt hæc. Muſci Alexandrini recentis, ambræ bonæ añ. ℈. ſemis, camphoræ drag. ſemis, zuccari albi vnc. i. Hæc aqua debet ita diſtillari: Recipe libras duodecim aquæ vitæ rectificatæ, in qua imponantur radices & herbæ quæ ſunt ſubſtantiæ groſſæ, & ponantur in vitrum optime clauſum, digerantur in fimo equino per dies quatuor, poſtea diſtillentur in balneo Mariæ, addendo poſt hanc diſtillationem ſpecies ruditer pulueriſatas, & ita dimittas ſtare per dies octo, deinde iterum diſtilletur. Vltimo vero quum omnia fuerint diſtillata, impones muſcum, ambram, camphoram, zuccarum, quæ nulla diſtillatione ægent, quia odor ab ipſis tolleretur per diſtillationem. Et nota, quod in omni diſtillatione alembicus vndique cum panno madefacto ex farina & albumine ouorum debet inuolui, alioqui materia diſtillanda euaporaret. Debet autem ſumi hoc modo: Quicunque vult ea vti, vel matutino tempore, vel ſerotino, in potu vel cibo, accipiat parum de mica panis, & ſuperfundat tres vel quatuor guttas aquæ prædictæ, & mirabiliter confortabit cerebrum. Omnes etiam ægritudines capitis & totius corporis citiſſime tollet. Aufert etiam omnes ſuperfluitates totius corporis, ſiue ex frigiditate procedãt, ſiue ex calore. Omnia mẽbra totius corporis optime conſeruat. Iuuenes qui nõdũ trigeſimũ annum exceſſerint, raro debent ea vti, niſi ſint in aliqua infirmitate conſtituti. Qui vero ſunt trigeſimarii, poſſunt ea vti omni die, & quanto magis homo eſt ſenex, tanto magis eo vtatur, quia omnem

virtutem

virtutem naturalem mirabiliter confortat, ita etiam vt homo cum iuſto vitæ regimine poſſit peruenire ad terminum ſibi prædeſtinatum. Nam habet virtu-tem & efficaciam omnium aliarum medicinarum, & poteris ea vti, omni paſtu ſumēdo quatuor vel ſex guttas in alio vino. Hæc eſt vera aqua vitæ, quæ ha-bet odorem, ſaporemqúe excellentiorem omnibus aliis. Eſt enim certiſſimum exprobatione multorum doctorum Eſculapiæ artis, ſolo odore huius aquæ, ho minē ab aere polluto non poſſe infici. Ideóque con-ſultant, tēpore peſtifero debere ſumi omni die, an-tequàm quis egrediatur domū. Nulla eſt enim me-dicina, quæ calorem naturalē magis ſuſtentet, quàm hæc aqua vitæ. Habet quippe proprietatem cū ipſa natura, ideóque in ſanguinem vel calorem natura-lem conuertitur. Et quacunque die aliquis vtatur ea, ſecurus eſt, ea die non poſſe habere paralyſim, peſtē, vel morbum gallicum. Optimam virtutē habet cō-fortandi cerebrū, caluiciē capitis expellit. Si quoque aliquis haberet caput immūdū ex ſcabie, vel alia im-puritate, cum dicta aqua debet inungi. Valetetiá cō-tra omnē fluxum cerebri, & cōtra ſincopim. Omnia apoſtemata ſanat, dum pānus ex ea madefiat, & ſuper imponatur, Epilétiā curat, dū bombacem in ea intin ctū, in nares mittas, & pulſum cū ea inungas, tremo-rem omniū mēbrorum tollit, iuuentutē cōſeruat, fa-ciem purificat, omnes rugas expellit, omnes denique maculas faciei aufert, obſcuritatem viſus clarificat, oculos ſtillantes curat, dum ex ea illiniantur. Si quo-que ſuper oculos imponatur, omnes ægritudines

eorum

eorum ſanat, & quum tempora ex ea illinieris, omnes malos humores expellit. Si autem imponas in ipſam de ſucco chelidoniæ, vel de ſucco rutæ, omni oculorum tenebroſitati opitulatur, dum duas aut tres guttas in oculum imponas, Vermes aurium interemit, tinnitum aurium ex frigore procedentem ſanat, & omnem ſurditem tollit, dolorem dentium mitigat, Si etiam aliquis ea vtatur cum ſucco ſolatri, & puluere lapidis Emathitis, curat omne ſputum ſanguinis. Paralyſim curat, ſi ex ea tempora illinieris, & ſuper linguam impoſueris. Tollit etiam balbutiem omnem, dando omni hebdomada duabus aut tribus vicibus de pillulis fœtidis. Sunt namque multi experti medici, qui cenſent, ipſam ferre optimam opem mutis, ſi tyriaca ei admiſceatur, & per annum integrum detur patienti, ſumendo tamen alias medicinas, ad hoc accommodatas: Quicunque etiam ex ea fuerit illinitus, nullorum inteſtinorum dolorem percipiet, calorem naturalem fouet, ſanguinem mundificat, omnes quoque opilationes pectoris adimit, ſpleni, pulmoni, lieni acrenibus mirum in modum confert: Omnes quoque vias totius corporis humani abſtruſas reſerat, ſi bibatur, & aliquis ſe ex ea vxerit: Valet etiam contra omnes dolores ſtomachi, præcipuæ contra ipſum plegma in ipſo inueteratum: Tollit quoque rabiem, quæ ſit in lateribus & ventre ex frigore. Omne apoſtema curat, hydropicos ſanat, hemorroidas expellit, dum loca ipſa ex eo vngantur. Quicunque vult à podagra vel cyragra curari, primo optime debet purgari, Poſtea bibat
de

de hac aqua & loca podagroſa vel cyragroſa ex ea madefaciat. Eſt etiam ſumma & præſtantiſsima medicina ad omnes defectus humani corporis ex humore vel frigiditate prouenientes. Habet quoq; ad omnia membra corporis diuinam operationem, quia eſt medicina medicinarum.

De alia aqua vitæ compoſita bona Caput Quinquageſimum ſecundum.

RECipe therebentinæ depuratæ vnc. duodecim, lauetur optime cum vino albo, accipe deinde mellis etiam depurati cũ vino albo, lib. iij. miſceãtur optime inſimul, Poſtea adde aquævitæ optime rectificatæ lib. iiij. ponãt in cucurbita. Poſtea accipe herbas infra ſcriptas optime ſciſſas, imponant ad p̃dicta per octo dies optime claudẽdo vitrũ, ne euaporet, poſtea diſtillabis cũ maxima diligẽtia in cineribus: Sũt aũt hæ herbæ, bugloſſæ, boraginis, meliſſæ, ſaluiæ, lauendulæ añ. M. i. Iſopi, florum camomillæ, cardi benedicti añ. M. ſemis. Roriſmarini M. ij. artemiſiæ M. ſemis. Et quando fuerint diſtillata, addes hæc ſequentia optime puluериſata, & ponantur ad digerendum infimo equino per dies octo, aut in balneo per dies tres. Et ſunt hæc, quæ debent addi: Ligni aloes, xilobalſami, ſandalorum trium, calami aromatici, ſticados arabici, ſeminis citri, ſileris montani cimini añ. drag. i. macis, nucis muſcatæ, cinnamomi electi, gariofilorum, galangæ, cubebarum recentium, zinziberis albi, macropiperis, croci orientalis, granorum paradiſi, cardamomi minoris an. drag. iij. ſquinanti drag. ſemis, coriandri præ-

M parati

parati, granorum iuniperi, baccarum lauri, iris florentiæ an. vnc. ſemis, biſtortæ drag. vi. catapuciæ, ſeminis feniculi an̄. vnc. ij. liquiriciæ. viſci quercini, ſeminis aniſi an. vnc. i. Amigdalarum mundatarum, paſſularum recentium an. lib. i. Accipiatur vitrum ſeu diſtillatorium, in quo eſt materia, & ponatur in cineres, optime lutando, fiat lentus ignis per horas quatuor. Quumque videris, nullam aquam claram egredi in receptaculum, ignis debet augmentari, & aliud receptaculum anteponi, ſemper omnia optime lutando, & tamdiu diſtilletur, donec exeat aqua citrina, quæ debet ſegregari in cuſtodiri. Tertio vero quãdo videbis diſtillari oleum nigrũ, iterũ anteponas aliud receptaculũ, & in hoc oleũ recipiať, donec ſic totũ diſtillatũ, & in alio vitro cuſtodies. Aqua vero prima debet ita præparari, imponendo in ipſam muſci Alexandrini recentis, ambræ bonæ an. drag. i. foliorum auri ℈. i. Sunt etiam aliqui, qui addunt plurimum dianiſi vnc. i. Quicunque ergo voluerit omnia membra ſua confortare, accipiat vini maluatici vnc. i. addendo coclear plenum aqua prima, miſceantur ſimul, donec albeſcãt ſicut lac, deinde bibatur ſtomacho ieiuno, abſtinendo duabus horis integris à cibo poſt ſumptionẽ potus, & confortabit mirabiliter totum corpus. Si vero velis ea vti pro dolore capitis, accipias vnum coclear plenum aqua prædicta, cum aquæ bethonice vnc. i. Ad pulmonem valet, ſi accipiatur cum aqua mori, vel aqua ſaluiæ, & hoc tempore hyemis. In

æſtate

æſtate vero accipe aquæ indiuiæ vnc.i.coclear i. de aqua prædicta. Ad pectus, & ad tuſsim frigidam, procedentem etiam ex catarro, accipe aquæ iſopi, vel boraginis, vel feniculi vnc .i. miſceatur cum aqua prædicta. Ad cor, habeas aquæ bugloſſæ, vel boraginis vnc.ſemis, & totidem de prædicta aqua, & tantundem etiam de aqua meliſſæ, miſceantur inſimul & bibantur ſtomacho ieiuno. Ad ſtomachum, accipiatur aquæ abſinthij vel mentæ vnc .i. cum aquæ bonæ cocleari vno, & ſumatur vt ſupra. Ad pulmonem accipiatur aqua paſtinacæ vel polipodij, cum aqua ſupra dicta, & vtatur vt ſupra. Ad ſplenem, recipe aquam bugloſſæ, vel aquam tamariſci, cum aqua vt ſupra. Ad vertiginem capitis, & ad paralyſim recipe aquam peoniæ, de herba, vel radice herbæ perforatæ aquam, cum aqua vt ſupra. Ad lapidem in veſica, Accipiatur aqua paſtinacæ vel rafani in quantitate vnc.i. & duo coclearia de aqua ſupradicta. Ad ſtranguriam, accipe aquam naſturcij vel petroſilini, aut ſaxifragiæ in quantitate vnc.i. cum cocleari pleno aquæ ſupraſcriptæ. Ad nimia menſtrua: Recipe aquæ plantaginis vel aquæ ſolatri, bibatur mane & ſero, cum vno cocleari aquæ prædictæ. Ad menſtrua euocanda, accipiatur aquæ arthemiſiæ, vel ſeminis eius ℥.i. & aquæ ſupradictæ coclear vnum, bibat eo tempore quo debet habere menſtruum. Ad pericula mulierum ex obſtetricibus peruenientia, vel ex frigore, vt parere non poſsint, accipiat̃ aqua valerianæ, vel bethonicæ, vel roſarũ ſylueſtrium vncia.i. & aquæ prædictæ coclear vnũ, &

Ad pulmonẽ, pectꝰ, tuſſim, & cor.

Stomachꝰ

Splen.

Vertigo.

Paralyſis.

Lapis.

Strãguria

Menſtruũ

Pericula matricis.

bibatur maiutino tempore, ſtomacho ieiuno. Ad matricem, accipe aquæ matricariæ vnciam vnã, aquæ prædictæ vnciam ſemis, bibatur vt ſupra. Ad oculos: recipe aquæ feniculi, aquæ eufraſiæ an. vnciam ſemis, aquæ prædictæ drag. i. bibatur vt ſupra. Ad maculas faciei, recipe aquæ florum fabarum, vel aquæ pimpinellæ vnc. i. aquæ primæ vnc. ſemis, miſceantur, & matutino & ſerotino tempore faciẽ cum his lauet, & omni hebdomada bibat de ea, cum aqua endiuiæ, duabus vel tribus vicibus. Secũda vero aqua eſt citrina, & tertia, quæ eſt ſicut oleum nigrum, optime valet ad fiſtulas, & alias plagas, & habetur loco balſami.

Matrix.

Macule faciei.

De alia aqua vitæ compoſita. Caput Quinquageſimum tertium.

Recipe mellis optimi librã vnã, aquæ vitæ diſtillatæ quater lib. i. ſemis. Ligni aloes drag. iij. gũmi arabici drag. ij. nucis muſcatæ, galangæ, cubebarum recentium, cinnamomi electi, macis, gariofilorum, ſpicæ nardi an. drag. iij. muſci Alexandrini recentis, ambræ bonæ an. ℈. i. Omnia puluerifentur groſſo modo, ponendo omnia in cucurbitam vitream ad digerendum infimo equino per dies octo. Poſtea diſtillentur in balneo Mariæ, cum lento igne, & ſic etiam habebis optimam aquam vitæ compoſitam, ad multas ægritudines excellentem.

De alia aqua vitæ compoſita. Caput Quinquageſimum quartum.

Recipe

RECipe gariofilorum, macropiperis, granorum paradiſi an.drag.ij.nucis muſcatæ drag.vi.macis vnc.i.cinnamomi electi, zinziberis albi, galangæ an.drag.iiij.florū lauendulæ,baſiliconis an.vnc.i.ſaluiæ vnc.ſemis,florum roriſmarini, mentæ,polopodij,iſopi an.drag.ij.balſamitæ vnc.i. ligni aloes vnc.i.ſemis,muſci Alexandrini recentis ℈.i. ſemis. Hæ herbæ debent exiccari.Poſtea ſuper infundantur ſedecim libræ aquæ vitæ bene rectificatæ, digerantur in fimo equino per dies quatuordecim, poſtea per alembicum diſtillentur in balneo Mariæ,& in phiala bene clauſa optime cuſtodiantur.

De alia aqua vitæ compoſita,quæ valet ad paralyſim & vertiginē capitis. Caput Quinquageſimum quintum.

RECipe ſaluiæ recentis vnc.ix.florum lauendulæ vnc.iiij.iſopi, menthæ an. M.ij.gariofilorum, nucis muſcatæ, cinnamomi electi,zinziberis albi, granorum paradiſi,zedoariæ,galangæ an. vnc. ſemis, calami aromatici vnc.i.granorū iuniperi vnc.i. granorum peoniæ vnc.ſemis,vini albi optimi libras octo,digerantur in fimo equino per dies octo, vel in balneo Mariæ per dies quatuor.Poſtea diſtilletur per alembicum ,& vſui reſeruetur in vitro optime clauſo,quia habet mirabilem operationem cōtra omnē paraliſim & vertiginem capitis.

De alia aqua vitæ compoſita valde precioſa. Caput Quinquageſimum ſextum.

ALiqui noſtrorum medicorum Germanorum fecerunt prænobilem & excellentem aquam vitæ, in qua multas operationes egregias experti ſunt ad confortandũ, & ab ægritudinibus præſeruandũ totum corpus humanum, præcipue caput, cerebrũ, & alia interiora capitis mala, ex humiditate & frigiditate procedentia, reſoluenda & expellenda, & ad exhilarandum inſtrumenta animæ, & quinque ſenſuum. Confortat etiam mirabiliter quatuor membra principaliora, vna cum renibus, & omnibus inteſtinis. Procurat quoque optimam digeſtionẽ in ſtomacho, & dat mirabilem virtutem omnibus membris exterioribus, ex ſolo odore, dum accipiatur vna pars huius aquæ, & duæ partes aquarum ſaluiæ, lauendulæ, roriſmarini anà, miſceãtur ſimul & madefiat ſpongia, cum qua tempore matutino & ſerotino membra vngantur, & ex ſemetipſis ſiccentur. Aut ſi etiam tres vel quatuor guttas in cyathum plenum vino ponas, & bibatur ante ingreſſum prãdij vel cenæ. Valet etiam ad confortandum caput: Recipe ergo huius aquæ vitæ compoſitæ drag. i. cũ aquæ bethonicæ ℥. ſemis, bibatur omni mane & ſero, vel intinge panem in ipſam aquam, & omni die ſtomacho ieiuno edatur tribus horis ante prandiũ.

Ad caput.

Ad cerebrũ & memoriã: Recipe huius aquæ drag. i. aquarum roriſmarini, maioranæ an ℥. ſemis, vtatur modo prædicto. Ad pectus: Recipe huius aquæ drag. i. aquæ iſopi & capillorum veneris an. drag. ii. vtatur mõ ꝑdicto. Ad cor recipe huius aquæ drag. i. aquæ boraginis & bugloſſæ an. drag. ii. vtatur modo

Cerebrũ. Memoria. Pectus. Cor.

do prædicto. Ad ſtomachũ: Recipe aquæ huis drag. i. aquæ abſinthii, & mentæ an. drag. ii. vtatur modo prædicto. Ad pulmonẽ, recipe aquæ huius drag. i. addendo aquæ cicoreæ & tanaceti aquæ an. drag. ii. vtatur modo prædicto. Ad ſplenem: Recipe huius aquæ drag. i. aquæ thamariſci, & ſcolopendriæ an. ℥. ii. vtatur forma & modo prædicto. Si vero velis ea vti ad omnia membra corporis confortanda, vtaris huius aquæ parte i. cum vini partibus iiii. Aqua autem debet fieri hoc modo: Recipe pulueris diamargariti frigidi, pulueris diarhodon Abbatis, ſecundũ Nicolaum, pulueris diambræ, ſecundum Meſue, dianthos ſecundum Nicolaum, pulueris lætitiæ Galieni an. drag. ii. craſsiæ fiſtulæ recentis, nouiter à canna extractæ, zuccari candidi an. ℥. ſemis. ſyr. de liquiritia ℥. i. ſyrupi ſticados. ℥. ſemis, florum roriſmarini drag. i. muſci Alexandrini ℈. i. Super his ſpeciebus fundantur libræ duæ aquæ vitæ ſimplicis, optime rectificatæ per ternam diſtillationem in balneo Mariæ. Poſtea iterũ diſtilletur in balneo Mariæ per alẽbicum cum lentiſsimo igne, ita vt numeres vnũ, duo tria, vſque ad ſeptem, antequam vna gutta diſtilletur, & muſcus debet ligari in panno ſerico rubeo, & ſuſpendatur ad phialã vbi eſt prædicta aqua vitæ diſtillata, & non debet extrahi, donec aqua duret. Sunt tamen aliqui qui putrefaciunt cum ſpeciebus prædictis aquæ bugloſſæ libram vnam, aquæ meliſſæ lib. ſemis, aquæ baſiliconis ℥. iiii. aquæ roriſmarini ℥. ii. & poſtea diſtillant in balneo Mariæ.

Stomach.

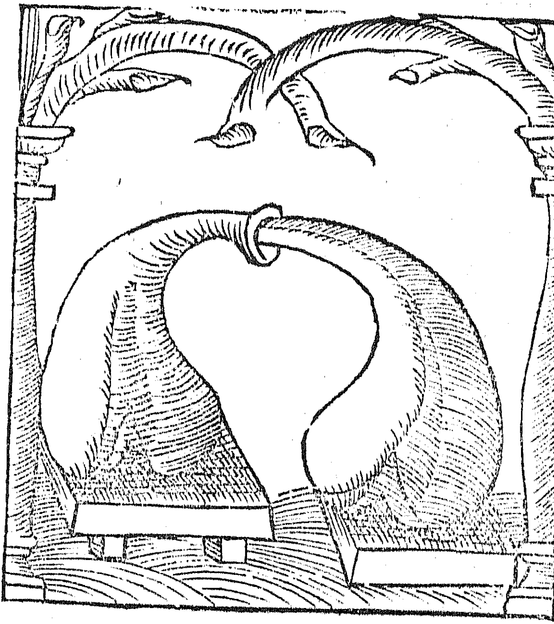
Pulmo.

Splen.

De alia aqua vitæ compoſita, omnium aliarum precioſiſsima. Caput Quinquageſimum ſeptimum.

VT ergo bonũ finem operi noſtri imponamus, rariſsimam ſecretiſſimámque aquam vitæ declarabimus, quæ eſt quodam modo cœleſtis operationis, & fit hoc modo: Recipe ſaluiæ recentis cum floribus ſuis, roriſmarini, darſeni, zinziberis albi, gariofilorum, nucis muſcatæ, granorũ paradiſi, galãgæ, calami aromatici, macropiperis, zedoariæ an. ℥. ſemis, macis cardomomi iunioris, cubebarum recentiũ, foliorum rutæ, foliorũ maioranæ, florũ lauẽdulæ, roſarum rubearum an. drag. ii. tyriacæ Galeni vel Andromachi, mithridati optimi an. drag. i. ſemis, olei laurini, corticis citri, florum bugloſſæ, florum boraginis, florum roriſmarini, oſtrucij, angelicæ, reupontici, granorum iuniperi, mentaſtri, mentæ, matricariæ an. drag. i. ſemis, caſtorei recentis, verbenæ cum floribus ſuis, bethonicæ, ligni aloes, xilobalſami, carpobalſami, ſpicæ indice, viſci quercini, granorum peoniæ an. drag. i. rauedſeni, camphoræ, ſeminis vuæ demonis, radicis peoniæ, polij cum floribus ſuis, ſeminis baſiliconis, ſeminis feniculi, deronici K. Croci orientalis an. drag. ſemis, ambræ bonæ, muſci Alexandrini recentis, an. ℈. ſemis, aquæ vitæ ad minus ſeptem vicibus diſtillatæ lib. decem. Omnia ſequentia debent poni cum aqua vitæ ad digerendum in balneo Mariæ, per dies quatuor, & totidem noctes. Saluia, roſmarinum, ruta, maiorana, lauendula, roſæ, mentrida-

tridatum, tyriaca, oleum laurinum, bugloſſa, bora-
go, oſtrucium, angelica, reuponticum, grana iuni-
peri, mentaſtrum, menta, matricaria, verbena, betho
nica, polium, caſtoreum. Et quum fuerint putrefacta,
diſtillentur in cinere per alembicum, igne lento, ita
vt poſsis numerare vnum, duo, tria, antequam gutta
diſtillet. Quum vero omnia fuerint diſtillata, impo-
ne cinnamomum, gariofilos, macem, nucem muſca-
tam, grana paradiſi, galangã, calamũ aromaticũ, pi-
per longũ, zedoariã, cubebas, cardamomum, lignum
aloes, cortices citri, carpobalſamũ, xilobalſamũ, ſpi-
cam nardi, viſcum quercinũ, radicẽ peoniæ, & gra-
na ipſius, coriãdrum præparatum, ſemẽ baſiliconis,
ſemen vuæ dæmonis, deronicum R. Hæc omnia de-
bent pulueriſari groſſo modo, ponantur in aqua di-
ſtillata, & inſimul digerãtur per dies quatuordecim,
poſtea iterum diſtillentur in balneo Mariæ per alem
bicum, poſtea addas camphoram, reubarbarum, cro
cum, ambrã & muſcum. Si autem velis habere aquã
adhuc meliorem, addes pulueris diamargariti ſecũ-
dum Nicolaum, diapliris cum muſco ſecũdũ Nicol.
diarhodon abbatis, diamuſci ſecundum Meſue, pul-
ueris diambræ añ. drag. i. pulueris electuarii cum gẽ-
mis, pul. læticiæ Galieni, pulueris dialigni aloes añ.
drag. ſemis, addes quindecim aut viginti ducatos o-
ptimi auri, cum zuccari albi libra ſemis, & ſint tri-
bus diebus in balneo Mariæ, ita vt aqua balnei ſit
tepida, poſtea diſtilletur per filtrum in vitris retor-
tis, Et vnum vitrum debet ſtare altiuſquam aliud.
Scindantur paruæ formulæ de filtro & impendan-
tur,

tur,& per ipſas materia diſtilletur,vitris optime luta-
tis, vt nihil ex eis poſsit euaporari, Et hæc diſtillatio
eſt excellentiſsima inter omnes alias. Sunt aliqui me
dicorũ,quo lentes confortare ſtomachum, fecerunt
fieri aquam viridẽ, qua vtebãtur cum aqua ſupra ſcri
pta,aut cum clareto ſequenti, ſicut fecerat quidã co-
mes palatinus. Aqua autẽ viridis fit hoc modo, reci-
pe aquæ vitæ quater diſtillatæ per alẽbicũ in balneo
Mariæ lib.iiii. meliſſæ exiccatæ ℥.iii.balſamitæ ℥.ii.
fũdatur aqua vitæ ſuper herbis prædictis,& debẽt ita
oĩa requieſcere per dies octo,deinde ea vtere, Et no-

ta,

ta, ꝙ herbe nõ debẽt exiccari in Sole, ſed ad aerẽ, qͣ ſi in ſole exiccarẽtur, aqua deueniret obſcura, ſicut ſi eſſet ſucc⁹ alicui⁹ herbæ, Sed ſi herbæ ad aerẽ exiccãtur, habet colorẽ viridẽ pulcherrimũ, & eſt amenisſima bibẽti. Fit aũt claretũ hoc modo, Recipe vini albi optimi lib.iiii. zuccari albi duri ℥.iiii. cinnamomi ℥.i. coriãdri ꝑparati drag.iij. gariofilorũ drag.ij. gran. paradiſi, zinziberis albi an. drag.i. ſemis, macropiperis ℈.ij. zedoariæ drag. ſemis. Oĩa cõterãtur ſubtiliſſime, & in puluerẽ redigãtur, poſtea debet colari, ſicut fit apud Gallos, in vino aromati ſato, ꝙ Gallice dicitur Ypocras. Reſeruetur in vaſe ſtãneo, & cũ aqua ꝑcedẽti ac aliquib⁹ ſolet ſumi. Virtutes aũt aquæ ꝑdictæ ſũt hæ. Valet ad memoriã, ſi bibat̃ omni die ℥. ſemis, mixta cũ aquæ roſmarini vnc. ſemis, aquæ maioranæ aquæ meliſſæ añ. dra.ij. Ad maniã. vel etiã dolorẽ cerebri, ex frigore ꝓcedẽtẽ, Accipe de hac vnc. ſemis, aquæ bethonicæ, aquæ polij añ. dra.ij. miſceant̃ ſimul, & madefac lintheũ circũuoluendo caput, Vel bibat omni die hui⁹ aquæ dra.ii. aquæ bethonicæ drag.iiii. Accipiãtur etiã pillulæ aureæ, & cochiæ añ. ℈.i. fiant pillulæ cum aqua bethonicæ, cape in num.v. & ſume omni die, quum vadis dormitũ, vel etiã quãdo ſurgis diãthos in tabulis drag.i. Ad vertiginẽ capitis: Recipe huius aquæ vnc. ſemis, aquarũ lauẽdulæ, ſaluiæ añ. drag.iii. & ſumat omni die ſtomacho ieiuno diaphris cũ muſco ſecũdũ Nicolaũ. Ad caluitiẽ, Recipe aquæ lilij albi, barbæ Aaronis añ. drag. ſemis, huius aquæ vnc, ſemis vel drag.vi. addẽdo olei tartari drag. i. Ad mundificandam & dealbandam faciem, Accipe aquæ florum fabarum partem vnam, aquæ prædictæ

Ad memoriam.

Ad maniã

Ad vertiginem capitis, caluiciem, & dealbandã faciem.

dictæ partes duas, miſceantur ſimul, & omni die lauabis ſemel faciem. Potes etiam omni die ſumere de aqua prædicta partem vnam, & de vino optimo partes duas, bibatur ſtomacho ieiuno, & valebit ad idē.

Ad ſurditatem.

Ad ſurditatem. Omni mane & ſero de hac aqua impones ad aures, inde quartum partem horæ cubabis, & requieſces ſuper eandem aurem, vt iterum egrediatur, Vel recipe huius aquæ vini optimi añ. partes æquales, ſumatur omni die ſtomacho ieiuno.

Ad vermes aurium.

Ad vermes aurium: Accipe de aqua prædicta vn. ſemis, ſucci rutæ, ſucci foliorum, perſici añ. drag. ij. Si autem non poſsis habere ſuccos, accipies aquam ab eis diſtillatam, addendo modicum de aloe epatico, ſubtiliſſime trito & pulueriſato, de his omni mane & ſero parum in ipſam aurem diſtillabis, iacendo ſuper aliud latus, & poſt modicū temporis iacebis ſuper latus, vbi ſunt vermes, & ſtatim exibūt & morientur.

Ad optalmiā, tumorē gingiuarū, fœtorē oris vel nariū.

Ad optalmiā, Recipe aquæ prædictæ ℥. ſemis, aquæ feniculi, aquæ polii, aquæ valerianæ añ. drag. i. imponātur ad oculos. Ad tumorem gingiuarum: Recipe vini albi vnc. ix. piretri vnc. i. coquantur ſimul, & de hoc cape partem vnam, & de aqua prædicta partem vnam, deinde teneas hæc mixta in ore, & ſæpius recētem accipias, hoc fac toties, donec conualeſcas. Ad fœtorem oris vel narium, detur omni die vnc. ſemis, cum vini albi, in quo ſint bullitæ mētha, & roſæ rubeæ ℥. i. addendo parum muſci. Aliqui tamen accipiunt aquæ prædictæ ℥. ij. aquarum roriſmarini, & roſarum rubearum añ. ℥. ſemis, miſceantur ſimul, & impendatur muſcus in panno ſerico, & ambra bona, añ. gra. vi.

vi.& gingiuas cum illo panno ſerico impendente in aqua, ſæpius laues, cottidie ſaltem ſemel aut iterum. Potes etiam bibere de aqua prædicta omni menſe drag.ij. Ad epilentiam bibatur omni die ℥.ſemis, cũ aquæ peoniæ vnc.i. Aliqui vero ita faciunt: Recipiunt radicem & grana peoniæ, viſci quercini añ. partes æquales, bulliunt in vino albo optimo, & datur patienti cum aqua prædicta. Ad paralyſim debẽt membra ſæpius illiniri cum aqua prædicta: Et de hac aqua bibatur omni die tempore matutino vn.i. veſpere autem ſumes diacaſtoreum, cum vino albo, in quo coquantur lauendulæ, ſaluiæ granorum iunipe ri añ. M.i. ſuper infundendo de vino optimo libras iiii. Ad loquelam amiſſam: Recipe de aqua ſupradicta vnc.ſemis, aquarum lauẽdulæ, peoniæ, ſaluiæ añ. drag.ii. bibatur & recipiatur mithridati drag.i. cum vino, in quo bullierit caſtoreum. Ad melancoliam, Recipe de aqua prædicta vnc. ſemis, cum aquæ bugloſſæ ℥.i. aquæ baſiliconis, aquæ meliſſæ añ. drag. ii. aquæ ſcolopendriæ, boraginis añ. drag.i. miſceantur inſimul, & bibatur tribus horis ante prandium. Sume etiam tabulam vnam cõfectionis lætiticiæ Galieni, vel lætificantis Almáſoris. Ad putrefactionem epatis: Recipe de hac aqua vnciam ſemis, cum aqua epaticæ, & bibatur omni ſero vncia vna vel vncia.i. ſemis, & tempore matutino duabus aut tribus horis ante prandium ſumatur diarhodon abb. ſecundum Nicolaum. Ad Hydropiſim: Recipe de aqua prædicta partem vnam, aquæ florum ſambuci partes duas, aquæ feniculi partes tres, miſceantur ſimul, & omni

Ad epilẽtiam.

Ad paralyſim.

Ad loquelã amiſſã, melancoliã, & putrefactionem.

Hydropiſis.

vice bibes vnc. ſemis. Veſpere autẽ cum volueris ire cubitũ, ſumatur tyriacæ magnæ Galieni drag. i. in vino, cum quo bullierint petroſilium, feniculum, apiũ radices, capillorum veneris añ. pars vna, vini partes decem, bulliantur vſque ad conſumptionem tertiæ partis, Et de tribus in tres dies detur hydropico duabus vel tribus horis ante prandium dialaccæ ſecundum Meſue drag. ij. Caueat ægrotans à potacionibus ſuperuacuis, quia in hoc morbo, quanto minus homo bibit, tanto plus mingit, & contra.

Lapis. Ad lapidẽ: Recipe de aqua prædicta partem vnam, aquæ ſaxifragiæ, aquæ albikengæ, aquæ milii ſolis, aquæ raſani, añ. partes duas, & vna hora poſt potionem hanc detur lytontripon drag. ii.

Sterilitas. Ad ſterilitatẽ: Recipe aquæ huius drag. ii. vini albi vnc. i. aquæ liliorum croceorum, aquæ roriſmarini, aquæ matricariæ, añ. drag. ii. bibatur mane aut ſero, omni hebdomada vtendo duabus aut tribus vicibus diamargariti ſecundum Auicennam dragmas duas. Habet alias in numerabiles virtutes, quas breuitatis cauſſa omitto.

FINIS.

Pariſiis, per Viuantium Gaultherot, ſub interſignio ſancti Martini, in Via Iacobæa.